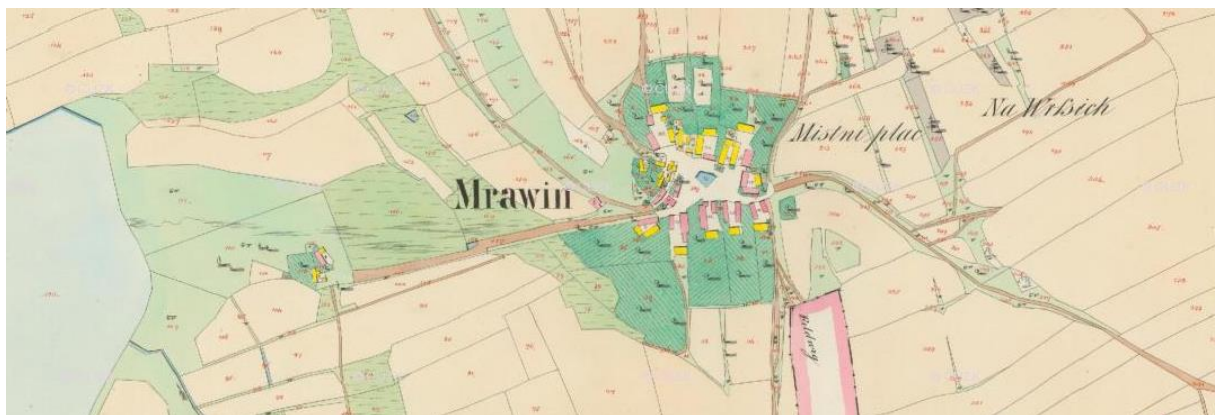

Plošný průzkum vesnice Mravín (okr. CR)

2012

Zpracovala Mgr. Zuzana Vařeková
Zpracování pozemkových knih Mgr. Tereza Siglová Ph.D.

Obsah

Plošný průzkum vesnice Mravín (okr. CR).....	4
Literatura a archivní podklady	4
Stručná historie vesnice.....	6
Stručný sídelní vývoj.....	8
Stručný stavební vývoj	9
Popis zástavby vesnice	11
Hodnocení	12
Katalog objektů	14
Soupis použitých pramenů	15
Soupis použité literatury.....	16
Katalog objektů	17
Čp. 1	17
Čp. 2	20
Čp. 3	22
Čp. 4	25
Čp. 5	27
Čp. 6, ...	30
Čp. 7	32
Čp. 8	33
Čp. 9	34
Čp. 10	35
Čp. 11	37
Čp. 12	39
Čp. 13	40
Čp. 14	42
Čp. 15	44
Čp. 17	48
Čp. 18	50
Čp. 19	52
Čp. 20	54
Čp. 21	56
Čp. 22	57
Čp. 23	59
Čp. 24	60
Čp. 25	62
Čp. 26	64
Čp. 27	66
Čp. 28	67
Čp. 29	68
Čp. 30	69
Objekty bez čísla popisného.....	70
Komunikace	74
Přílohy	75
Mapy.....	75
Letecký snímek zástavby vesnice	81
Pohledy na zástavbu vesnice	82
Čp. 1.	86
Čp. 2.	90

Čp. 3	94
Čp. 5	101
Čp. 6	106
Čp. 7	108
Čp. 8	109
Čp. 9	110
Čp. 10	111
Čp. 11	115
Čp. 13	116
Čp. 14	116
Čp. 15	118
Čp. 16	119
Čp. 17	120
Čp. 18	122
Čp. 19	125
Čp. 20	127
Čp. 21	130
Čp. 22	130
Čp. 23	131
Čp. 24	132
Čp. 25	133
Čp. 26	135
Čp. 27	137
Čp. 28	138
Čp. 29	139
Čp. 30	140
Rybník Měrkovec	141
Nádrž na návsi	142
Památkové hodnocení zástavby	143
Stavebně historické hodnocení zástavby	144

Plošný průzkum vesnice Mravín (okr. CR)

Vesnice Mravín se nachází v Pardubickém kraji, v okrese Chrudim (viz přílohy). Jedná se jednu ze čtyř vesnic patřící pod obec Jenišovice. V současné době bydlí v Mravíně 35 obyvatel, ve 30 domech. Nad vesnicí se tyčí svah, který je veden jako VPK Stráž u Mravína pro výskyt řady chráněných rostlin a živočichů. V seznamu kulturních památek je veden vrchol svahu jako kulturní památka, středověké tvrziště "Hradisko".

Na katastru vesnice Mravín je situována vesnice Mravín, samota Bětník a bývalý panský dvůr Popovec. Jedná se o samostatné lokality, poměrně vzdálené od intravilánu Mravína a které spolu pohledově nesouvisí. Samota Bětník, situována ve vzdálenějším údolí, se skládá ze dvou usedlostí, bývalého panského mlýna a hájovny. Popovec je situovaný na náhorní plošině Na Vrších a jedná se o bývalý panský dvůr, který byl v devatenáctém století rozparcelován a jako osada připojen k vesnici Mravínu.

Literatura a archivní podklady

Vesnice Mravín není v literatuře není výrazněji popisována. Vesnice není doposud zmíněna v žádném seznamu hodnotných vesnic, které byly v různé formě publikovány. Proto bylo nutné pátrat po jednotlivých zmínkách o vesnici především v regionální literatuře (*Vysokomýtsko. Vlastivědné čtení o okrese Vysokomýtském a Skutečské, Vysoké Mýto 1931.; Úplný adresář královského věnného města Vysoké Mýto, Vysoké Mýto 190.; Muzejní postilion 2, Regionální muzeum Vysoké Mýto; Jaroslav Teplý, Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku, Pardubice 1997.*) Dále byly využity některé publikace s celorepublikovým záběrem. (*Hrady, zámky a tvrze od Augusta Sedláčka, Retrospektivní lexikon obcí ČR, Místní jména v Čechách apod.*)

Během průzkumu vesnického sídla byla využita řada archivních pramenů. V první řadě je nutné upozornit na dochovanou řadu *pozemkových knih*¹ zachovaných od roku 1571, které poskytly nepostradatelné informace pro sídelní a i některé zmínky o stavebním vývoji vesnice.

Další významnou kategorií pramenů byly pozemkové katastry. Katastry představují soupisy držitelů a jejich majetku, zřizované pro daňové účely. Ač byly budovány za zcela jiným účelem, jsou pro studium sídelního a stavebního vývoje neocenitelným zdrojem informací. Nejstarší katastr *Berní rula* z roku 1654, zachycuje stav vesnice po třicetileté válce (1616-1648),² soupis držitelů jednotlivých usedlostí uvedených s rozlohou plochy polností a počtem kusů domácích zvířat. Držitelé byli rozděleni podle výměry³ svého pozemku, v Mravíně do dvou kategorií: sedláci a zahrádkáři.⁴ Pro zevrubný přehled údajů o jednotlivých obcích byla vydána dvousvazková souhrnná edice s názvem *Berní rula - Popis Čech r. 1654*. *Berní rula* platila až do sepsání dalšího katastru,⁵ a tím byl *Tereziánský katastr*, který vstoupil v platnost roku 1748.⁶ Pro *Tereziánský katastr* byla publikována souhrnná třísvazková edice. První dva

¹ SOA Zámorsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysoké Mýto, č. 147, 169, 175, 184, 185.

² V tabulce jsou předepsány krávy, jalovice, ovce a svině. Národní archiv Praha, *Berní rula*, Chrudimsko sv. 13, inv.č. 13.

³ Výměra usedlostí byla udávána v korcích. Korec je staročeská plošná míra (i dutá) a představuje 1/2 jitra, to jest 0,2877 ha.

⁴ Národní archiv Praha, *Berní rula*, Chrudimsko sv. 13, inv.č. 13.

⁵ Protože ale poměry nevyhovovaly, ale platili až do roku 1748. František Mašek, *Pozemkový katastr*. Praha, 1948, str. 9, 10.

⁶ Národní archiv Praha, *Tereziánský katastr*, panství Chroustovické, inv.č. 1181. Je zde uveden soupis stávajících majitelů s rozlohou svých polností.

svazky pojednávají o rustikálu a třetí svazek je věnován dominikálu. Usedlosti v uvedené vsi jsou děleny podle rozlohy do šesti kategorií.⁷ Tereziánský katastr pro Mravín byl sestaven na základě přiznávací fáze z roku 1714. Soupis držitelů usedlostí byl totožný se soupisem uvedeným v Berní rule. Proto Tereziánský katastr nebyl v průzkumu využit.

Josefský katastr byl prvním katastrem, který spojoval dominikál i rustikál. Základní jednotkou se stala oproti předchozím katastrům katastrální obec, dále dělená na hony. Veškeré parcely dostaly topografická čísla a soupis do sebe vstřebal i čísla popisná přidělená roku 1771, při prvním číslování.

Každý vzniklý katastr se snažil odstranit nedostatky předchozího a na začátku devatenáctého století bylo rozhodnuto⁸ o vzniku nového, *Stabilního katastru* (SK). Základem celého katastru měly být i podrobné mapy. Mapování SK bylo provedeno na základě trigonometrické sítě v jednotném způsobu měření 1 : 2880⁹. Katastr zavedl definici pozemkové parcely¹⁰ a číselnou řadu stavebních parcel. Výsledky měly být zakreslovány do indikační skici, čísla pozemkových parcel červeně, stavební parcely černými čísly. Jednotlivé objekty byly na mapách barevně odlišeny. Dříve uznávané pravidlo, že dřevěné stavby byly zakreslovány žlutou barvou a zděné světlým karmínem, se ukazuje jako ne zcela pravdivé.¹¹ K volbě barvy bylo přistoupeno dle požární závadnosti, či nezávadnosti objektu.¹² Pokud roubená stavba měla zděné topeniště, kvalitní komín, či roubenou konstrukci pokrytou hlíněnou mazanicí a šindelovou střechou, bylo nutné požárně nezávadnou stavbu od dřevěné stavby se slaměnou střechou a dřevohliněným komínem. V Mravíně je příkladem tohoto řešení dům v usedlosti čp. 14, který je na mapě červeně značený, ale dnes víme, že konstrukce přední části domu byla roubená. Z tohoto důvodu je věrohodnější žlutá barva objektů,¹³ kde se pravděpodobněji můžeme spolehnout, že uvedená stavba byla dřevěná, neboť u červené barvy se můžeme pouze domnívat. Do indikační skici (dále IS) byla zanesena reambulace, změny, která v případě Mravína byla provedena v roce 1855. Nově byl zakreslen pouze dům čp. 26.¹⁴ Významnou mapou, pro vývoj vesnického sídla je mapa označovaná jako císařské otisky mapy Stabilního katastru z roku 1839 (dále SK 1839), která byly již výsledkem kancelářské práce.¹⁵ Jedná se o kolorované otisky vzniklé z podkladů IS, které zachycují daný stav k danému roku a do kterých nebyly zakreslovány pozdější změny. Pro studium dějiny staveb mají mimořádný význam.

V archivu zeměměřičství a katastru byla nalezena kolorovaná mapa z roku 1886, která přináší řadu dalších informací. Dále jsou v archivu uloženy mapy z roku 1934, z 60. a 80. let 20. století.

Významným pramenem je *archiv obce Mravín*, uložený v SOkA Chrudim. Za nejprínosnější část tohoto fondu pro sídelní a stavební průzkum jsou stavební plány, které jsou datovány od roku 1867 zhruba do období první republiky. Prozatím jediný stavební plán nalezený mimo

⁷ Uvedeny jsou zde podrobněji v některých případech další informace o místních poměrech, řemeslnících či stavbách, které mohou poodhalit něco ze života v příslušných vesnicích. V případě Mravína není uvedena žádná informace. Aleš Chalupa (edd.). *Tereziánský katastr český*. svazek 1. Praha, 1964.

⁸ Jeho základy byly položeny patentem rakouského císaře Františka I. roku 1817 o dani pozemkové a vyměření půdy. František Mašek, *Pozemkový katastr*, Praha 1948, str. 173.

⁹ tj. 1 palec (0,0263 m) odpovídal 40 rakouským sáhů 1 sáh = 1,896 m. Jiří Škabrada, *Lidová architektura*. Praha, 2003, str. 53.

¹⁰ Sousedící parcely jsou různé, pokud byl jiný vlastník či byly jiného druhu. Martin Ebel, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. In: *Dějiny staveb*, 2004, str. 7.

¹¹ Srov. Martin Ebel, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. In: *Dějiny staveb*, 2004, str. 7. Jiří Škabrada, *Lidová architektura*. Praha, 2003, str. 53.

¹² Martin Ebel, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. *Dějiny staveb*. 2004, str. 9.

¹³ Jiří Škabrada. *Lidová architektura*. Praha, 2003, str. 53.

¹⁴ IS převzata z http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_query_01.html?mapno_cm=c4871-1, cit ze dne 20.9.2012.

¹⁵ Martin Ebel, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. *Dějiny staveb*. 2004, str. 10.

tento fond je plán opravy propustě hrázi, v té době již vysušeného rybníka Měrkovec, z roku 1897.¹⁶ Lze předpokládat že stavební plány by byly uloženy i v archivu města Vysoké Mýto, v agendě stavebního úřadu. Tento fond je prozatím badatelsky nepřístupný.

Pro průzkum byly využity i jiné druhy pramenů, které se bezprostředně k stavebnímu vývoj vesnice neváží. První okruhem pramenů jsou soupisy obyvatelstva. První soupis obyvatel se objevuje roku 1651, kdy na základě patentu, vznikl tzv. Soupis poddaných podle víry. V roce 1827 bylo vydáno nařízení ke sčítání lidu. První sčítání podle patentu bylo provedeno roku 1830.¹⁷ Další zajímavým pramenem pro dějiny vesnice, ale i pro její stavební vývoj jsou tzv. *Sčítací operáty*. Jako první moderní sčítání obyvatel se označuje sčítání k 31. prosinci 1869. Ze zákona pak bylo stanoveno, že se sčítání mají konat vždy v desetiletých intervalech v letech končících na „0“ k 31. prosinci. Takto byla provedena sčítání obyvatel v roce 1880, 1890, 1900 a 1910. Sčítáno mělo být přítomné obyvatelstvo, které se v daný okamžik nacházelo v místě svého bydliště.¹⁸ Sčítací operáty jsou uloženy v SOkA Ústí nad Orlicí a jsou badatelsky nepřístupné.

Stručná historie vesnice

Vesnice Mravín leží 7 km na západ od Vysokého Mýta, v území, které bylo v minulosti velmi aktivním. Zdejší krajina a úrodná půda lákala obyvatele již od pravěku. Vlastní název vesnice, Mravín, pochází ze staročeského slova *mraví*, doplněné přivlastňovací příponou *-ín*. Slovo *mraví* zaniklo a ujal se odvozené slovo mravenec.¹⁹

V literatuře z třicátých let 20. století je zachyceno tvrziště na vrchu nad vesnicí.²⁰ Na území vrchu nad vesnicí byly nalezeny archeologické nálezy, ale v doposud prozkoumaných písemných pramenech²¹ není o tvrzi žádných zmínek.²²

Vesnice Mravín vystřídala v průběhu svého vývoje několik majitelů. Často je jako první písemná zmínka o vesnici uváděna z roku 1457.²³ Ale první písemná zmínka je již o několik desítek let starší a pochází z roku 1410, kdy byla vesnice poprvé uvedena jako majetek panství Košumberk.²⁴

---

¹⁶ SOA Zámorsk, VS Rychmburk, Mapy a plány, č. 165.

¹⁷ Vladimír Srb, *1000 let obyvatelstva Českých zemí*, Praha 2004, str. 17. SOA Zámorsk, Soupis obyvatel 1830-33, inv.č. 5734, č. kn. 1967.

¹⁸ Vladimír Srb, *1000 let obyvatelstva Českých zemí*, Praha 2004, str.18. Na rakouskou tradici sčítání obyvatelstva navázalo i československé sčítání lidu.

¹⁹ Antonín Profous, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, díl II, Praha 1947, s. 533 a díl III., Praha 1951, s. 144

²⁰ *Vysokomýtsko*. Vlastivědné čtení o okrese Vysokomýtském a Skutečské, Vysoké Mýto 1931, s. 78. Jedná se o jedinou zmínku v literatuře vztahující se k tvrzi nad vesnicí.

²¹ Jaroslav Teplý, *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*, Pardubice 1997. V knize je uveden soupis malých vladyctví, kde Mravín není uveden, avšak pro některé lokality chybí pramenová základna. Tvrziště není zachyceno ani v knize Augusta Sedláčka, *Hrady, zámky a tvrze království Českého I.*, Praha 1882.

²² Jedná se o předpoklad, že je zde hradištní či středověká poloha, který je založen na sběru archeologického materiálu. In: Karta památek, archiv NPU UOP Pardubice.

²³ Antonín Profous, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, díl III., Praha 1951, s. 144. Retrospektivní lexikon obcí 1850 – 1970, Praha 1978, s.

²⁴ Jaroslav Teplý, *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*, Pardubice 1997, s. 17, 175. Statek Košumberk od 1372 – 1656 vlastnili Slavatové z Chlumu a Košumberka, poté majetek přechází sňatkem do rodu Hysrle z Chodů. V letech 1684 – 1773 patřil Jezuitům, od roku 1807 k náboženskému fondu a roku 1826 je prodán Thurn-Taxisům. In: Kol. autorů II. Oddělení, Inventář panství Rychmburk-Chroustovice-Košumberk, Zámorsk 1962, s. 4.

K roku 1470 se vesnice objevuje v majetku pánů z Domanic (severně od Luže), kde je Mravín spolu s vesnicemi Zalžany, Jenišovice, Štenec, Bělá, Oletice, Hluboké, Turov, Roubovice darován jako odúmrť králem za věrné služby Janovi z Břístí, Janovi z Jestřibce, a Heřmanovi ze Sulic.²⁵ Mravín poté opět přechází k panství Košumberk, kam přísluší až do roku 1690. V tomto roce byl jeden díl košumberského majetku na žádost majitelky hraběnky Hysrlové separován pod statek Roubovice, kam přechází s osmi vesnicemi i Mravín (dále Lozice, Jenšovice, Martinice, Mentour, Popovec, Sedlec). Roku 1722 opět vesnice mění svého majitele a putuje k Chroustovickému panství.²⁶

Příslušnost vesnice k panství se rozpadla až se zánikem feudálního zřízení. Od roku 1850 do roku 1961 byl Mravín samostatnou obcí, která patřila do soudního a politického okresu Vysoké Mýto. Se změnou hranic okresů byla vesnice přičleněna k Chrudimskému okresu a od roku 1970 vedena jako osada blízké vesnici Štěnec, nyní je přičleněna k obci Jenišovice.

Jihozápadně od vesnice se rozkládal velký rybník zvaný Mirkovec²⁷ (později pozměněn název na Měrkovec). Písemná zmínka o rybníku patrně pochází z počátku sedmnáctého století, z roku 1623, kdy je evidován v majetku panství.²⁸ Rybník byl vysušen a rozparcelován v poslední třetině devatenáctého století.²⁹

Ve vesnici byla již v roce 1577 zachycena krčma při usedlosti čp. 1,³⁰ která se zde nacházela až do poloviny dvacátého století.

Kovárna se v písemných pramenech objevila v sedmnáctém století také v usedlosti čp. 1. V osmnáctém století dle pozemkových knih majitelé usedlostí platili za kovářské služby šteneckému kováři. V roce 1894 byla povolena kovářská živnost Josefu Šišánovi z domu čp. 12. Pan Šišán si vystavěl novou kovárnu při návsi, dnešní dům čp. 20, který přestavěl v roce 1927 na výměnek.

Roku 1864 vypukl ve stodole usedlosti čp. 4 velký požár, který byl větrem rozšířen na usedlosti čp. 16 a 17 a usedlosti se „v popel obrátily“.³¹

Ve vesnici nebyla škola a děti z Mravína byly přiškoleny do Jenišovic, děti z Popovce do Domoradic. Dvacáté století přineslo do života obce mnohé technické vymoženosti. V rozmezí let 1905 – 1908 byla stavěna silnice z Domoradic do Mravína. Záměr výstavby silnice byl v písemných pramenech zachycen již v roce 1887.³² V roce 1920 fungovalo autobusové spojení přes Mravín, Vysoké Mýto – Skuteč. Obec měla vlastní knihovnu. V roce 1928 bylo koupeno první rádio paní Novotnou z domu čp. 14.³³

V rozmezí let 1933 – 1940 proběhla elektrifikace vesnice. První hlasování o zavedení elektrické energie proběhlo v roce 1926, kdy to obec odmítla.³⁴ Projekt na obecní vodovod

²⁵ August Sedláček, Hrad, zámky a tvrze království Českého I., Praha 1882, s.113.

²⁶ Kol.autorů II. Oddělení, Inventář panství Rychemburk-Chroustovice-Košumberk, Zámorsk 1962, s. 5. Panství Chroustovice se poprvé připomíná v roce 1349 jako majetek Petra z Chroustovice, V pobělohorských konfiskacích majetek odňat Petru Gerštorfovi z Gerštorfu a poté se zde často střídají majitelé. Roku 1823 prodávají Kinští majetek spolu s panstvím Rychmburk novým držitelům Thurntaxisům.

²⁷ V archeologických podkladech pro zpracování územního plánu je uvedeno, že na katastru obce je zaniklá vesnice Mirkovice. Snadno se zde nabízí domněnka, že zaniklá vesnice se mohla nalézat v blízkosti či na území dnes již zaniklého rybníku.

²⁸ K roku 1623 během pobělohorských přesunů majetku je uvedeno na panství 5 rybníků. Jeden z nich nese název Mirkovský. August Sedláček, Hrad, zámky a tvrze království Českého I., Praha 1882, s. 101.

²⁹ SOA Zámorsk, VS Rychmburk, mapy a plány, č. 20.

³⁰ SOA Zámorsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysoké Mýto, č.k 175, fol 527..

³¹ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, kart. 2, nefol.

³² SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 26, kart. 2, nefol.

³³ Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

³⁴ Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

byl zpracován firmou Drahoš, Vysoké Mýto a stavbu v roce 1933 s obec rozhodla provádět ve vlastní režii.³⁵ V roce 1949 byl do vesnice zaveden telefon.

V roce 1958 proběhly konfiskace majetku pro jednotné zemědělské družstvo „Úsvit“ Štenec, které zabralo pozemky a hospodářské stavby čp. 1, 2, 3 14 (provizorní stáje pro TBC dobytek) a 18.

Stručný sídelní vývoj

Mravín představuje velmi dobře dochovaný sídlištní útvar reprezentující drobnou poddanskou vesnici v zachovaném krajinném rámci (navazující záhumentické zahrady a sady, pole, zachovaná síť cest, dochované reliktu úvozů apod.)

Pozůstatkem středověkého vývoje vesnic je jejich půdorys a tvar návesního jádra, který byl zřejmě pravidelně rozměřen kolem trojstranné obdélné návsi přiléhající otevřenou stranou k úpatí „Hradiska“, s navazujícími pruty polností za domy. Na základě map stabilního katastru je pravděpodobné, že plůžina byla tzv. lánová – s pruty polností, navazující na jednotlivé strany zástavby. Půdorys vesnice se v průběhu svého vývoje trochu zdeformoval, ale přesto je zde dodnes zřejmý návesní typ, který odpovídá vysazení vesnice ve vrcholném středověku.

V pozemkových knihách, které jsou pro vesnici dochované od roku 1571, je evidováno k tomuto roku celkem 11 usedlostí; 8 gruntů (čp. 1, 2, 3, 4, 14, 16, 18, 19) a tři zahradníci (čp. 5, 15, 17). Po třicetileté válce je zachyceno v berní rule stejný počet usedlostí; 7 gruntů (čp. 2, 3, 4, 14, 16, 18, 19) a 4 chalupníci (čp. 1, 5, 15, 17), ve kterých žilo k roku 1651 asi 50 obyvatel (v soupise uvedeno 39 obyvatel bez dětí do 12 let).³⁶

Vývoj vesnice byl do začátku 18. století pozvolný. V Tereziánském katastru, ve fazi z roku 1714, je zachycen stejný počet usedlostí; 7 usedlostí, 4 chalupnických stavení a navíc dvě chalupy podruhů. V průběhu osmnáctého století zesílila domkářská zástavba a nastává sídlení i stavební rozvoj vesnice. Následný vývoj, respektive přibývání domů, se týkal jen menších chalup při západní straně návsi a neměl podstatný vliv na změnu urbanistické skladby vesnice.

Při prvním číslování domů v roce 1771 bylo přiděleno v Mravíně 19 čísel popisných. Souvislá řada čísel popisných pokračovala samotou Bětník (čp. 20, 21) a panským dvorem v Popovci (čp. 22). K roku 1788 v Josefském katastru bylo nově zachyceno pouze jedno popisné číslo, čp. 25. Další nárůst domů byl zaznamenán v následném mezidobí, kdy k roku 1839 bylo ve vesnici zachyceno čp. 22 a 24. Číslo popisné 22 bylo při prvním číslování roku 1771 přiděleno dvoru v Popovci a v uvedeném mezidobí došlo k přesunu čísla popisného na novostavbu v Mravíně. V polovině devatenáctého století je v Mravíně evidován 24 počet čísel popisných (čp. 1-19, 22, 24, 25, 26). V roce 1866 je za usedlostí čp. 18 nově postaveno stavení čp. 27, následně je vystavěn dům čp. 28 a dům čp. 29 v Dolním Mravíně, v roce 1894 čp. 20.

S pomocí starších map³⁷ a pohledu na zástavbu kolem návsi vidíme dodnes zřetelně sociální rozložení obyvatelstva a jejich stavení. Statky sedláků jsou situované na severní a jižní straně návsi, na západní straně lokalizujeme silnou zástavbu domkářů.

³⁵ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 28, kart. 2, nefol; inv.č. 2, č.k. 2, nefol. Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

³⁶ L. Matušiková – A. Pazderková (edd), Soupis obyvatel podle víry z roku 1651, Chrudimsko svazek 1., Praha 2000, s. 224, 225. Byly zde uvedeno čtyři nekatolíci.

³⁷ Císařský otisk mapy Stabilního katastru z roku 1839, www.archivnimapy.cz/czk/cz

Dvacáté století do sídelní struktury výrazně nezasáhlo. V zahradě usedlosti čp. 18 byl v letech 1939/1940 vystavěn deputátní domek. Druhá polovina dvacátého století, která se projevuje ve většině českých vesnic negativně Mravín téměř nezasáhla. Došlo pouze k dvěma přestavbám stodol na rodinné domy. Jedná se o čp. 23 a 30.

Stručný stavební vývoj

Půdorys dvora a dispozice domů

Selské dvory jsou ve vesnici řešeny podle shodné typologie. Trojstranný půdorys dvora (popř. dvojstranný) je/byl uzavřen ohradní zdí s klenutou, dnes častěji piliřovou bránou a brankou při návsi či komunikaci (čp. 1, 2, 3, 4, 5, 14, 15, 16, 17, 18). Jednotlivé objekty dvora byly situovány při hranicích stavební parcely vždy s pravidelným pravoúhlým tvarem a slučující v podélném traktu více jednotlivých funkčních prostor pod jednu střechu. K obytným domům byly paralelně stavěny samostatně výměnky (čp. 1, 3, 4, 14, 15) a obě stavby převážně se štítovou orientací směrem k veřejnému prostranství. Samostatně stojící výměnky jsou v písemných pramenech v 18. století zachyceny u čp. 15, 4, 14. Stavební plán pro vejminěk je zachován pouze pro čp. 26, ale až k roku 1882.

Dvory jsou uzavírány v zadní části zpočátku dřevěnými, od druhé poloviny devatenáctého století zděnými obdélnými stodolami.

Usedlosti chalupníků, zahradníků byly nejčastěji stavěny v hákové dispozici. Jedná se o úhlově zalomené stavby, kde na domy bezprostředně kolmo navazují hospodářské stavby. Domy ve vesnici jsou převážně postavené jako přízemní, zděné z opuky, se sedlovou střechou, s trojúhelníkovým štítem. Patrové domy se ve vesnici vyskytují ojediněle, jedná se o čp. 1, 17 18. Dispozice domů je tradiční, s trojdílným jádrem, komorového typu.

Stavební vývoj vesnice

O stavební činnosti a vývoji domů ve vesnici v šestnáctém, sedmnáctém, i osmnáctém století toho víme málo, protože starší fáze byla povětšinou překryta pozdější stavební činností. Nelze vyloučit, že některé části obvodových zdí mohou být starší nežli jsou zaznamenané na plánu stavebního hodnocení zástavby. Stáří opukových zdí konstrukcí domů nelze bez širších souvislostí jednoznačně určit. S ohledem na dlouhou tradici zdění na Vysokomýtsku,³⁸ která zasahuje až do 17. století, se lze domnívat, že některé části zdiva mohou být starší.

Na Vysokomýtsku a blízkém Litomyšlsku se dochovalo několik příkladů domů, které náleží k nejstarší vrstvě vesnických pozdně středověkých roubených domů na našem území.³⁹ Tyto stavby lze poznat podle specifického uspořádání, které se vyznačuje vysokou obytnou místností. Na vysoký přední díl navazovaly patrové síně a komory. Tato stavební charakteristika vyplývá ze způsobu vytápění domů. Pozdně středověké domy mají v předním díle situovanou jizbu, obytnou místnost, jejíž výška stropu dosahuje cca 3,5 m. Tato výška byla potřebná kvůli způsobu vytápění místnosti. V jizbě stálo otopné zařízení za dveřmi, vždy proti stěně obrácené do dvora, s otevřeným ústí pece a otevřeným ohništěm, a tedy při vytápění a vaření se vypouštěl kouř přímo do místnosti.

Zásah, který z přímo vytápěné dymné jizby učinil čistou nepřímou vytápěnou místnost, probíhal ve vesnickém prostředí postupně podle regionálních a především sociálních rozdílů. Změna charakteru prostoru se projevila i ve změně názvu místnosti – oproti tmavým jizbám

³⁸ např. Cerekvice nad Loučnou čp. 11 - průzkum byl proveden v letech 1999-2002 Z. a J. Syrový, J. Škabradou, M. Ebelem a J. Kynclem v rámci grantu Lidová architektura Litomyšlska a Vysokomýtska, dosud nepublikováno.

³⁹ Studie J. Škabrady, Z. a J. Syrových, in: Vesnický dům v 16. - 17. století. Praha 1992.

byla místnost světlá a říkalo se jí světnice. Tato změna spočívala v otočení ústí pece směrem do síně a ústí se ocitlo v dělicí stěně mezi obytnou místností a zadní částí síně, odkud se pec nově obsluhovala. Toto řešení znamenalo kvalitativní proměnu obytného prostoru a na to navazovala také změna stavebních parametrů. Po této změně vytápění klesala výška prvního obytného dílu. První díl byl dorovnáván „polopatrem“ na úroveň zadní vyšší patrové komorové části domu.⁴⁰ V pozemkových knihách Mravína se slovo světnice objevuje u čp. 16 již v roce 1687⁴¹, u čp. 2 v roce 1722.⁴²

Historická kresba domu z roku 1900 zachytila dům čp. 14, který odpovídá této stavební charakteristice. Jednalo se právě o dům s roubeným předním dílem, zděnou patrovou síní a patrovými zadními komorami.⁴³

Tuto stavební charakteristiku domů lze předpokládat i u ostatních domů v usedlostech, což nám potvrzují útržkovité zmínky v pozemkových knihách. Např. „komora nad síní“⁴⁴ ... horní komora⁴⁵ ... dolní komora⁴⁶ ... “

Při pohledu na mapu stabilního katastru z roku 1839 si lze všimnout, že je zde zachyceno velké množství staveb značených žlutě, tedy pravděpodobně dřevěných. Jedná se převážně o domy domkářů čp. 11, 12, 13, 22, 24, některé domy v usedlostech čp. 15, 16, 17 a všechny stodoly.

Lze předpokládat, že při vytváření mapy SK 1839, byla velká část vesnice zachycena jako dřevěná, srubové konstrukce, dnes pouze čp. 24, se spalnou krytinou z došků, či šindelů. Historická fotografie ze začátku století zachytila roubenou obdélnou stodolu s doškovou krytinou při usedlosti čp. 14, která byla odstraněna po požáru usedlosti v roce 1910. Můžeme tedy předpokládat, zachycené stodoly na mapě SK 1839 všech usedlostí byly obdobné konstrukce.

Na mapě k roku 1839 byly zachyceny i požárně vyhovující stavby, označené červeně. Podle průzkumu jednotlivých domů víme, že se jednalo již o zděné přízemní domy stavěné převážně z opuky. (čp. 3, 5) Zděné domy byly stavěny s tradičním způsobem vytápění, s nepřímým způsobem vytápění ze síně. Zadní část síně při světnici byla vyhrazena kuchyňskému provozu celá (čp. 3, 25), nebo zde byla vyzděna kuchyňská nika s otevřeným ústím dymníku, vynášeným klenutým pasem. Pod ústím dymníku byly vyzděné charakteristické otvory pro obsluhu tradiční sestavy otopných zařízení, pece a kamen, a při nich podesta pro oheň na vaření. (čp. 3, 10, 11, 25)

Mapa z roku 1855 je téměř beze změn. Nově je pouze zachyceno domkářské stavení čp. 26,. Jednalo se o přízemní zděný dům z opuky a nepálených cihel, se sedlovou střechou a jednoduchým hambalkovým krovem, tradiční dispozice.

⁴⁰ Z. Vařeková, J. Švec, Dva příklady patrových domů smíšenou konstrukcí stěn na Vysokomýtsku. Sborník Dějiny staveb 2011, s. 99-110.

⁴¹ SOA Zámrsrsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysokého Mýta, č.k. 175, fol 140, č.k. 169, fol 118.

⁴² SOA Zámrsrsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysokého Mýta, č.k. 169.

⁴³ Obrázek majetkem pana Novotného, čp. 14, Mravín. Dům je na mapě SK z roku 1839 zachycen červeně, jako štítově orientovaná stavba směrem ke komunikaci. Ale dle kresby víme, že se jednalo o dům, který byl štítově orientovaný směrem do zahrady a ne ke komunikaci.

⁴⁴ Dům v usedlosti čp. 3, r. 1779; čp. 14 r. 1788. SOA Zámrsrsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysokého Mýta, č.k. 169.

⁴⁵ Dům v usedlosti čp. 4, r. 1788. SOA Zámrsrsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysokého Mýta, č.k. 169.

⁴⁶ Dům v usedlosti čp. 17, r. 1817. SOA Zámrsrsk, Pozemkové knihy při okresním soudu Vysokého Mýta, č.k. 147, fol 38.

Pokud se lze spolehnout na hodnověrnost map IS 1855 a mapy z roku 1886, lze předpokládat, že k postupnému přezdívaní vesnice docházelo až v druhé polovině devatenáctého století.

Druhé polovině devatenáctého století dochází ke změně užívaných klenebních systémů. Místnosti a hospodářské prostory byly nově uzavírány klenbami segmentového profilu, u větších prostor ve skladbě s dělicími zděnými pasy, později (od konce 19. století) s válcovanými ocelovými profily. (čp. 1, 5, 6, 26)

V poslední třetině devatenáctého století přichází do vesnice inovace ve způsobu vytápění a vaření. Tato změna spočívala v zavádění tzv. sporáků - kombinovaného zařízení pro vytápění a vaření. Sporáky se umísťovaly do světnic, kde nahrazovaly starší, nepřímou obsluhovaná kamna. Nové komíny se už prováděly jako užší a tahové, tzn. uzavřené a svedené až na zem. Novostavby domů byly tak již stavěny s tahovým komínem, který byl umístěn v tradiční poloze, ve stěně mezi světnicí a síní (čp. 2, 14, 20). Stávající černé kuchyně byly upravovány na tahový provoz. Nejjednodušší cestu k adaptaci starého otevřeného komína představovalo uzavření plochy, již se do té doby vstupovalo pod komín, nebo alespoň podezdění jeho dymníkového ústí.

Typickou stavbou selských usedlostí poslední třetiny devatenáctého století byly velké zděné stodoly, zpravidla uzavírající celou zadní stranu dvora. Stodoly byly stavěny z lomové přitéšované opuky se svislými šterbinovými větracími průduchy. Krovky zděných stodol byly řešeny Rankovým typem krovu (čp. 3, 16, stavební plán 17, 18), který je úspornější z hlediska množství potřebného dřeva a dovozoval zastřešit velké prostory bez nutnosti používat velké množství vazných trámů.

V závěru devatenáctého století výzdoba průčelních fasád domů přebrala historizujícím rysy (čp. 1, 2).

První třetina dvacátého století byla pro Mravín obdobím rozkvětu stavebních prací. Docházelo k mnohým výrazným úpravám domů a přestavbám celých usedlostí. Na počátku dvacátého století je přestavěn po požáru nově dům v usedlosti čp. 14, ve třicátých letech dostavěna velká pětidílná stodola. Velkou přestavbou prošly usedlosti čp. 3, 5, 16, 18. Docházelo k úpravě původně klenutých bran na pilířové, zděné z cihel (čp. 3, 18 aj.). Výraznou obnovou u domů bylo provádění nových střešních konstrukcí (půdní nadezdívky a nové krovky čp. 1, 3, 5, 13) včetně úprav fasád s typickými lisénovými rámci v některých případech doplněné charakteristickým kontrastem hladkých a hrubých ploch (čp. 3, 5, 10, 13, 16, 17). V této době docházelo k přestavbám hospodářských staveb, chlévů a stodol (čp. 13, 17, 18) a k výstavbě nových stodol (čp. 5, 14).

V rámci hodnotných stavebních úprav v první polovině dvacátého století došlo k celkové přestavbě usedlosti čp. 15.

K roku 1922 uvádí František Dobrovský ve svých zápiscích zmínku o úrovni bydlení v Mravíně: „*Bytové poměry neodpovídají době, bylo by třeba vše přestavěti k získané suchosti a vzduchosti a světlosti bytů*“.⁴⁷

Popis zástavby vesnice

Jádro vesnického půdorysu představují domy a usedlosti rozložené kolem návsi a na úpatí stráně „Hradisko“. Jedná se o čp. 1-5, 8-19, 22, 24, 25-27 a čp. 30 (dům postaven ze stodoly usedlosti čp. 19). Jedná se vesměs o přízemní zděné domy se sedlovou střechou, patrové domy jsou čp. 17, 18, 1, 20. Domy čp. 6, 7, 28, 29 leží v osadě Dolní Mravín, která je situovaná zhruba kilometr od návsi západním směrem. Domy čp. 21, 23 leží mimo jádro

⁴⁷ Zápisky Františka Dobrovského 1922 – 1948, nefol. V majetku rodiny Dobrovských, čp. 21, Mravín.

vesnice a jedná se stavby z dvacátého století. Tyto stavby nenarušují hodnotné prostředí vesnice.

Severní strana návsi je představována selskými čp. 14, 16, 18 a chalupnickými (zahradnickými) usedlostmi čp. 15 a 17. Jedná se kompaktní zástavbu založenou v řadě. Usedlosti se k návsi obrací štítově orientovanými domy se štítovými výměnky čp. 14, 15 nebo s okapově orientovanými sýpkami čp. 16, 18.

Jižní stranu návsi tvoří pět usedlostí čp. 2 – 5, selské usedlosti a jednou zahradnickou usedlostí čp. 5. Jedná se opět o kompaktní zástavbu založenou v řadě. Usedlosti se k návsi obrací štítově orientovanými domy se štítovými výměnky čp. 3 a 4, což lze předpokládat dle historických map za tradiční uspořádání usedlosti. Dům čp. 2 je okapově orientace a zabírá celou dvorní stranu při návsi. Tato orientace je výsledkem přestavby z roku 1882. Usedlosti čp. 4 a 5 jsou dnes při pohledu z návsi skryty za mladší domkářskou zástavbou, které se profilovala ve vesnici osmnáctém století a zastavěla západní stranu návsi.

Východní strana návsi je poměrně krátká a je zabrána selskou usedlostí čp. 19. Protější západní stranu návsi tvoří úpatí vrchu „Hradisko“. Tato strana byla během osmnáctého století zabrána domkářskou výstavbou. Jedná se o přízemní zděné domy, či stavení hákového půdorysu, čp. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 22, 24, 25, 26.

Půdorysné sestavě vesnice kolem návsi se vymyká čp. 1. Poloha usedlosti čp. 1 při cestě vedoucí podél intravilánu vesnice by mohla být dána i jejím historickou funkcí, hospoda (první písemná zmínka roku 1620).

Vnitřní prostory vesnice zůstávaly zřejmě dlouho neupraveny. V první polovině dvacátého století došlo k vydláždění komunikací v intravilánu vesnice žulovou kostkou.

Hodnocení

Ochrana lidové architektury a jejího uchování na příkladech jednotlivých druhů i celků se stává stále a stále aktuálnější. Zvláště tam, kde se dodnes vesnice dochovala ve své původní podobě a užitkové funkci a kde je stále významnou součástí obytného i hospodářského stavebního fondu na venkově. Situace je dnes stále aktuálnější. V druhé polovině dvacátého století proběhla zásadní změna v organizaci zemědělské výroby, odsouvání hospodářů a jejich rodin (akce kulag), nová plánovitá výstavba a postupná přestavba stavebního fondu. Plánovitá změna osídlení způsobila zejména na venkově rozsáhlé změny a zpretrhání starých tradic a vazeb. Plošná ochrana umožňuje v regionálních oblastech udržet architektonickou hodnotu celku i částí bez stavebního a funkčního porušení hospodářského a sídlištního celku.

Vesnice Mravín je z hlediska půdorysného i územně krajinného cenným solitérem, vzácně dochovaným vzhledem k obecnému historickému vývoji našich vesnic. Jedná se o „obyčejnou“ malou vesnici, která není uvedena v žádném z dosud publikovaných seznamů hodnotných vesnic. Právě svojí „obyčejností“ se stává nevšední a jedinečnou vesnicí v regionu.

V panoramatických pohledech zůstala vesnici cenná sevřenost bez rozdrobenosti zastavění do krajiny s kvalitním dochovaným krajinným rámcem v měkce modelovaném terénu s volnými zemědělskými plochami, nedotčenými technickým zásahy druhé poloviny dvacátého století a ani pozdějšími.

Sídlištní skladba obce obsahuje cenné architektonické kompoziční momenty a estetické hodnoty v panoramatických celcích a vnitřních prostorech návsi.

K roku 1839 zaznamenal SK půdorysnou stopu vesnice již plně dotvořenou, která je téměř totožná se stávajícím půdorysem vesnice. Po obvodu návsi se rozkládaly stavby založené

výhradně ve štítové orientaci. Během dalšího vývoje nedošlo v urbanistické stopě k žádným zásadnějším změnám. Nově přistavěné domy navazovali při okrajích intravilánu na stávající zástavbu.

Mravín si i přes některé změny uchoval půdorysnou stopu danou již středověkým lokátorem. Urbanistická struktura a vzhled zástavby vesnice byla dotvořena na začátku dvacátého století. Zástavba i urbanistická struktura zůstala zachována v úpravě z počátku dvacátého století bez negativních novodobých zásahů. Vesnice je situována mimo transitní komunikace, a i zřejmě proto si uchovala své hodnoty.

Historický stavební fond lokality reprezentuje řada zděných budov, ve vesnici ojedinělá je srubová konstrukce čp. 24. Dochované vesnické stavby pocházejí převážně z devatenáctého století (možné výjimky) a je zde dochována výrazná a hodnotná vrstva stavební obměny z první třetiny dvacátého století. I tyto stavby vykazují nezpochybnitelné kvality.

Stavby jsou řešeny vesměs v jednotné formě i hmotě, a vytváří tak vyvážený celek nenarušený soudobou architektonickou tvorbou. Zástavba vesnice se dochovala bez negativních stavebních zásahů, které by poškodili vzhled a vnímání vesnice.

Střešní krajina vesnice je téměř nedotčena novodobými zásahy. Pálená taška zde patří k běžně užívaným střešním krytinám v minulosti, což souvisí s produkcí několika cihlen v okolí Vysokého Mýta od 19. století. U historických staveb je očekávání určitých materiálů součástí vnímání jejich kulturní hodnoty. Specifická estetická a emotivní působivost střešní krajiny vesnice je dána nejen její vlastní architektonickou kvalitou, ale také působením nejrozličnějších vlivů v průběhu její existence, tzv. patina. Deformace historických krovů vytvářejí neopakovatelný měkký obrys se sotva přehlédnutelným zakřivením, jaké při nových krovech při sebevětší snaze nelze docílit. Minimální použití novodobých prvků a zachování detailů konstrukcí, jakými jsou např. dřevěné okřídlení (čp. 3, 5), ukončení nástřešního zdiva pálenou taškou a ne oplechováním (výměnek čp. 16) apod. jsou podstatné prvky pro zachování kvalit střešní krajiny vesnice.

Historické nadstřešní části komínů, či dymníků se spolupodílí na této malebnosti a hodnotě střešní krajiny. Historické komíny byly zpravidla omítané, či o poslední třetiny devatenáctého století vyzděny z pálených cihel. Historické tvary komínových hlavic jsou důležitým prvkem střešní krajiny a měly by být zachovávány. (čp. 8, 10, 12, 13, 18, 20 atd.)

Výplně otvorů patří k prvkům staveb, které se nejrychleji opotřebovávaly a byly nejčastěji měněny. Zřejmě nejstarší okenní výplně ve vesnici je jednoduché, dvojkrídle, šestitabulkové okno, členěné olověnými pásky se zasklením na sucho v čp. 10. Původní okenní výplně se dochovaly i v prvním patře kovárny; jednoduché, dvojkrídle výplně.

Prostředkem péče o zachování kulturně historických hodnot jednotlivých budov je ochrana původních prvků tam, kde dosud existují, užívání tradičních materiálů a postupů při obnovách.

Výrazným přínosem, spolupodílející se hodnotách vesnice, je navazující okolní zeleň, která představuje významné hodnoty jak historické (dochovaná návaznost domů na zahrady, pole atd.) estetické i užitné. Při věcnosti, se kterou byla zeleň ve etnických sídlištích rozmísťována, představuje v siluetě sídla i jeho vnitřních prostorech cenné kompoziční rysy.

„Hradisko“, VPK Stráž u Mravína, je chráněna pro výskyt řady chráněných rostlin a živočichů. Stráž je pravidelně kosena, aby zůstali její hodnoty zachovány.

Příznivým momentem je i dochovaná návesní nádrž (upravena v roce 1998 za využití původních pískovcových kvádrů a betonu).

Katalog objektů

Snahou je provést čtenáře jasnou a pochopitelnou formou shromážděnými informacemi o jednotlivých objektech. Katalog je složen z jednotlivých objektů; domů a usedlostí, které jsou řazeny vzestupně dle čísel popisných.

Každé číslo popisné představuje dům nebo usedlost. Na začátek katalogové položky je kvůli přehlednosti a snazší orientaci vložena fotografie objektu a výřez z mapy císařského otisku Stablního katastru (SK 1839), popř. z mladší mapy..

Odstavec **situace** popisuje dnešní stav usedlosti. Pro určité zjednodušení a přehlednost termín dům označuje jeden podélný objekt, termín usedlost selský či zahradnický dvůr, a stavení obytný dům zpravidla nižší sociální kategorie, na který navazuje hospodářském křídlo. Protože pro stavební vývoj zástavby je sociální kategorie jistým předpokladem pro samotný vývoj domu a užitých konstrukcí, je v úvodním odstavci i tato informace uvedena.⁴⁸ Dále odstavec popisuje stručnou a základní charakteristiku stávající situace, kterou je umístění domu, či usedlosti, jejich orientaci, počet objektů, a také uvádí číslo stavební parcely z uživatelských důvod pro rychlejší orientaci v historických mapách.

Následuje odstavec označený jako **Dějiny a prameny**, který shrnuje archivní průzkum materiálů k danému číslu popisnému. U všech objektů je uveden stručný výtah z pozemkových knih a katastrální prameny doplněné prvním číslováním.

1771⁴⁹ Provedeno první číslování domů, čp. byly označeny všechny obytné domy, které se v vesnici nalézaly.

1788⁵⁰ Rok zapsání vesnice do Josefského katastru, kde jsou sepsáni držitelé domů již s čísly popisným.

1839⁵¹ Sepsán stabilní katastr pro vesnici Mravín, objektům přidělena čísla stavebních parcel a zanesena do mapy císařského otisku (CO) a indikační skici (IS)

1855⁵² Provedena první reambulce, změny měly být zaneseny do indikační skici (IS), v případě Mravína, zanesena pouze výstavba čp. 26. Lze předpokládat, že drobné změny do mapy nebyly zaneseny, např. chlév u čp. 24.

1886⁵³ Tohoto roku bylo provedeno mapování celého panství, dochována kolorovaná mapa a nekolorovaná kopie⁵⁴, do které se zakreslily další úpravy v extravilánu (vysušení rybníku Měrkovec, vybudování silnice od Popovce)

1934⁵⁵ rok provedení nové katastrální mapy, do které byly zaznamenány změny provedené v mezidobí.

Následují informace, které se podařilo dohledat v přístupných archivních fondech, jedná se o stavební plány a informace z archivu obce Mravín uloženém v SOkA Chrudim, informace ze složek uložených na příslušném obecním úřadu Jenišovice, informace od majitelů jednotlivých domů a usedlostí.

Následující odstavec obsahuje **Popis** objektu. Míra podrobnosti a rozsáhlosti popisu jednotlivých objektů byla dána několika faktory. Nejdůležitějším z nich byla samotná přístupnost objektu. I přes snahu nebyly během průzkum všechny stavby navštíveny a

⁴⁸ Sociální kategorie je přebrána převážně z posledního pramenu, který toto zachycuje a jím je duplikát SK k roku 1839, v několika málo případech je užito kategorizace dle pozemkových knih zahradnická usedlost – chalupnická usedlost dle SK. (čp. 1, 5, 15, 17) Národní archiv Praha, Duplikát Stablního katastru, inv.č.1373.

⁴⁹ Konskripční komise obcházely zemi v letech 1770-1771. Ale v roce 1770 byla očíslována převážně pouze Praha. Jiří Škabrada, *Lidová architektura*. Praha, 2003, str. 51, 52.

⁵⁰ Národní archiv Praha, Josefský katastr, kart. č.1360, kart.č. 560.

⁵¹ Císařské otisky, http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_query_01.html?mapno_cm=c4871-1, cit ze dne 20.9.2012.

⁵² Národní archiv Praha, Stablní katastr, inv.č., 1373, kart.č. 621.

⁵³ Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1886, č. 4871.

⁵⁴ SOA Zámorsk, Rychemburk-Chroustovice-Košumberk, III. Mapy a plány, č. 20.

⁵⁵ Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1934.

popis těchto objektů je stručný a zaměřen na poznatky, které lze vyčíst z vnějšího vzhledu objektu. V navštívených objektech záleželo na celkové přístupnosti a ochotě majitelů ukázat i nejskrytější zákoutí domu. Neméně důležitá byla autenticita a vypovídající schopnost staveb. Následuje odstavec **Shrnutí stavebního vývoje**, jehož záměrem je určit přibližné stáří stávajícího objektu.

Architektonické a památkové hodnocení staveb se snaží postihnout základní hodnoty příslušných domů a usedlostí v rámci nadprůměrného významu celkové zástavby vesnice. O hodnotě předmětných domů a usedlostí by se dalo napsat mnohem více. Ovšem vzhledem k rozsahu daným strukturou práce to je omezeno pouze na základní fakta, tedy rušící dům, neutrální dům, hmotově hodnotný dům, hodnotný dům a velmi hodnotný dům.

Přílohy tvoří nepostradatelnou a neoddělitelnou součást katalogu. Přílohy jsou tvořeny historickými mapami a fotodokumentací jednotlivých domů. Vybrané fotografie jsou pouze malým zlomkem z celé nashromážděné databáze fotek, pořízených během průzkumu. Při jejich výběru byl kladen důraz na dokumentační hodnotu.

Soupis použitých pramenů

NA Praha, Berní rula, Chrudimsko sv. 13, inv.č. 13.
NA Praha, Tereziánský katastr, panství Chroustovické, inv.č. 1181.
NA Praha, Josefský katastr, kart.č.1360, kart.č. 560.
NA Praha, Stablní katastr, inv.č. 1373, kart.č. 621.
NA Praha, Duplikát Stablního katastru, inv.č. 1373, kart.č. 621.
SOA Zámorsk, Pozemkové knihu při okresní soudu Vysoké Mýto, č.kn. 147.
SOA Zámorsk, Pozemkové knihu při okresní soudu Vysoké Mýto, č. kn. 169.
SOA Zámorsk, Pozemkové knihu při okresní soudu Vysoké Mýto, č. kn. 175.
SOA Zámorsk, Pozemkové knihu při okresní soudu Vysoké Mýto, č. kn. 184.
SOA Zámorsk, Pozemkové knihu při okresní soudu Vysoké Mýto, č. kn. 185.
SOA Zámorsk, Velkostatek Rychmburk – Chroustovice – Košumberk, č. kn. 1797.
SOA Zámorsk, Velkostatek Rychmburk II., inv.č. 5734, č. kn. 1967.
SOA Zámorsk, Velkostatek Rychmburk II, inv.č. 5737, č. kn. 1970.
SOA Zámorsk, Velkostatek Rychmburk III., č.m. 165.
SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, 2, 28.
Obecní úřad Jenišovice, složka stavební záležitosti Mravín.
Zápisky Františka Dobrovského, 1922 – 1950, v majetku rodiny Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Mapy:

Císařské otisky, http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_query_01.html?mapno_cm=c4871-1, cit ze dne 20.9.2012.

Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1886, č. 4871.
Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1934.
Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1964.
SOA Zámorsk, Rychmburk-Chroustovice-Košumberk, III. Mapy a plány, č. 20.
SOA Zámorsk, VS Rychmburk, Mapy a plány, č. 165.

Stavební plány:

SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2.

Historické fotografie

Soubor historických fotek, v majetku rodiny Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Historické fotografie majitelů jednotlivých domů a usedlostí, citováno v poznámkách.

Soupis použité literatury

Martin Ebel, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. In: Dějiny staveb, 2004.
František Mašek, *Pozemkový katastr*. Praha, 1948.
Muzejní postilión 2, Regionální muzeum Vysoké Mýto
Antonín Profous, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, díl II, Praha 1947, s. 533 a díl III., Praha 1951.
Vladimír Srb, *1000 let obyvatelstva Českých zemí*, Praha 2004.
Jiří Škabrada, *Lidová architektura*. Praha, 2003.
J. Škabrada (edd.), *Vesnický dům v 16. - 17. století*. Praha 1992.
August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze království Českého I.*, Praha 1882.
Jaroslav Teplý, *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*, Pardubice 1997.
Radim Urbánek, *Dřevo, hlína opuka*. Stavitelství na Vysokomýtsku. Vysoké Mýto, 2004.
Úplný adresář královského věnného města Vysoké Mýto, Vysoké Mýto 1903
Z. Vařeková, J. Švec, *Dva příklady patrových domů smíšenou konstrukcí stěn na Vysokomýtsku*.
Sborník Dějiny staveb 2011, s. 99-110.
Vysokomýtsko. Vlastivědné čtení o okrese Vysokomýtském a Skutečské, Vysoké Mýto 1931, s. 78. Jedná se o jedinou zmínku v literatuře vázající se k údajné tvrzi nad vesnicí.
Průzkum lidové architektury Litomyšlska a Vysokomýtska, průzkum v letech 1999-2002, Z. a J. Srový, J. Škabradou, M. Ebelem a J. Kynclem v rámci grantu Lidová architektura Litomyšlska a Vysokomýtska, dosud nepublikováno.

Edice

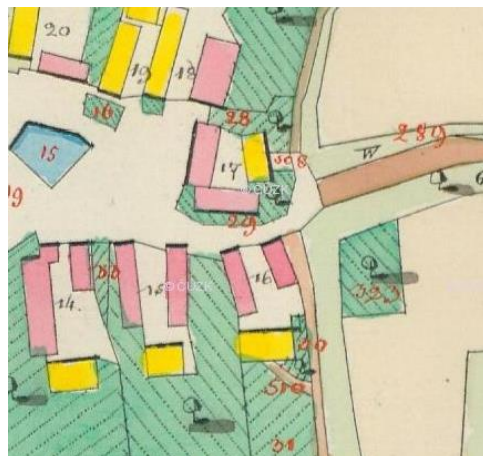
Berní rula - Popis Čech r. 1654.
Aleš Chalupa (edd.). *Tereziánský katastr český*. svazek 1. Praha, 1964.
L. Matušíková – A. Pazderková (edd), *Soupis obyvatel podle víry z roku 1651, Chrudimsko* svazek 1., Praha 2000.
Retrospektivní lexikon obcí ČR

Inventář

Kol. autorů II. Oddělení, *Inventář panství Rychemburk-Chroustovice-Košumberk, Zámorsk* 1962.

Katalog objektů

Čp. 1

Situace

Zahradnická (chalupnická) usedlost je situována na východním okraji intravilánu, rozložena podél komunikace z Vinar do Štence. Usedlost se nachází za čp. 2, na stavební parcele číslo 16. Jednalo se o trojstrannou usedlost uzavřenou ohradní zdí s klenutou bránou a brankou. Dnes zůstal dochován pouze patrový dům, štítové orientace směrem k cestě z návsi. Zápraží domu je otočené na západ.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih:

1577	Jan Voralů	krčma	100 kop
1581	Jan Příbyl		100 kop
1592	Vítek z Přestavkl		100 kop
1610	Jan Štěpán Radhošťského		100 kop
1615	Jan Vojtíšek Kovář	zběhl z gruntu	100 kop
1620	Řehák Krčmář		100 kop
1650	Martin Kuhavej	zahradník, grunt velice spustlý	
1659	Jan Kovář		
1659	Václav Dryák	ujal krčmu	
1668	Jakub Dryák		
1680	Jakub Vaňásek		
1687	Václav Klesal	vyzdvižení spuštěného stavení	210 kop
1734	Václav Klesal		210 kop
1766	Jan Klesal	správa spustlé střechy	210 kop
1767	Jan Peterka	správa spustlé střechy	210 kop
1784	Jakub Stržil	správa stavení, vejminek - pokojný byt s hospodářem až do vystavění vlastního bytu	210 kop
1819	Jakub Stržil	zahradník a spolušenkýř, komora nad maštali	1560 zl. 47 kr.
1849	Jan Stržil	svatební smlouva, vejminek – užívání kamenice a špejcharu	600 zl. KM

1771 – přiděleno čp. 1, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – chalupnická usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení; štítově orientovaný dům a výměnek jsou značené červeně, zadní stranu uzavírala žlutě značená stodola (dřevěná), 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí provedeny přístavy prodlužující dům a výměnek až ke stodole, stodola vystavěna nově jako zděná.

V roce 1881 byla schválena výstavba stodoly podle předloženého plánu. (zděná trojdílná stodola s připojenou kůlnou a průjezdem, zděná z opuky, šterbinové větrací průduchy, Rankův krov). Roku 1883 byla povolena přestavba hostince.⁵⁶ Roku 1907 spadl strom na stodolu a poškodil půlku střechy.⁵⁷ Stodola byla zbourána na základě rozhodnutí o odstranění stavby ze dne 30.6.1982. Špatným zacházením ze strany MNV budovy chátraly, nakonec i výměnek byl povolen 13.6.1995 k odstranění.⁵⁸

Zajímavostí byla rovněž ledárna, kam se ze strany hlavní silnice, která v té době byla o metr níže, navážel led. Dnes jsou vidět pouze pozůstatky klenbových oblouků.⁵⁹

Popis areálu čp. 1 dle p. Novotného, čp. 14, Mravín: „*Dům, výměnek, stodola a brána byly kryté břidlicí. Do roku 1958 vedl hostinec p. Novotný, poté p. Strátecký a Krpata. (odtud název hostinec U Krpatů). Po konfiskaci byla budova ve správě místního národního výboru a dům stavebně upraven. První patro přeřešeno na byty, proveden nový hrdiskový strop a změna střešní krytiny. Za lokálem byla kuchyň a sklad (nyní uhelna a kotelna). V patře byl parketový sál, říkalo se, že po schodišti vedoucím k sálu pan Budinský vyjel s koněm. Vedle sálu byla ještě jedna obytná místnost. Po pravé straně byla obytná budova (výměnek pozn.autora) v předu širší a vyšší s velkou sednicí a dvěma okny do ulice. Před sednicí byla síň s kachlovými kamny. Budova dále přecházela v chlévy, kočárkárnu, kde byl uložen kočár, a přístřeškem a navazovala tak na rozlehlou stodolu.*“

Popis

Patrový zděný dům se sedlovou střechou. Zdivo domu je opukové, půdní nadezdívka a trojúhelníkové štíty z cihel. Střešní krytina z pálených tašek. Dům je omítnutý novodobou cementovou omítkou, která setřela veškeré profilace a ozdobné římsy (viz historické foto)

Přední průčelí domu je v přízemí dvojosé (dvojice vstupů), v patře bez otvorů, štít domu trojúhelníkový, trojosý – trojice úzkých oken, střední vyšší. Vstupní dveře v přízemí vedoucí na zápraží jsou dřevěné, dvoukřídle, rámové konstrukce, členěné do šesti polí, se segmentovým záklenkem. Dveře vedoucí do bývalého krámu jsou osazené v pískovcovém portálu se segmentovým záklenkem. Pískovec opracován pemrlicí, stužka provedená dlátem. Dveře jsou dřevěné, svlakové konstrukce, se segmentovým záklenkem, zavěšené na vnějších vodorovných pásech na dvoudílných hácích.

Dvorní strana je čtyřosá, v přízemí a patře. Výplně oken a dveří jsou novodobé. Zadní podélná strana je členěna v přízemí pouze jedním okenním otvorem, v patře šestiosá. Na zadní straně jsou v úrovni mezi přízemím a patrem vyvedené konce táhel, které zpevňují příčně dům.

Přízemí domu je šestidílné, v první polovině dvoutraktové, v druhé polovině jednotraktové. První trakt v první polovině domu je tvořen dvěma místnostmi, které byly provozovány jako krám a hostinec. První místnost je přístupná z exteriéru a průchozí do druhé místnosti. Dveře mezi místnostmi jsou rámové konstrukce, osazené mosaznou klikou ukončenou kuličkou. Obě místnosti jsou klenuté neckovou klenbou. Pod nimi se nachází sklep s valenou klenbou.

⁵⁶ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, č. kart. 2, nefol.

⁵⁷ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, č.kn. 1, nefol.

⁵⁸ Obecní úřad Jenišovice, složka Mravín čp. 1, nefol.

⁵⁹ Informace pocházejí od manželů Vintrových čp. 5 a p. Novotného čp. 14 z Mravína, v roce 2011.

Druhý trakt tvoří kryté zápraží, zasunuté do hmoty domu, které se otevírá do dvora dvojicí arkád, se segmentovým profilem obloků. Zápraží je zaklenuté segmentovou klenbou, v jeho druhé části je umístěno schodiště do patra. Zadní část přízemí domu je tvořena trojicí místností, které jsou uzavřeny segmentovými klenbami.

Patro domu bylo kompletně upraveno v roce 1967, kdy byly vestaveny dvě bytové jednotky (dnešní stav viz. přílohy). Byl proveden nový hurdiskový trop. Krov domu je vaznicový s dvojicí šikmých stojatých stolic.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

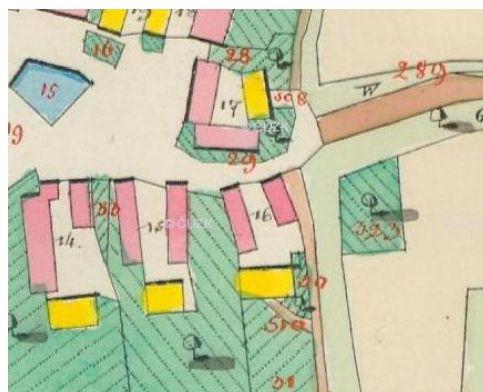
V závěru 16. století byla v pozemkových knihách zachycena usedlost sedláka s krčmou. Po třicetileté válce grunt poklesl v sociálních kategoriích mezi zahradníky. Dle zápisů ceny usedlosti v pozemkových knihách lze předpokládat, že proběhly stavební úpravy na začátku 19. století, kdy se zvýšila hodnota usedlosti. V roce 1839 byla zachycena trojstranná usedlost, dům, výměnek a dřevěná stodola. Nová zděná stodola byla schválena v roce 1881 a k jejímu odstranění došlo v roce 1982. Přestavba hostince byla schválena v roce 1883. Novou střešní konstrukci s půdní nástavbou a úpravu fasády zachycenou na historických fotografiích lze datovat k přestavbě provedenou v roce 1883, včetně úpravy přízemí domu. První patro domu a fasáda prošly stavební úpravou v roce 1967.

Památkové a architektonické hodnocení

Hodnotná stavba v rámci zástavby vesnice. Nevhodné zásahy (odstranění novogotické fasády a provedení novodobé omítky, úprava okenních otvorů) by bylo vhodné při budoucí stavení obnově rehabilitovat dle dochované historických podkladů.

Čp. 2

Situace

Selská usedlost je situována na jižní straně návsi. Usedlost se nachází mezi čp. 1 a 3, na stavební parcele číslo 15. Jedná se o trojstrannou usedlost. Dům je přízemní, okapové orientace směrem k návsi, kolmo na něj na západní hranici dvora navazuje hospodářské křídlo. Zadní stranu dvora uzavírá zděná stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih:

1571	Jan Vaníčků		100 kop
1614	Lukáš Martinců		164 kop
1626	Václav syn Jana Vojtíška Kováře		74 kop
1650	Jinřich Vojtíšek	grunt velice spustlý	
	Martin Kulhavý		
1677	Pavel Remeš		
1690	Václav Petiury	20 kop na vyzdvižení spustlého stavení, 1696 majíce vystavět stodolu	330 kop
1722	Václav Petiura mladší	5 kop na vystavění světnice	300 kop
1743	Václav Petiura		330 kop
1775	Jan Mlíko z Městce	přiženil se k vdově	330 kop
1792	Matěj Petiury	Vejminek - komora	330 kop = 385 zl
1834	Václav Petiura	Vejmnek - komora se sklepem	300 zl
1835	Jan Petiura	„-“	1670 zl 33 kr

1771 – přiděleno čp. 2, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK z roku 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizovány jako obytné a hospodářské stavení, dům a výměnek jsou značeny červeně, stodola žlutě; 1855 – beze změn, 1886 – v mezidobí objekt na východní straně dvora odstraněn, postaven nový dům okapové orientace k návsi, kolmo přistavěn k objektu na západní straně hospodářského dvora. 1934 – v mezidobí vystavěna nově zděná stodola a nový zděný objekt na východní straně dvora.

V roce 1884 byla podána žádost o povolení stavby nového domu okapové orientace (stavitel J. Drahoš.). V roce 1924 byla schválena stavba nové zděné stodoly.⁶⁰ Dům stavebně upraven

⁶⁰ SOKA Chrudim, Archov obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

v roce 1925 (odkazují se na stavební plány, které prozatím nebyly nalezeny). V roce 1960 byla povolena JZD Úsvit adaptace domu. Stodola byla v roce 1958 odňata pro potřeby JZD, v roce 1960 došlo k stavebním úpravám pro potřeby chovu vepřů (dřevěný strop byl nahrazen betonovým s ocelovými podpěrami). V druhé polovině dvacátého století došlo k odstranění cihelného plotu s portálem. Kolna postavena v roce 1920, odňata v roce 1958, v roce 1975 zničena požárem.⁶¹

Popis

Přízemní zděný dům okapové orientace se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Přední průčelí domu je čtyřosé. Okenní otvory jsou osazeny novodobými trojdílnými okny a novými dveřmi. Fasáda domu je z velké části novodobá. Na fasádě jsou zachovány zbytky štukové výzdoby z přelomu devatenáctého a dvacátého století. Fasáda je svisle členěna dvěma symetrickými mělkými rizality po stranách průčelí. Celá fasáda je vodorovně členěna dvěma římsami, korunní římsa a štuková římsa umístěna na úrovni půdní nástavby. Půdní nástavba byla provětrávána pěti kruhovými otvory, které naznačují původní členění fasády okenními otvory.

Dům je čtyřdílný, převážně dvoutraktový. První dva díly jsou obytné, třetí díl průchozí síň, čtvrtý díl komorový.

Kolmo na čtvrtý díl navazuje zděné kolmé hospodářské křídlo se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, zdivo opukové. Na zadní štít navazuje cihelná přístavba s nižší sedlovou střechou. Dvorní strana hospodářského křídla je čtyřosá, první osa novodobá vrata, následují dveře, dveře do podkroví, dveře, okno. Hospodářský trakt je trojdílný. První díl uzavřena dvojicí segmentových cihelných kleneb zděných do ocelové traverzy. Druhý a třetí díl je uzavřen dvojicí plackových kleneb dělených zděným pasem segmentového profilu. Krov je tvořen Rankovou konstrukcí.

V zadní části dvora stojí velká cihelná stodola se sedlovou střechou, krytou pálenými taškami, krov vaznicový s dvojicí šikmých stolic. V interiéru vestavěn betonový strop podepřený ocelovými sloupy.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Na konci šestnáctého století byla zachycena selská usedlost. Po třicetileté válce je grunt uváděn jako velice spustlý a v druhé polovině sedmnáctého století zřejmě dochází k jeho přestavbě. V roce 1696 je vystavěna stodola (dřevěná). V první polovině 18. století je vystavěna nově světnice. K roku 1834 je uvedena pro vejminkáře komora, pod níž je sklep. Lze předpokládat, že se jedná o dnešní komoru v SZ rohu domu, pod kterou se nachází sklep. O rok později se cena stavení výrazně zvýšila a lze přepokládat, že došlo ke stavebním úpravám.

Dům byl vystavěn mezi lety 1884 – 1886 (není jisté zda bylo průčelí realizováno dle dochovaných stavebních plánů) a dále stavebně upraven v roce 1925 a 1960. Sklep pod komorovou a část zdiva pochází objektu zachyceného v roce 1839. Klenební systém hospodářského křídla a krov pochází z poloviny, či druhé poloviny devatenáctého století. Stodola byla vystavěna v roce 1924 a stavebně upravena 1960.

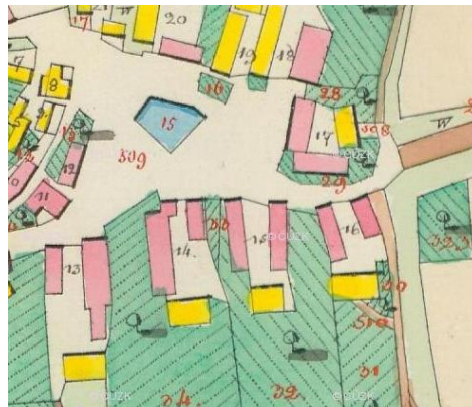
Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům v rámci zástavby vesnice. V budoucnu by bylo vhodné rehabilitovat fasádu průčelí dle historických podkladů.

---

⁶¹ Obec Jenišovice, složka Mravín čp. 1, Znalecký posudek č. 76/41/1992, nefol.

Čp. 3

Situace

Selská usedlost situovaná v jižní návesní frontě, mezi čp. 2 a 4, na stavební parcele 14. Jedná se o trojstranný dvůr, uzavřený v předním průčelí pilířovou bránou a brankou. Dům i výměnek jsou štítové orientace směrem k návsi, zadní část dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1568	Mikuláš Vaníčků		190 kop
1588	Beneš Valášků		190 kop
1605	Staněk Dočkal	vystavěl maštal a stáj	200 kop
1620	Jan Vojtíšků Kovář		200 kop
1650	Jan Adamec		
1657	Martin Staňků		
1685	Václav Vrána	povinen spravit spuštěnou stáj a srub	400 kop
1717	Jan Vrána		400 kop
1746	Václav Vrána		400 kop
1779	Karel Hrubeš	komora nad síní, stáje vyžívány vejmkáři	400 zl.
1808	Karel Hrubeš	vejměničná světnička	2000 zl
1842	Václav Hrubeš	společný byt s hospodářem komůrka při záprsní	700 zl

1771 – přiděleno čp. 3, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení. Štítově orientovaný dům a výměnek jsou značené červeně, zadní stranu uzavírala žlutě označená stodola (dřevěná). 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí nově vystavěna zděná stodola.

V první polovině dvacátého století byla usedlost pronajímána nájemníkům. V roce 1930 byl výměnek stavebně upraven.⁶² Po druhé světové válce si usedlost koupili Nekvindovi, pocházející z čp. 11 v Mravíně. V 50. letech pole, náležící k usedlosti, zabralo JZD, areál dvora zůstal rodině Nekvindových.⁶³ Fasády domu a výměnku byly provedeny v 80. letech.

⁶² Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

⁶³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 3, plán adaptace stodoly, nefol.

Výměnek byl stavebně upraven v roce 1980, zůstala zachována dispozice, provedeny nové tvrdé stropy.⁶⁴ Před touto úpravou byl výměnek přístupný pouze z opačné strany.

Popis

Přízemní zděný dům se sedlovou střechou je obrácený svým zápražím na východ. Na dům navazují zděné hospodářské křídlo z opuky se sedlovou střechou. Dům je zděný z opuky. Nad prvními dvěma díly domu je upravena střecha, provedena cihlová nástavba, tzv. půlštok. Dům je šestidílný, v levé orientaci, uspořádán převážně jednotrakově, komorového typu. Ze šestého dílu zbyly pouze obvodové zdi, střešní a stropní konstrukce odstraněna.

Přední štítové průčelí domu je dvojosé, štít trojúhelníkový. Mezi okny ve štítě se nachází půlválcová nika bez výplně, nad ní kruhový otvor. Okenní otvory v přízemí jsou dvojité, dřevěné. Vnější křídlo ven otevíravé tvoří trojkřídlé okno typu T, se zavírání na mosazné kličky a je zavěšeno na bambulkových závěsech. Vnitřní výplň je tvořena dvoukřídlou, plnou okenicí. Okenní výplně ve štítě tvoří jednoduchá, dvoukřídlá, čtyřtabulková okna, zavěšená na venkovních oválných závěsech.

Dvorní strana je osmiosá, nad prvním a druhým dílem půdní, cihlová nadezdívka se třemi okenními otvory, osazenými dvoukřídlými, čtyřtabulkovými výplněmi, ven otevíravými, zavěšenými na venkovních oválných závěsech. V přízemí v první ose okenní výplň do světnice, následují vstupní dveře do domu, okenní otvor do komory (výplň typu T, se závěsy z 20. století), okenní otvor do chlévů, dveře (svlaková výplň), vstup do podkroví (svlakové dveře), okenní otvor do chlévů a vstupní otvor bez výplně.

Zadní štítovou stěnu tvoří den pouze obvodové zdivo chlévů. Zadní podélná strana domu je členěna dvěma otvory na úrovni druhého (dveře) a třetího dílu (majitelem nově provedené malé ležaté okénko). V těchto místech na úrovni druhého a třetího dílu byla přistavěna k zadní podélné straně domu zděná přístavba. Prosto přístavby byl zaklenut cihelnou klenební konstrukcí se zděným středovým pasem, po kterém zůstala vysekána kapsa ve zdivu domu.

Vstupní dveřmi vejde do síně, která je v zadní části vyhrazena kuchyňskému provozu. Kuchyňská část je zaklenuta valenou cihelnou klenbou se dvěma pětibokými výsečemi. Jedna nad kuchyňkou nikou a druhá nad zazděným vstupem (?do sklepa, komory?). Prostor pro vaření má podobu zděné opukové niky, přiložené ke stěně světnice a otevřené do síně elipsovité klenutým zděným pasem, nad kterým je pětiboká výseč. Pod ústím dymníku je vyžděna podesta na vaření na otevřeném ohni, po levé straně dodatečně vestavěna varna povidel. Na zadní stěně lze číst charakteristickou skladbu příkládacích otvorů, otvor do chlebové pece, na němž je trojicí výdechových otvorů, a otvor do kamen.

Stropní konstrukce přední části síně je rozdělena zděným pasem na dvě pole. Pole při světnici je zaklenuto plackovou klenbou, polem při komoře prostupuje dřevěné těleso schodiště do podkroví. Konstrukční vyřešení přechodu bez příčného mezi valenou a plackovou klenbou je provedeno vzájemným zapřením klenebních čel a podélného pasu do sebe.

Světnice je uzavřena trámovým stropem s podhledem, vybavena dřevěnou prkennou podlahou. V tradičním umístění zůstalo stát zděné těleso pece. Prostor světnice je vymalován šablonovými motivy z počátku dvacátého století. Komora domu je zaklenuta cihelnou segmentovou klenbou.

Krov nad světnicí a síní je vaznicový, s dvojicí stojatých stolic. Na opukové zdivo je nadezděna mladší cihelná nadezdívka, tzv. půdní nadezdívka, typická pro přelom devatenáctého a dvacátého století.

Zdivo předního štítu domu je ve spodní části zděné z opuky, do lichoběžníkového tvaru. (okenní otvory, půlválcová nika) Do trojúhelníkového tvaru je štít dozděn cihlami.

---

⁶⁴ Informace poskytnuté p. Nekvindou st., majitelem usedlosti, srpen 2012.

Chlévní prostory tvořily tři díly navazující hospodářské části domu. Z posledního dílu zbyly pouze obvodové zdivo. Chlévy jsou zaklenuty dvojicí podélných segmentových kleneb dělených zděným pasem. Klenba při zadní zdi je osazena na přízemní pas. Zděný pas je ve dvou třetinách rozdělen a podepřen zděným sloupem s okosenými hranami. Krov nad zadní částí domu je hambalkový s dvojicí stojatých stolic.

Výměnek je zděná přízemní stavba s půdní nadezdívkou, střecha sedlová. Dispozice je trojdílná, v levé orientaci. Zdivo je opukové, půdní nástavba cihelná. Přední průčelí je jednoosé, přízemí novodobé dvoudílné okno, ve štítě trojdílné okno typu T. Dvorní průčelí je trojosé, v přízemí. Do podkroví vstupní otvor, bez přístupu. Zadní podélná strana je v přízemí trojosá, do podkroví vstupní otvor, přístupný po dřevěné pavlači. Fasádu je členěna charakteristickým kontrastem hladké a hrubozrné omítky - hladký lisenovým rámem a hrubozrné plochy fasády.

Dnešní vstup je z dvora usedlosti. Dle umístění komína, který vylézá při hřebeni střechy na zadní střešní rovině, lze předpokládat, že se jedná o původní vstupní stranu. Nejpozději na začátku dvacátého století došlo k otočení vstupní strany. Při poslední rekonstrukci byl opět vstup vrácen na původní stranu stavby. Sklep pod domem je přístupný z exteriéru samostatným vstupem. Jedná se o obdélný prostor pod světnicí, zaklenutý valenou opukovou klenbou. Interiér prošel rekonstrukcí v osmdesátých letech.

Stodola s kolnou je zděná z opuky se sedlovou střechou. Dispozice stavby je čtyřdílná, stodola je trojdílná s průjezdným mlatem a dvěma perami a kolna. Zdivo je z lomové přitesávané opuky se svislými šterbinovými větracími průduchy. Krov je tvořen konstrukcí Rankova typu.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V druhé polovině šestnáctého století je zde zachycena selská usedlost. Na začátku sedmnáctého století je vystavěna stáj a maštal. Na konci sedmnáctého století se ukládá povinnost opravit spuštěnou stáj a srub (jizba?). V druhé polovině osmnáctého století je zmíněna komora nad síní, lze se tedy domnívat, že zde stál dům s patrovou zadní částí a jizbou, či světnicí s polopatrem prvním díle domu. Na začátku devatenáctého století se razantně zvedla cena usedlosti, z toho lze usuzovat, že došlo ke stavebním úpravám stavení.

Lze předpokládat, že dům je ve svém jádře a obvodovém zdivu dochován z této stavební etapy. V následujících desetiletích proběhly další stavební úpravy; stopní konstrukce chlévů z 3. čtvrtiny devatenáctého století, úprava světnice a střechy nad obytnou domou na začátku dvacátého století.

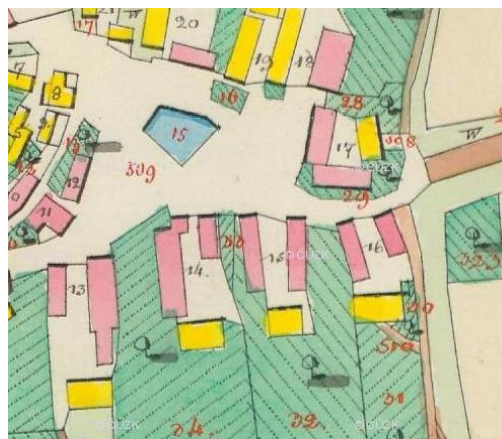
Zděná stodola byla vystavěna v poslední čtvrtině devatenáctého století.

Stáří obvodových kamenných zdí výměnku lze pravděpodobně datovat do období velké přestavby usedlosti, do přelomu osmnáctého a devatenáctého století. V roce 1930 proběhla stavební obnova, byla provedena nová střešní konstrukce s půdním polopatrem a fasáda. V 80. letech došlo k úpravě interiérů stavby.

Architektonické a památkové hodnocení

Velmi hodnotný areál usedlosti. Stavby jsou ve svém jádře dochovány nejpozději z počátku devatenáctého století. Mimořádně hodnotné v rámci vesnického prostředí je dochování úpravy světnice z 20. let 20. století. Usedlost by měla být navržena k prohlášení za kulturní památku.

Čp. 4

Situace

Selská usedlost situovaná v jižní návesní frontě, mezi čp. 3 a 5, na stavební parcele 13. Jedná se o trojstranný dvůr, uzavřený v předním průčelí pilířovou bránou a brankou. Dům i výměnek jsou štítové orientace směrem k návsi, zadní část dvora uzavírá stodola. Dům se obrací svým zápražím na západ.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1561	Jan Havlů		150 kop
1589	Adam syn Jíry Kabše		150 kop
1626	Václav syn Jakuba Šbrocha		
1655	Matěj Esterák		
1684	Václav syn Matěje Esteráka		
1688	Matěj Zelenej	vyzdvižení spuštěného stavení	300 kop
1698	Matěj Budínský	spravoval stavení	300 kop
1736	Matej Budínský		300 kop
1772	Jan Budínský		300 kop
1788	Jiří Budínský	komora nahoře, na gruntě vystaviti novou chaloupku pro vejmkáře	300 kop
1809	Jan Budínský		1324 zl.
1869	Václav Budínský		

1771 – přiděleno čp. 4, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení; štítově orientovaný dům a výměnek jsou značené červeně, zadní stranu uzavírala stodola značená žlutě (dřevěná) 1855 – beze změn 1886 – v mezidobí postavena nová stodola značená červeně, 1934 – v mezidobí odstraněna část hospodářského křídla navazující na dům.

V roce 1864 při požáru shořela dřevěná stodola a byla poškozena celá usedlost.⁶⁵ Dům prošel další velkou stavební úpravou v šedesátých letech 20. století. Byly vyměněny stropy, podlahy, okna a postaven nový komín.⁶⁶

⁶⁵ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, k.č. 1, nefol.

Popis

Přízemní zděný dům z opuky se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Na dům navazuje zděné hospodářské křídlo chlévů. Přední průčelí domu je dvojosé v přízemí i ve štítě, štít domu je trojúhelníkový. Okenní výplně na domě jsou trojdílné, z šedesátých let dvacátého století. Fasáda domu je omítnuta břizolitovou omítkou z téže doby. Dispozice domu je čtyřdílná. Interiér domu nebyl přístupný.

Hospodářské křídlo chlévů je zděné z opuky se sedlovou střechou. Dvorní strana je osmiosá. Stropy jsou novodobé, hurdiskové. Krov je hambalkový.

Výměnek je přízemní, zděná stavba z opuky, se sedlovou střechou. Přední průčelí je jednoosé, dvorní stana trojosá. Okenní výplně jsou trojkřídlé typu T, s bambulkovými závěsy. Dispozice je trojdílná, v pravé orientaci. Krov novodobý, z řezaných trámů.

Stodola je zděná z opuky se sedlovou střechou. Dispozice stavby je trojdílná, s průjezdným mlatem a dvěma perami. Zdivo je z lomové přitesávané opuky se svislými šterbinovými větracími průduchy. Interiér nebyl přístupný.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Usedlost byla zachycena po polovině šestnáctého století, jako selská. V druhé polovině sedmnáctého století byla zaznamenána přestavba spuštěného stavení. Na konci osmnáctého století je zachycen záměr výstavby vejminkářské chaloupky. Dle zápisu: „*komora nahoře*“ lze usuzovat, že v této době zde stojí stavení charakteristické patrovou zadní částí.

Obvodové zdivo domu pochází pravděpodobně z větší části z období po roce 1864. V 60. letech 20. století proběhla výrazná stavební úprava domu.

Dřevěná stodola shořela v roce 1864 a poté byla vystavěna stávající zděná stodola, zachycena na mapových podkladech k roku 1886.

Vejmínek na gruntě byl vystavěn na přelomu osmnáctého a devatenáctého století. Bez návštěvy interiéru nelze říci ke stáří stávající stavby nic určitého.

Architektonické a památkové hodnocení

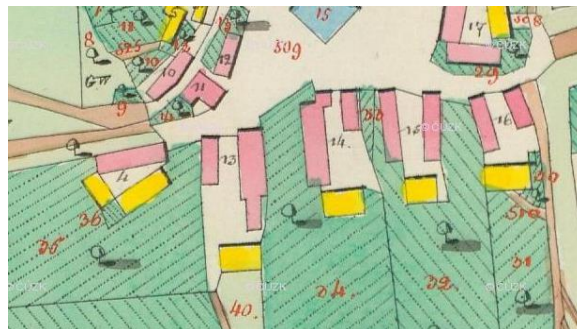
Hmotově hodnotná stavba utvářející charakter zástavby vesnice.

---

⁶⁶ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 4, nefol.

Čp. 5

Situace

Zahradnické stavení situované v jihozápadní části vesnice, mezi čp. 3 a 8, na stavební parcele číslo 4. Jedná se o hákový dvůr, kde je kolmo na dům postavena nezbytná hospodářská část. Dům je štítově orientovaný vzhledem k návsi, se zápražím obráceným na jih. Na dům navazují chlévy a kolmo na něj je přistavěna stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1580	Jíra Teplej		105 kop
1593	Martin Fousek		105 kop
1617	Rytíř Vilím Dobříkovský z Malejova na Dobříkově		105 kop
1633	Jiřík syn Martina Fouska		
1654	Filip Vávru		103 kop
1658	Jarolým syn Matouše Fidlera		
1662	Matěj Vojtíšek		
1663	Martin Kulhavej		
1677	Filip Vávru		103 kop
1709	Jakub Dostál		103 kop
1740	Petr Vávru		103 kop
1768	Petr Klesal		103 kop
1781	Jan Klesal		103 kop
1808	Jan Klesal		352 zl.
1832	Jan Klesal		400 zl.

1771 – přiděleno čp. 5, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – zahradnická usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení; štítově orientovaný dům je značen červeně, výměnek a stodola značeny žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí vystavěna nová stodola a hospodářský objekt na jižní straně dvora

Přestavba domu proběhla v roce 1921, kdy byla provedena tahová úprava kuchyně, nová střecha s cihelnou nástavbou a krovem a v roce 1927 nově vystavěna cihelná stodola.⁶⁷ Další stavební úpravu provedli majitelé v roce 1954, v domě byly zvednuty podlahy, provedeny

⁶⁷ Informace od majitelů domu, manželé Vintrovi, dne 4.5.2012. Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

nové stropy, odstraněn dymník, vyměněna okna, a upravena dispozice jádra domu.⁶⁸ V roce 1974 byla povolena úprava chléva na dvě místnosti.

Popis

Přízemní zděný dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Obvodové zdivo domu na úrovni přízemí je zděno z velké části z opuky, půdní nadezdívka je cihelná. Dům měl před průzkumem fasádu členěnou kontrastem hladkých lisénových rámců a hrubozrnné omítky. Přední průčelí domu je dvouosé, v přízemí i v patře. Štít domu je trojúhelníkový. Průčelí je členěnou vodorovnou římsou.

Dvorní strana domu je v přízemí osmiosá. V patře jsou umístěné dva vstupy do podkroví. V průběhu celkové rekonstrukce domu byla odstraněna fasáda. První osa původní okenní otvor v opukovém zdivu s cihelnou armaturou, druhá osa novodobý okenní otvor vylámaný v opukové zdivu pro trojdílné okno z 50. let. Následuje zazděný vstupní otvor s cihelným záklenkem, po němž je pečlivě vyzděné opukové nároží, které náleží původním vstupům do objektu, otvor zazděn cihlami. Třetí osu tvoří vstup do domu z 50. let., ve čtvrté a páté ose je umístěn okenní otvor. Mezi nimi zazděný vstup opukou s opukovým záklenkem. Šestá osa je tvořena vstupním otvorem v opukovém zdivu, novodobě upraveno přízdívkami po obou stranách vstupu. Následuje novodobý okenní otvor z padesátých let a původní vstup s opukovým záklenkem.

Zadní podélná strana je bez omítek, pouze v přední části je na opukovém zdivu dochována hliněná omítka. Zadní podélná strana je dvouosá, první osu tvoří novodobé okno z 50. let. Druhou osu původní ležaté okénko s kovanou mříží, čtvercového půdorysu.

Interiér domu byl upraven při stavební úpravě v roce 1954. (viz. stavební plány v příloze) V rámci probíhající stavební rekonstrukce byly odstraněny konstrukce v prvním a druhém díle domu včetně omítkových vrstev a na zdivu bylo možné identifikovat podobu interiéru z devatenáctého století. Dispozice domu byla tradiční s trojdílným jádrem, v levé orientaci.

Světnice domu v devatenáctém století byl osvětlen třemi okny (2 v průčelí, jedno do dvorní strany), zastropena trámovým stropem se třemi příčnými trámy. V rohu v tradiční poloze stála chlebová pec, která po sobě zanechala negativ ve zdivu obvodové zdi. V místě stávajícího trojdílného okna procházela stěna oddělující světnici od síně. V zadní části síně, která byla vydlážděna opukovou dlažbou, byla umístěna kuchyňská část. Kuchyně měla podobu zděné niky otevřené do síně zděným pasem (v obvodovém zdivu kapsa po pasu) v kuchyni se nacházela i varna povidel, která byla umístěna pod novodobým oknem v zadní podélné stěně.

Komora domu je uzavřena trojicí segmentových kleneb zděných do ocelových profilů, se štukovými zrcadly. Navazující chlévní prostory byly v roce 1974 upraveny jako obytné. V posledním dílu je ve zdivu vytesána datace 1836. Krov domu je vaznicový s dvojicí šikmých stolic.

Stodola je zděná z cihel na hliněnou maltu, se sedlovou střechou. Dispozice stodoly je trojdílná, s průjezdným mlatem.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V roce 1580 byla zachycena v pozemkových knihách zahradnická usedlost. V pozemkových knihách nebyla zachycena žádná zmínka ke stavebnímu stavu zahradnického stavení. Stávající dům byl vystavěn v roce 1836. V roce 1921 proběhla výrazná stavební úprava, kdy byla provedena nová střecha, fasáda, nová klenba v komoře a vystavěna nová stodola. Následovala úprava jádra domu v roce 1954 a chlévů v roce 1974; celková rekonstrukce domu 2012- 2014.

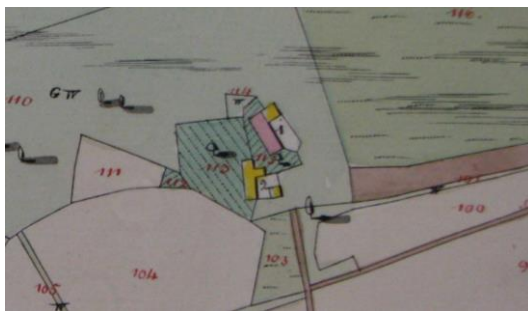
---

⁶⁸ Datace získané ze stavební dokumentace, která je ve vlastnictví majitelů domu. Informace poskytnuté majiteli domu manželé Vintrovými, čp. 5 Mravín. Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 5, nefol.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům v rámci zástavby vesnice, utvářející charakter prostředí. Probíhající rekonstrukce se snaží rehabilitovat vzhled domu před stavební úpravu z roku 1954.

Čp. 6, Dolní Mravín

Situace:

Domkářské stavení v „Dolním Mravínu“ západně od intravilánu vesnice, mezi čp. 7 a 28, na stavební parcele číslo 2. Jedná se o čtyřboký dvůr. Dům je štítově orientovaný vzhledem ke komunikaci, se zápražím obráceným na západ. Kolmo k zadní štítové straně je přistavěna stodola, na kterou v podélné osa navazují chlévy. Kolmo ke světnici je postavena kolna, paralelně s domem jsou zděné chlévy.

Prameny a dějiny:

Výtah z pozemkových knih

1815	Václav a Kateřina Ondráčkovský	na obecní půdě stojící drnová chalupa se zahrádkou	32 zl

1771 – přiděleno čp. 6, 1788 – dům se zahrádkou 1839 – na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt, žlutě značený, charakterizován jako obytné stavení, 1855 – beze změn 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobě provedena přestavba stavení, upraven, či nově vystavěn dům, postaven stodola a kolna

V roce 1905 byla schválena přístavba stodoly a chlévů, v roce 1924 stavba prasečích chlévů.⁶⁹ V roce 1960 proběhla adaptace přízemí domu a byla provedena výměna výplní a nová fasáda. V roce 1989 byla povolena přístavba verandy. V roce 2001 proběhl adaptace podkroví k obytným účelům.⁷⁰

Popis:

Přízemní zděný dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Obvodové zdivo domu na úrovni přízemí je zděné z velké části z opuky, půdní nadezdívka je cihelná. Přední průčelí domu je dvouosé. Štít domu je trojúhelníkový s jedním okenním otvorem. Zadní podélná strana je čtyřosá. Okenní otvory na domě jsou dřevěné dvoukřídlé z 60. let 20. století. Krov domu je vaznicový z počátku dvacátého století. Dům je čtyřdílný, uspořádán jednotraktově. Vytápění je již novodobé tahové s komínem umístěným v tradiční poloze mezi světnicí a síní. Na zadní štítovou stěnu je kolmo přistavěna zděná stodola, přízemí opukové, půdní nadezdívka cihelná, krov vaznicový s dvojicí šikmých stolic. V podélné ose na dům navazují zděné chlévy. Chlévy jsou dvoudílné, zděné z opuky s cihelnou půdní nástavbou a vaznicovým krovem s dvojicí šikmých stolic. První díl sloužil jako výměnek, je uzavřený dvěma poli segmentových kleneb zděných do ocelových traverz. Vstupní dveře jsou jednokřídlé, dřevěné rámové konstrukce s diagonálním kladením prken, z poč. 20. století., okenní výplně dvoukřídlá, šestitabulková se segmentovým záklenkem se zavíráním na kličky, přelo 19./20. století. Druhý díl je zaklenut třemi poli segmentových polí.

⁶⁹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart. 2, nefol.

⁷⁰ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 6, nefol.

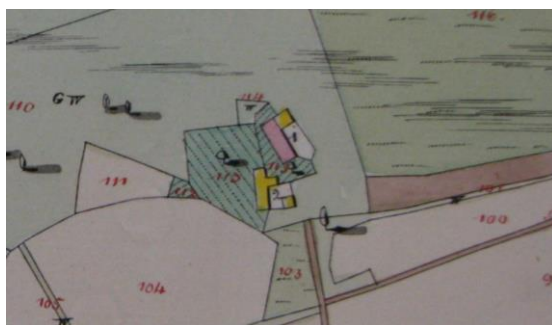
Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl zachycen prvním číslováním k roku 1771. K roku 1815 je popsán dům, jako drnová chaloupka, která byla odstraněna po roce 1886. Stávající dům byl nově vystaven v rozmezí let 1886 – 1905. Stodola a navazující chlévy byly schváleny k vystavění v roce 1905. Zděné, samostatně stojící chlívky na východní straně dvora v roce 1924. Kolna do roku 1934.

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově hodnotný dům v rámci vesnice, Při budoucích stavebních úpravách by bylo vhodné rehabilitovat fasádu (štukovou) a členění okenních otvorů.

Čp. 7 tzv. Dolní Mravín

Situace:

Domkářské stavení v „Dolním Mravínu“ západně od intravilánu vesnice, mezi čp. 6 a 29, na stavební parcele číslo 1. Jedná se o čtyřboký dvůr. Dům je štítově orientovaný vzhledem ke komunikaci, se zápražím obráceným na západ. Kolmo k zadní šitové straně je přistavěna stodola. Kolmo na světnici je postavena kolna.

Prameny a dějiny:

1771 – přiděleno čp. 7, 1788 – dům se zahrádkou 1839 – na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt, charakterizován jako obytné a hospodářské stavení, půdorys L, značený červeně, kolmá přístavba žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – kolmá přístavba je značena červeně, 1934 – beze změn, 1964 – v mezidobí postavena kolna kolmo na přední díl domu

V roce 1906 stavební plán na rozšíření světnice (nerealizováno) a přestavba stodoly.⁷¹ V roce 1953 byla schválena přístavba místnosti, situované před předním průčelím domu. V roce 1957 byla schválena obdélná zděná přístavba situovaná k zadní podélné straně domu.⁷²

Popis:

Zděný přízemní dům se sedlovou střechou krytou pálenou taškou. Přední průčelí domu je dvousóse, fasáda břizolitová z 50. let. Štít domu je trojúhelníkový s jedním okenním otvorem. Okenní otvory na domě jsou dřevěné trojdílné z 60. let 20. století, či novodobé. Krov domu je vaznicový z počátku dvacátého století. Dům je pětidílný, uspořádán jednotraktově. (viz. příloha) Dvůr ani dům nebyl navštíven.

Kolmo na zadní část domu navazuje zděná stodola opuková s cihelnou půdní nástavbou.

Shrnutí stavebního vývoje a datování:

Dům byl zachycen při prvním číslování v roce 1771. Jádru domu může pocházet z devatenáctého, či závěru osmnáctého století. Dům byl stavebně upraven na začátku dvacátého století (střecha) a v druhé polovině dvacátého století (okenní výplně přístavba místnosti před světnicí, přístavba k zadní podélné straně domu). Zděná opuková stodola byla stavebně upravena dle plánů z roku 1906.

Mezi lety 1934 a 1963 byl přistavena kolna kolmá na přední díl domu, později došlo k uzavření dvora přízemí podélnou stavbou spojující stodolu s kolnou.

Architektonické a památkové hodnocení:

Hmotově hodnotný dům v rámci vesnice Při budoucích stavebních úpravách by bylo vhodné rehabilitovat fasádu (štukovou) a členění okenních otvorů.

⁷¹ SOKa Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart. č. 2, nefol.

⁷² Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 7, nefol.

Čp. 8

Situace

Dům domkáře je situovaný v jihozápadní části návsi mezi čp. 5 a 9, stavební parcela číslo 11. Jedná se o zděný přízemní dům se sedlovou střechou, se zápražím obráceným na jihozápad, kolmo navazuje plochostropé zděné křídlo.

Prameny a dějiny

Výtahy z pozemkových knih

1809	Anna Matras		350 zl. KM
1837	Jan Klička a Anna roz. Matras	manželská smlouva	
1855	František a Kateřina Stehlík		400 zl. KM

1771 – přiděleno čp. 8, 1788 – dům s obecní zahrádkou, 1839 – obytné stavení domkáře na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt, charakterizován jako obytné stavení, značen červeně, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – beze změn

V roce 1992 bylo povoleno odstranění části hospodářského objektu paralelně situovaného s domem a částí střechy. V roce 2004 provedena výměna oken.

Popis

Zděný dům, štítově orientovaný směrem k jihozápadu, se sedlovou střechou krytou hliníkovými šablonami. Při hřebeni je umístěn široký, zřejmě dymníkový komín, s charakteristickým nálevkovým ukončením.

Přední průčelí je dvouosé, v přízemí a patře, osazeno novodobými nečleněnými výplněmi, štít trojúhelníkový. Průčelí vodorovně děleno jednoduchou římsou o deskovém základě. Dům je omítnut novodobou tvrdou omítkou. K jihovýchodní podélné straně je postavena kolmá zděná stavba. Interiér domu nebyl přístupný.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl zachycen poprvé při první číslování v roce 1771. Na mapě SK je zachycen dům v dnešním půdorysu. Bez průzkumu domu nelze stanovit stáří objektu, lze se pouze domnívat, že pochází stavba byla přezděna v devatenáctém století.

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově hodnotný dům v rámci zástavby vesnice. Při stavební obnově by měl být kladen důraz na zachování historického komínu a užití pálené střešní krytiny.

Čp. 9

Situace

Dům domkáře je situovaný v západní části vesnice mezi čp. 9 a 20, stavební parcela číslo 12. Jedná se o zděný přízemní dům se sedlovou střechou, se zápražím obráceným na jihozápad.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1834	Josef Sochor	chalupa s bytem pro vejminkářku	160 zl

1771 – přiděleno čp. 9, 1788 – dům s obecní zahrádkou, 1839 – obytné stavení domkáře, na mapě SK je zachycen jeden objekt, charakterizován jako obytné stavení, značen červeně.

1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – beze změn

V roce 1909 stavební plán na výstavbu krmníků. V roce 1955 byla povolena výměna oken a přezdění dvorní a štítové stěny světnice. V roce 1984 byla provedena stavební adaptace domu (nové betonové podlahy, vestavěno nové WC a koupelna, podkrovní ložnice).⁷³

Popis

Zděný přízemní dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Střecha je tradičně asymetricky nasazena, aby chránila svým přesahem zápraží. Dům je omítnut břizolitovou omítkou z druhé poloviny dvacátého století.

Přední štít domu je jednoosý, v přízemí i ve štítě. V přízemí osazena dvojic dvoukřídlých špaletových oken z druhé pol. 20. stol. Zděný štít domu je lichoběžníkový s polovalbičkou. Dvorní strana je trojosá. Dispozice domu je zřejmě tradičního uspořádání, s trojdílným jádrem v pravé orientaci.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl zachycen při prvním číslování z roku 1771. Lze předpokládat, že se jedná v jádře o dům, který je zachycen na mapě SK 1839. V polovině dvacátého století byly přezděny stěny světnice (dřevěné).

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově hodnotný dům v zástavbě vesnice. Při stavební obnově by měl být kladen důraz na rehabilitaci fasády.

⁷³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 9, nefol.

Čp. 10

Situace

Stavení domkáře je situovaný v západní části vesnice mezi čp. 9 a 11, stavební parcela číslo 10. Jedná se o stavení hákového půdorysu. Přízemní dům se sedlovou střechou je svým zápražím obráceným na západ. Kolmo na dům v zadní části je přistavěna zděná stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1830	Dorota a Václav Cinkovi		30 zl
1836	Magdaléna roz. Cink		80 zl
1838	Magadléný a Jan Hušák		124 zl.

1771 – přiděleno čp. 10, 1788 – dům s obecní zahrádkou, 1839 – obytné stavení domkáře, na mapě SK je zachycen jeden objekt, charakterizován, jako obytné stavení, značen červeně 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 - beze změn

Popis

Přízemní zděný dům z opuky se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Přední průčelí domu je dvojosé, v přízemí i ve štítě. Štít domu je trojúhelníkový (původně lichoběžníkových s valbičkou, později dozděn cihlami). Okenní výplně v přízemí jsou dvojité, dovnitř a ven otevíravé, se segmentovým záklenkem, členěné do šesti tabulek, zavěšené na bambulkových závěsech. Výplně ve štítě chybí. Fasáda předního průčelí je omítnuta vápennou omítkou, vodorovně členěna římsou o deskovém základě (opukové desky, cihelné tvarovky), kryta bobrovkami, štuková profilace (fabion, okapnice, kyma). Fasáda je členěna lisenovými rámci, okna rámována jednoduchými šambránami, mezi nimi v přízemí štukové zrcadlo.

Dvorní fasáda je čtyřosá; první osa okno do světnice, jednoduchá výplň – dvoukřídlé okno segmentovým záklenkem, členěné do šesti tabulek, zavěšené na bambulkových závěsech, následuje vstup do síně, vstup do podkroví, okno do komory. Okenní výplň do komory je jednoduché, dvoukřídlé okno se segmentovým záklenkem, členěné do šesti tabulek olověnými pásky, se zasklením na sucho bez tmelu, zavěšené na venkovních ovávaných závěsech. Před výplní je kovaná provlékaná mříž. Zápraží tvořeno kamennými deskami. Zadní podélná strana je trojosá, první a třetí osa je novodobý vybouraný otvor. Druhá osa osazena okenní výplní typu T.

Dispozice domu je čtyřdílná, s trojdílným jádrem v levé orientaci, jednotraktového uspořádání, komorového typu. Strop síně je tvořen trámovou konstrukcí s dvěma trámy, s prkenným záklopem kladeným nasraz. Podlaha síně je tvořena cihelnými čtvercovými dlaždicemi. Po levé straně od vstupu do domu se sestupuje po kamenné schodišti do sklepa, který je umístěn pod komorou. Sklem je obdélného tvaru, zděný z opuky, zaklenutý segmentovou cihelnou klenbou.

Zadní část síně je vyhrazena kuchyňskému provozu. Kuchyňská část má podobu niky a je zděná z opuky a cihel, přiložené ke stěně světnice, a otevřené do síně elipsový cihelným pasem. Zadní strana kuchyňské niky je vynášena totožným cihelným pasem, po který se umísťovala otopná zařízení. Zdivo i otopná zařízení byly odstraněny. Na protější straně je ve zdi vyzděný výklenek ve zdivu se segmentovým záklenkem, sloužící kuchyňskému provozu.

Vstupní dveře do světnice jsou rámové, čtyřdílné, se zavěšením na vodorovné kované pásy ukončené listem. Světnice je zastropena trémovou konstrukcí s dvěma příčnými trámy, s tradičním okosením s výběhy, a s prkenným záklopem s přelištování spár. Komora je uzavřena trémovým stropem, podlahu tvoří cihlové dlaždice. V levém rohu vystupuje zděné těleso schodiště, které je přístupné z dvorní stany domu a vede do podkrovní.

Čtvrtý díl tvoří chlév. Stropní konstrukce byla odstraněna, ale ve zdivu zůstal charakteristický negativ po segmentové klenbě.

Kolmo na dům navazuje stodola s průjezdným mlatem a dvěma perami. Krov domu je hambalkové konstrukce se zavětrováním podélnými latěmi. Trámy jsou hraněné a spojované čepovými spojovanými dřevěnými kolíky. Nad komorou a hospodářskou částí domu je užito výměny a krátčat.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl zachycen při prvním číslování roku 1771. Dle ceny chalupy uvedené v pozemkových knihách lze předpokládat, že ve třicátých letech 19. století, proběhly stavební úpravy domu. Na mapě SK 1839 byl zachycen dům o stejném půdorysu jako dnes. Můžeme se domnívat, že obvodové zdivo domu pochází z 30. let devatenáctého století. Dle rozboru stavebních konstrukcí interiér domu odpovídá spíše druhé polovině devatenáctého století, s úpravami na počátku dvacátého století (fasáda, okna ve světnici). Stodola byla postavena v druhé polovině devatenáctého století.

Architektonické a památkové hodnocení

Velmi hodnotné stavení, autenticky dochované s řadou cenných původních konstrukcí a prvků. Při obnově domu je nutné postupovat citlivě a pokusit se zachovat historické konstrukce, včetně úpravy fasády. Stavebně zajistit stodolu před rozpadem.

Čp. 11

Situace

Domkářské stavení je situováno v západní části vesnice, mezi čp. 10 a 12, stavební parcela číslo 9. Jedná se o hákové uspořádání stavení. Dům je okapové orientace k návsi a se zápražím obráceným na východ.

Prameny a dějiny

1771 – přiděleno čp. 11, 1788 – dům s obecní zahrádkou, 1839 – obecní pastouška na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt, charakterizován, jako obytné stavení, značen červeně, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí stavení přestavěno

Od roku 1828 vedeno jako obecní pastouška.⁷⁴ V roce 1892 je v situačním plánu při výstavbě kůlny v čp. 22 zachycen stávající půdorys domu.⁷⁵ V roce 1957 povolena oprava střechy. V roce 1970 povoleno odstranění objektu čp. 11.⁷⁶

Popis

Zděný přízemní dům z opuky okapové orientace se sedlovou střechou, krytou bobrovkou. Dům je situován ve svahu. Dispozice domu je pětidílná, s trojdílným jádrem, levé orientace, uspořádána jednotrakově, komorového typu. Trojdílné jádro je tradičně složeno ze světnice, síně a komory. Kolmo na komorovou část je přistavěno patrové zděné křídlo z opuky se sedlovou střechou. Před prvním dílem, světnicí, je situována stodola.

Dvorní průčelí domu je čtyřosé; vrata stodoly, dvojice oken do světnice, vstup do domu; kolmá dvorní strana přístavby je dvoosá, větrací okénko, vstup na krátkou pavlač, v přízemí vstup do chléva. Podél světnice a síně je umístěna dřevěná pavlač.

Přední štítová strana přístavby je jednoosá, přízemí i patře, štít domu je dřevěný, prkenný. Zadní podélná stana domu je bez výplně. Je zde patrná stavební spára napojení domu a přístavby. Střešní konstrukce domu a přístavby nebyla provázána. Střešní konstrukce domu i přístavby je propojena, ovšem výškové úrovně korun obvodového zdiva nejsou stejné. Proto došlo k nadezdění obvodového zdiva podélného domu. Ve zdivu ponechána starší pozednice. Zadní podélná strana domu je celá zasazena ve svahu, je viditelná pouze mladší cihelná nadezdívka.

Prostory domu jsou zastropeny trámovým stropem se záklopem z prken ve světnici, síň se záklopem z heraklitových desek. Strop v komoře přístavby je jistě původní konstrukcí. Stropní trámy tvoří zároveň vazné trámy krovu. Okenní otvory byly osazeny novými dřevěnými výplněmi, dvojí, šestitabulková okna.

⁷⁴ SOA Zámorsk, Velkostatek Chrostovice – Košumberk – Rychmburk, in.č. 5735, č.k. 1968.

⁷⁵ SOKA Chrudim, Archiv obec Mravín, inv.č. 25, č.kart. 2, nefol, stavební plán čp. 22.

⁷⁶ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 11, nefol.

Zadní část síně je vyhrazena kuchyňskému provozu. Kuchyňská část má podobu niky a je zděná z opuky a cihel, přiložené ke stěně světnice, a otevřené do síně elipsový cihelným pasem. Prostor kuchyňské niky byl upraven stávající majitelem. Byla vyzděna nová, chybějící podesta a příkladací otvor do kamen. Na levé straně zůstal negativ po umístění mēdēnce na ohřev vody. Ve světnici v tradiční poloze je nově umístěna chlebová pec. Zeď mezi síní a komorou byla odstraněna. Ze síně se vstupuje po schodech do komory v přístavbě. V předním průčelí je umístěno nové okno. Dle majitele se zde nachází malé ležaté okénko, obdobné jako v přízemí přístavby. Po komorou je chlév, přístupný z exteriéru.

Krov nad domem je novodobý z prken. Krov na kolmou přístavbou je hambalkové konstrukce. Konstrukce první vazby při štítě přístavby poukazuje, že zde byla původně valbička nad štítem (dnes trojúhelníkový štít).

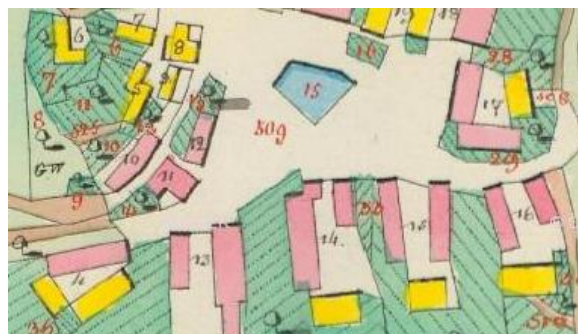
Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl poprvé zachycen při prvním číslování v roce 1771. Lze předpokládat, že se jednalo o dům spalné konstrukce, jehož půdorys je zachycený na mapě SK 1839. V druhé polovině devatenáctého století došlo k nové výstavbě zděného domu. Kolmé křídlo bylo vystavěno později, do roku 1892.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům utvářející charakter vesnice.

Čp. 12

Situace

Domkářské stavení je situováno v západní části vesnice, mezi čp. 11 a 13, stavební parcela číslo 8. Jedná se o hákové uspořádání stavení. Dům je štítové orientace ke komunikaci vedoucí z návsi, se zápražím obráceným na západ.

Prameny a dějiny

1771 – přiděleno čp. 12, 1788 – dům, 1839 – dům domkáře, na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt, charakterizován jako obytné stavení, značen žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí proběhla přestavba domu, dům v nové pozici na stav. parcele

Popis

Zděný přízemní dům z opuky se sedlovou střechou, nasazenou na římse o deskovém základu. Střecha je kryta pálenou taškou bobrovkou. Přední průčelí domu je v přízemí dvojosé. Štít domu je trojúhelníkový, dřevěný, z palubek. Okenní výplně jsou dvojité, dvoukřídlové, členěné do šesti tabulek (nové). Fasáda v předním průčelí je členěna vodorovnou římsou a jednoduchými okenními šambránami. Nad okny je umístěno štukové zrcadlo s číslem popisným. Východní nároží je výrazně okoseno (identické u domu čp. 10)

Zadní podélná strana je čtyřosá; první, třetí a čtvrtá osa je novodobá, ve zdivu prolomeno novodobé okno. Druhá osa je tvořena malým okenním otvorem s vyzděnou cihelnou armaturou. Široký cihelný komín je situován při hřebeni na zadní podélnou stranou domu, nad druhou osou.

Dispozice domu je čtyřdílná, s tradičním trojdílným jádrem v pravé orientaci, uspořádána jednotraktově. Dle charakteristických znaků z exteriéru domu (umístění komínu, okénko) lze předpokládat, že v zadní části síně, v druhém dílu byla umístěna kuchyňská část, která byla osvětlována právě dochovaným přisvětlovacím okénkem. Interiér domu nebyl navštíven.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

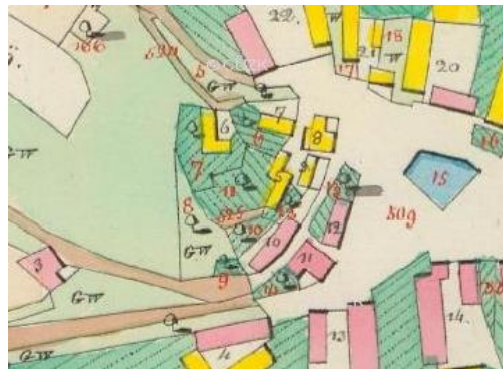
Dům byl zachycen při prvním číslování domů v roce 1771. Dle mapových podkladů lze předpokládat, že dům zaznamenaný na mapě Sk 1839, který je na stavební parcele situován v opačné poloze, byl z části či celý dřevěný. Dle mapových podkladů po roce 1886 došlo k přestavbě domu, který byl vystavěn nově jako zděný.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům, utvářející charakter zástavby vesnice.

Čp. 13

Situace

Stavení domkáře je situováno v západní části vesnice mezi čp. 12 a 24, stavební parcela číslo 7. Jedná se o stavení hákového půdorysu. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Kolmo na dům je připojeno hospodářské křídlo.

Prameny a dějiny

1771 – přiděleno čp. 13, 1788 – dům, 1839 – dům domkáře, na mapě SK 1839 je zachycen jeden podélný objekt, charakterizován jako obytné stavení, značen žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí provedena přestavba domu, nový půdorys L

V roce 1892 je v situačním plánu při výstavbě kůlny v čp. 22 zachycen stávající půdorys domu.⁷⁷ Roku 1907 se dohodli se majitelé čp. 24 a 13 na společné čerpání vody ze studně u čp. 24.⁷⁸

Popis

Zděný dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou bobrovkou. Dům je v úrovni přízemí zděný z opuky, půdní nástavba zděná z cihel. Přední průčelí domu je dvojosé, v přízemí i ve štítě. Štít domu je trojúhelníkový, z části opukový (lze předpokládat lichoběžníkový tvar štítu, který byl dozděn do trojúhelníkového tvaru). V okenních otvorech jsou osazena nová špaletová okna. Dvorní strana domu je dvouosá; první osa okenní otvor do světnice, druhá osa nový vstup do domu. Mezi těmito osami je zazděný předpokládaný původní vstup do domu. Nový vstup je umístěn v bývalém okenním otvoru do třetího dílu.

Přední průčelí a dvorní strana jsou omítnuty vápennou omítkou, členěnou hladkými lisénovými rámy a hrubozrnými plochami. Zadní podélná stěna domu je omítnuta hliněnou omítkou.

Dispozice domu má tradičně trojdílné jádro, v levé orientaci, uspořádáno jednotraktově. Nad druhým dílem při hřebeni střechy nad zadní střešní rovinou vylézá široký cihelný komín s charakteristickým ukončením. Interiér domu nebyl navštíven. Dle umístění komínu lze předpokládat, že v zadní části síně, v druhém dílu byla umístěna kuchyňská část.

Krov domu je vaznicový s dvojicí šikmých stolic. Krokve spojeny párem kleštín.

Stodola je zděná z lomové přitesávané opuky se sedlovou střechou napojenou na dům. Zdivo stodoly na podélných stranách je nadezděno cihlami. Stodola je dvoudílná, s jedním průjezdným mlatem a jednou pernou.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

⁷⁷ SOKA Chrudim, Archiv obec Mravín, inv.č. 25, č.kart. 2, nefol, stavební plán čp. 22.

⁷⁸ SOKA Chrudim, Archiv obec Mravín, iv.č. 1, č.kn. 1, nefol.

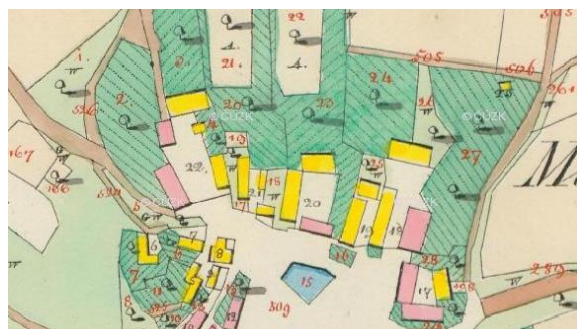
Dům byl zachycen při prvním číslování roku 1771. Objekt na stavební parcele zachycený mapu SK 1839 byl situován podélně a jednalo se spalný, pravděpodobně dřevěný dům. Dle mapových podkladů po roce 1886 by dům vystavěn nově jako zděný, doplněný krátkým kolmým hospodářským křídlem (viz. stavební plán čp. 22). Lze předpokládat, že na začátku dvacátého století byla provedena další stavební úprava stavení, nová střešní konstrukce domu i přístavba stodoly a provedena nová fasáda.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům, utvářející charakter zástavby vesnice.

Čp. 14

Situace

Selská usedlost situovaná v severní návesní frontě, mezi čp. 13 a 15, na stavební parcele 22. Jedná se o trojstranný dvůr, uzavřený v předním průčelí pilířovou bránou a brankou. Dům je štitové orientace, dům přední průčelím se obrací směrem do zahrady, zápraží domu směřuje na východ. Nad východní straně dvora je situovaný štitově orientovaný výměnek, s předním průčelím směrem k veřejnému prostoru. Zadní stranu dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1567	Jiřík Mísař		175 kop
1538	Pavel Trunců		175 kop
1636	Jan syn Pavla Trunce		
1640	Pavel Mastík		
1656	Václav Plšek		
1678	Václav syn Václava Plška		
1681	Jiřík syn Václava Plška	závdavek spustlé stavení spravít	400 kop
1698	Jan Hušák		400 kop
1718	Mikuláš Plšek		400 kop
1743	Matěj Plšek	chaloupka na gruntě pro bratra Jakuba	400 kop
1776	Václav Plšek	nehospodařil přiženil se do Brčekol	400 kop
1788	Josef Plšek	vejmínek pro nevidového Jakuba a matku, komora nad síní	400 kop
1827	Josef Plšek	-, -	400 zl.
1848	Josef Plšek	společný byt s hospodářem a světnička v postraní pod ní sklep nad síní komora	1600 zl KM

1771 – přiděleno čp. 14, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK 1839 je zachyceno pět objektů, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení. Dům a hospodářská stavba za ním jsou značeny červeně, stodola, výměnek a další hospodářská stavba žlutě. 1855 – beze změn, 1886 – odstraněna drobná žlutě značená hospodářská stavba na východní straně dvora, 1934 – v mezidobí postaven nový dům, stodola, vejminek prodloužen.

Je dochována historická kresba domu z roku 1900, kde je zachycen o dům smíšené konstrukce stěn, s předním obytným dílem roubeným a zděným patrovým zadním dílem. Historická

fotografie zachycuje obdélnou roubenou stodolu s doškovou krytinou. Roku 1905 byla podána žádost na přestavbu hospodářských budov, z kamene a s krytem z pálených tašek.⁷⁹ Usedlost roku 1910 vyhořela a dům byl v téže roce postaven nově. Stodola byla vystavěna v závěru dvacátých let.⁸⁰ Stále konfiskovány v roce 1958 pro JZD Mravín, jako provizorní pro TBC dobytek. V roce 1970 došlo k odstranění pece a k novému přepříčkování obytných místností.

Popis

Zděný přízemní dům převážně z cihel (částečně opuka) se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Přední průčelí v přízemí čtyřosé, osazené novodobými výplněmi typu T (reminiscence tvaru původních oken), štít trojúhelníkový s trojicí půlkruhových oken. Dvorní průčelí je šestiosé.

Dispozice domu je pětidílná, uspořádána v prvním a třetím dílu dvoutraktově, zbylé díly jednotraktově. První díl tvoří obytné světnice, které jsou klenuté dvojicí podélných segmentových kleneb se štukovým zrcadlem, zděné do středního ocelového profilu I. Druhý díl, síň, je uzavřen stejným klenebním systémem, čtyřmi segmentovými klenbami se štukovými zrcadly, zděných do ocelových profilů. V obou zdech, oddělující síň od prvního a třetího dílu, jsou ve středu umístěné tahové komíny. Třetí díl tvoří kuchyně a komora, uzavřené totožným klenebním systémem jako první díl. Čtvrtý díl je uzavřený dvojicí příčných segmentových kleneb, které jsou ve svém středu podepřeny ocelovou traverzou pokračující do pátého dílu. Krov domu je vaznicový.

Stodola je zděná z cihel, se sedlovou střechou. Její dispozice je pětidílná, se třemi průjezdnými mlaty.

Výměnek je zděný se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Stavba je v přízemí zděná z opuky (tři díly) a cihel (čtvrtý a pátý díl) s cihelnou půdní nástavbou. Přední průčelí je jednoosé, osazené dvoukřídlou okenní výplní, štít trojúhelníkový.

Dispozice je pětidílná. První díl, který po roce 1910 sloužil jako maštal je uzavřený třemi poli segmentové klenby, druhý díl, dvěma poli segmentové klenby. Třetí díl je uzavřen trámovým dřevěným stropem. Pátý díl tvoří kolna.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V druhé polovině šestnáctého století byla zachycena selská usedlost. V druhé polovině sedmnáctého století byla usedlost popsána jako spustlá se závdavkem k opravení. V druhé polovině osmnáctého století je zmíněna na usedlosti vejvinská chalupa a „*komora nad síní*“. Lze usuzovat, že v této době zde stojí stavení charakteristické patrovou zadní částí a v prvním díle je umístěna roubená jizba, či světnice s polopatrem - dům je zachycen na historické kresbě. Roku 1910 vypukl na usedlosti požár shořela stodola a většina domu. Dům byl postaven nově, jako kamenný, část obvodového zdiva v zadní části domu zachována ze staršího domu. Nově vybudována pilířová brána.

V roce 1905 je podána žádost na přestavbu hospodářských staveb nově z kamene s taškovým krytem. Lze se domnívat, že obvodové zdivo výměnku pochází až z doby přestavby v roce 1905, ale nelze vyloučit že některé části zdiva jsou starší. Po roce 1910 byla provedena stavební úprava, nové stropní a střešní konstrukce, přistavení čtvrtého a pátého dílu výměnku. Stodola pochází z třicátých let dvacátého století.

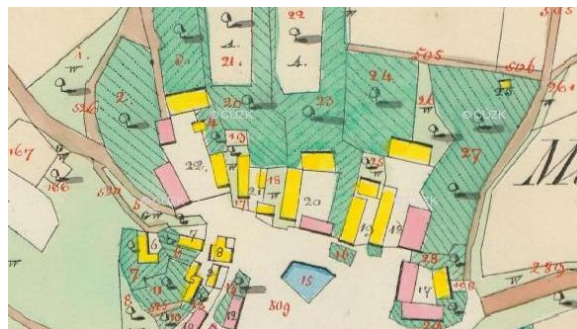
Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotná usedlost, utvářející charakter prostředí vesnice.

⁷⁹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart. Č. 2, nefol. Stavební plány nepřiloženy.

⁸⁰ Informace poskytnuté majitelem p. Novotným, čp. 14, Mravín. Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

Čp. 15

Situace

Zahradnická (dle PK, dle SK chalupník) usedlost situovaná v severní návěsní frontě, mezi čp. 14 a 16, na stavební parcele 21. Jedná se o dvoustranný, hákový dvůr, uzavřený v předním průčelí pilířovou bránou a brankou. Dům je štítové orientace směrem k návsi, zápraží domu je obráceno směrem na východ. Zadní stranu dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1580	Beneš Valášků		40 kop
1588	Dorota manželka		40 kop
1589	Bartoň Sudek		40 kop
1608	Václav Kubíček		
1613	Jan Daniel Novák		40 kop
1630	Jan syn Pavla Trunce		
1636	Mikuláš syn Pavla Trunce		
1637	Pavel Dohnal		
1651	Matěj Esterák		
1655	Matěj Kabeš, Jiřík Klesal		
1685	Václav Plšek		80 kop
1719	Václav Plšek	byt při zahradě – vejminek	80 kop
1743	Josef Vrána		80 kop
1764	Václav Plšek		80 kop
1772	Matěj Plšek		80 kop
1788	Jan Novák	sad u stodoly,	
1800	Jiří Novák	bratr Jan postoupil čp. 15 a odchází do čp. 10	93 zl 20 kr
1823	Jan Pohorský z Jarošova	vejměnečná chaloupka	1120 zl KM
1825	Václav Herinek z Jarošova	vejměničná chaloupka	400 zl KM
1826	Jan Oliva z Jarošova		920 zl. KM

1771 – přiděleno čp. 15, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – chalupnická usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení, značeny žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – kolmo na poslední díl domu byla přistavěna červeně značená stavba, 1934 – v mezidobí přistavěna stodola, odstraněna žlutě značená stavba (pravděpodobně vejminek) ve dvoře

V roce 1960 byla přistavěna veranda, v roce 1972 splachovací záchod k verandě.⁸¹

Popis

Přízemní zděný dům z cihel se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Na dům navazuje zděné hospodářské křídlo chlévů z opuky, se sedlovou střechou.

Přední štítové průčelí domu je dvojosé, štít jednoosý, trojúhelníkový. Okenní otvory na domě jsou špaletové, trojdílné, se střední, větracím okýnkem. Dvorní strana je čtyřosá, ke vstupu do domu je přistavěna zděná veranda.

Dispozice domu je novodobá, z doby výstavby. Podlahy jsou betonové s lepeným PVC. Dům je podsklepen, lze předpokládat, že se jedná o starší kamenný sklep. Interiér domu nebyl navštíven, převzato z inzerátu o prodeji nemovitosti.⁸²

Kolmo na chlévy je postavena velká stodola, zabírající celou zadní stranu dvora. Stodola je zděná z cihel, se sedlovou střechou krytou pálenou taškou, čtyřdílná, se dvěma průjezdnými mlaty.

Na pravé straně dvora jsou postavené dvě zděné stavby. Přízemní stavba chlévů s asymetrickou sedlovou střechou. Zděná stavba s pultovou střechou a plechovými vraty jsou garáže.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Zahradnická usedlost byla zachycena v druhé polovině šestnáctého století. V osmnáctém století je zmíněn vejminek při zahradě, v druhé polovině osmnáctého století je zmíněna stodola, která nebyla na mapě SK zachycena. V první polovině devatenáctém století je v pozemkových knihách dvakrát zmíněna chaloupka pro vejmináře a lze předpokládat, že se jedná o žlutě značenou stavbu zachycenou na východní straně dvora na mapě SK 1839, která byla mezi lety 1886 – 1934 odstraněna. Dům byl nově vystavěn roku 1940 na kamenných základech. Kamenné obvodové zdivo chléva je starší. V pravé části dvora jsou zděné chlévky vystavěné v roce 1947, zděná garáž z roku 1962.

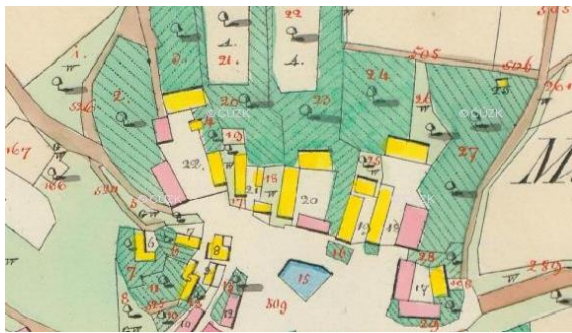
Architektonické a památkové hodnocení

Usedlost ze 40. let dvacátého století bez výraznějších pozdějších úprav. Hodnotná usedlost, dotvářející charakter prostředí.

---

⁸¹ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 15, nefol.

⁸² Průzkum interiéru usedlosti byl proveden i za pomoci informací a fotografií uvedených na internetových stránkách <http://www.domybyty.com/cz/detail/prodej-rd--mravin-chrudim/> ze dne 21.9.2012. Usedlost není obydlena a nelze ji prozkoumat.

Situace

Selská usedlost situovaná v severní návesní frontě, mezi čp. 15 a 17, na stavební parcele 20. Jedná se o trojstrannou usedlost, uzavřenou v předním průčelí výměnkem a hospodářskou stavbou. Dům je štítové orientace směrem k návsi, zápraží domu je obráceno směrem na východ. Zadní stranu dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1558	Jan Matlasů		85 kop
1605	Jan Plšků		85 kop
1607	Jiřík Plšků		100 kop
1631	Matouš Plšek		
1687	Jan Daňků	vyzdvižení zbořené světnice, uvedena komora pro výměkáře	200 kop
1711	Jiří Daňek	oprava stavení	200 kop
1729	Jan Daňek	oprava stavení	200 kop
1751	Václav Mikelka		200 kop
1775	Karel Mikelka	zahrádka u stodoly	200 kop
1793	Václav Mikelka	komora přes dvůr	200 kop = 233 zl 20 kr
1833	Jan Mikelka		920 zl KM

1771 – přiděleno čp. 16, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení, dům a stodola značeny žlutě, podélná stavba při hranici návsi červeně, 1855 – beze změn, 1886- beze změn, 1934 – v mezidobí upraven dům a postavena stodola

V roce 1864 byla usedlost poškozena požárem. „v popel obrácena“.⁸³ V roce 1910 podána žádost na výstavbu nové stodoly.⁸⁴ V roce 1934 byl upraven chlév.⁸⁵ V roce 1957 byla podána žádost na znovuzřízení dřevníku v šíři dvou párů krovu ve dvoře na stroje. V roce 1964 byla podána žádost na výměnu stropu a oken, neboť: „...starý strop klenutý do oblouku má trhliny a jest nebezpečný“.⁸⁶

Popis

⁸³ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, kart. 2, nefol.

⁸⁴ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

⁸⁵ Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

⁸⁶ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 16, nefol.

Přízemní zděný dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Na dům navazuje hospodářské křídlo s chlévy. Zdivo domu a navazujícího hospodářského křídla je opukové, s cihelnou nadezdívkou.

Přední průčelí domu je dvouosé, štít trojúhelníkový. Okenní výplně v přízemí, špaletové, trojdílné, typu T, ve štítě jednoduché, šestitabulkové. Ve vrcholu štítu datace 1930. Fasáda domu je řešena tvrdou omítkou, členěnou lisenovým rámem. Zadní podélná strana domu se obrazí do dvora čp. 15 a je bez otvorů. Krov je vaznicový.

Podélná zděná stavba kolmo postavená na první díl domu je zděná (po omítkou patrná opuka), se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Průčelí obrácené k návsi je dvouosé, v přízemí špaletová okna typu T, nad nimi dva ležaté okenní otvory v půdní nadezdívce bez výplně.

Na tuto stavbu bezprostředně navazuje zděná hospodářská budova, zděná se sedlovou střechou. Stavba je jednoosá, osazená dřevěnými vraty. Obvodové zdivo při návsi je opukové, s cihelnou půdní nástavbou a cihelnými úpravami v okolí vrat.

Stodola v zadní části dvora je obdélná, krytá se sedlovou střechou s pálenou taškou, trojdílný s průjezdným mlatem. Zdivo stodoly je opukové, štíty byly lichoběžníkové, dozděné cihlami do trojúhelníkového tvaru, svislé větrací průduchy v podélných stranách, krov typu Rankova konstrukce.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Selská usedlost byla zachycena v druhé polovině šestnáctého století. V druhé polovině sedmnáctého století byla „*vyzdvižena světnice*“. V první polovině osmnáctého století je zaznamenána oprava stavení. Na konci osmnáctého století je v písemných pramenech uvedena komora přes dvůr. Obvodové zdivo domu a navazujícího hospodářského křídla pravděpodobně pochází z výstavby po roce 1864 (část zdiva může být starší). V roce 1910 byla vystavěna stodola. V roce 1930 byla provedena stavební úprava domu, nová střešní konstrukce, fasáda a interiéry.

Hospodářská stavba kolmo situovaná na světnici pochází zřejmě z výstavby po požáru roku 1864, ale část zdiva může být starší.

Architektonické a památkové hodnocení

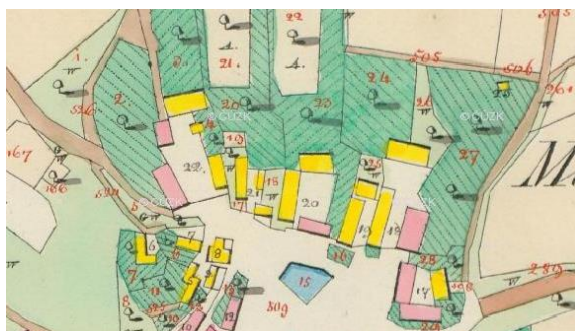
Hodnotná usedlost, utvářející charakter prostředí vesnice. Dle popisu obyvatel vesnice hodnotné interiéry.⁸⁷

---

⁸⁷ Dle p. Suchochleba, čp. 11, Mravín jsou interiéry v domě čp 16 zachovány v hodnotné úpravě z 30. let 20. století.

Čp. 17

Situace

Zahradnická (dle PK, dle SK chalupník) usedlost situovaná v severní návěsní frontě, mezi čp. 16 a 18, na stavební parcele 19. Jedná se o trojstranný dvůr, uzavřený v předním průčelí klenutou bránou a brankou s rovným překladem. Dům je patrový, štítové orientace směrem k návsi, zápraží domu je obráceno směrem na východ, východní straně dvora je přízemní stavba, zadní stranu dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1581	Pavel Rejda		22,5 kop
1613	Jan Rejdů		
	Martin Stržil		
1686	Jan Dostál	vyzdvižení spustlého chlívku	45 kop
1694	Jan Stržil	vyzdvižení spustlého chlívku	45 kop
1712	Václav Telec		45 kop
1719	Mikuláš Vích		45 kop
1751	Jan Vích	spustlé stavení	45 kop
1782	Václav Vích		45 kop – 52 zl 30 kr
1817	Václav Vích	dolní komora	460 zl
1836	Václav Plec		1112 zl KM 520 zl RČ
1836	Barbora Pelc		
1849	Jan Vodvárka		900 zl KM

1771 – přiděleno čp. 17, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – chalupnická usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny dva objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení, dům a stodola značeny žlutě. 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí provedena přestavba domu a stodoly

V roce 1864 byla usedlost poškozena požárem.. „v popel obrácena“.⁸⁸ Nedatovaný plán na novou výstavbu stodoly na místě shořelé stodoly.⁸⁹ Stodola byla dále přestavěna v roce 1928.⁹⁰ V roce 1959 povolena přestavbu síně na kuchyň a přestavbu komína, který „ohrožuje ohněm“ a přístavbu verandy. V roce 1975 povolena žádost na přestavbu chlívů na garáž.⁹¹

⁸⁸ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, kart. 2, nefol.

⁸⁹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, č. kart. 2, nefol.

⁹⁰ Zápisky Fr. Dobrovského, 1922-1948, nefol.

⁹¹ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 17, nefol.

Popis

Zděný patrový dům se sedlovou střechou nasazenou na deskové římse. Střech je kryta pálenou taškou. Dům je zděný z opuky a navazuje na něj přízemní zděné hospodářské křídlo z opuky se sedlovou střechou. Přední průčelí domu je dvouosé. Štít trojúhelníkový (původně valbička). Dvorní strana je dvouosá, v přízemí i v patře. Ke vstupu je přistavena zděná veranda. Okenní výplně jsou dvojité, dřevěná okna typu T. Vnitřní výplně jsou starší, se zavíráním cínovými kličkami, pocházející z 2. poloviny 40. let. Vnější výplně novodobé, kopie vnitřních křídel. Dle popisu majitele domu, byla původní okna dřevěná, se segmentovým záklenkem.⁹²

Fasáda nově přeštukována. Dle starších fotografií a reliktu fasády na zadní straně domu víme, že se jednalo o fasádu členěnou lisenovým rámcem. Na zadní straně domu dochová štukový profil korunní římsy.

Dispozice domu je dvoudílná, v levé orientaci. Interiér domu byl přestavěn v 60. letech 20. století. Dle vzpomínek majitele, byla v zadní části zděná niková kuchyně, otevřená do síně klenutým pasem. Ze síně se vstupovalo do sklepa, který je umístěn pod navazující hospodářským křídlem. Dnes je vstup umístěn z exteriéru. Sklep je obdélný, uzavřený valenou opukovou klenbou.

Stropy světnice je trémový, strop prvního patra zřejmě trémový, zakryt heraklitovými deskami. Krov domu je hambalkové konstrukce.

Navazující hospodářské křídlo je přízemní, zděné se sedlovou střechou. Dvorní strana pětiosá. Stavba je uzavřena soustavou segmentových kleneb zděných do ocelových profilů I a příčně stažené táhly, jejichž konce jsou vytaženy na fasádu.

Na hospodářské křídlo kolmo navazuje zděná stodola se sedlovou střechou krytou pálenými taškami. Stodola je zděná převážně z cihel, s relikty opukového zdiva (viz. stavební plán) Dispozice stodoly je trojdílná, s průjezdným mlatem. Krov je vaznicový s dvojicí šikmých stolic.

Při východní straně dvora je situována zděný stavba s pultovou střechou, která byla vystavěna v roce 1968 současným majitelem domu.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V druhé polovině šestnáctého století byla zaznamenána zahradnická usedlosti. V závěru sedmnáctého století je zmiňována oprava chlévů. V polovině osmnáctého století je stavení udáváno jako spustlé. V roce 1864 shořela stodola a zřejmě i část nebo celé stavení podlehlho požáru. Dům byl pravděpodobně postaven v 3. třetině devatenáctého století.

Ve třetí třetině devatenáctého století byla vystavěna nová opuková stodola, která byla následně v první třetině dvacátého století přestavěna

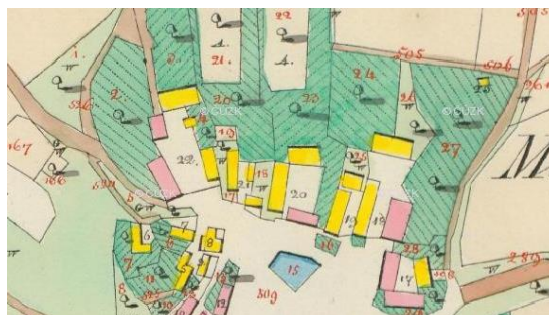
Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotná usedlost, utvářející charakter prostředí vesnice.

---

⁹² Informace poskytnuté majitelem domu, p. Vondráčkem, čp. 17, Mravín, dne 10. září 2012.

Čp. 18

Situace

Selská usedlost situovaná v severní návesní frontě, mezi čp. 17 a 19, na stavební parcele 18. Jedná se o čtyřstranný dvůr, uzavřený v předním průčelí pilířovou bránou. Dům je patrový, štítové orientace směrem k návsi, zápraží domu je obráceno směrem na západ. Při čelní straně návsi je situována zděná patrová sýpka okapové orientace. Na ni kolmo navazuje hospodářské křídlo. Zadní stranu dvora uzavírá stodola.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1577	Jan Klimšů		150 kop
1607	Jan syn Jana Klimšů		150 kop
1636	Jan syn Tomáše Hrubše		
1637	Jan Klesal		
1681	Matěj syn Adama Klesala	obtížná léta	400 kop
1737	Václav Klesal	kousek sadu proti kuchyni	400 kop
1777	Jiří Pitra	komora pro vejminkářku, hospodář celé stavení nově vystaviti musí	400 kop
1829	Jiří Pitra		800 zl KM
1851	vkład na manželku		1978 zl KM
1854	František Dobrovský		4221 zl. KM

1771 – přiděleno čp. 18, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – selská usedlost, na mapě SK 1839 jsou zachyceny tři objekty, charakterizované jako obytné a hospodářské stavení, dům značen červeně, hospodářské křídlo a stodola žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – v mezidobí postaven nový obytný dům s navazujícími chlévy, 1934 – v mezidobí nově postavena stodola, přestavba domu, přistavěno kolmé křídlo na zadní část domu, vystavěna sýpka a upraveny chlévy.

V roce 1910 byl schválen stavební plán na rozšíření chlévů.⁹³ Přestavba usedlosti započala v roce 1926. V roce 1931 byly stavěny kolny Fr. Dobrovským.⁹⁴ V roce 1958 byla vydána kolaudace na adaptaci stájí v JZD Mravín. V roce 1987 byl dům modernizován, především bytová jednotka v 1. patře.⁹⁵

Popis

⁹³ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

⁹⁴ Zápisky Fr. Dobrovského, 1922 – 1948, nefol.

⁹⁵ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 1 a čp. 18, nefol.

Zděný patrový dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Zdivo domu převážně cihlové. Dispozice domu je trojdílná, v pravé orientaci, uspořádána dvoutraktově. Patrová část domu je pouze nad prvním a druhým dílem domu. Třetí, komorový díl je umístěn v navazujícím hospodářském křídle.

Přední průčelí domu je dvouosé v přízemí a patře. Okenní výplně jsou špaletová okna, trojdílná, šestitabulková, zavěšená na zapuštěných závěsech z 20. století, zavírání mosazné kličky typu elegant. Dvorní průčelí patrového domu je trojosé v přízemí i v patře. V první ose v přízemí okno typu T, následují rámové vstupní dveře. Zadní průčelí domu je trojosé v přízemí i v patře. K druhé ose je přistaven zděný balkónový rizalit. Fasáda zadní strany domu je členěna lisenovým rámem a řešena na charakteristickém kontrastu hladkých a hrubých ploch. Interiéry domu v přízemí jsou dochovány z doby výstavby z 30. let 20. století, včetně dveřních výplní. Patro bylo upraveno v druhé polovině 20. století. Krov vaznicový, s dvojicí šikmých stolic. Pod třetím dílem je situován kamenný sklep, nepřístupný.

Na dům navazuje přízemní zděné křídlo z opuky, s cihlovou půdní nástavbou a sedlovou střechou. V opukové zdivu je vyryta datace 1861.

Na protější straně dvora je zděné hospodářské křídlo se sedlovou střechou, krov vaznicový s dvojicí šikmých stolic. Přední část zděná z opuky, zadní část cihelná, cihelná půdní nástavba, upraveno v 30. letech v rámci celkové přestavby areálu usedlosti.

Při straně do návsi je postavena sýpka okapové orientace. Jedná se zděnou stavbu z opuky se sedlovou střechou nasazenou na fabionové římse. Podélné strany jsou dvouosé, okenní otvory tvaru ležatého obdélníku, s kovanou mříží spojovanou nýty. Přední štítové průčelí je dvouosé, v na úrovni přízemí a patra děleno jednoduchou řimsou o deskovém základě. Štít trojúhelníkový se třemi pyramidově uspořádanými otvor. Na průčelí jsou zbytky omítkových vrstev, s dochovanou šambránou kolem okenního otvorů. Jedná se o plochou šambránu rámuující otvor v jeho horní polovině ukončenou trojúhelníkovými tvary po stranách jejichž spodní základna je na úrovni parapetu otvoru.

Podlaha je v přízemí prkenná, položená na trámových polštářích. Strop je trámový, s prkenným záklopem, stropní trámy s tradičním okosením a výběhy. Krov sýpky je prosté hambalkové konstrukce, s podélným zavětrováním zavětrovací latí.

Stodola je zděná z opuky se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Dispozice stavby je čtyřdílná, s dvěma průjezdnými mlaty a dvěma perami. Zdivo je z lomové přitesávané opuky se svislými šterbinovými větracími průduchy. Krov je tvořen konstrukcí Rankova typu. Pod stodolou se nachází kamenný valeně klenutý sklep.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V druhé polovině šestnáctého století byla zachycena v písemných pramenech selská usedlost. K roku 1777 držitel usedlosti uvádí, že musí celé stavení vystavět nově. V mezidobí 1855 – 1886 byl vystavěn dům nově i navazujícími chlévy, což dokládá datace vytesaná ve zdivu chléva rok 1861. Jednalo se o přízemní zděný dům se sedlovou střechou a lichoběžníkovým štítem. Na objekt navazovala zděná klenutá brána s brankou pro pěší (viz. přílohy)

V roce 1910 byla schválena a realizována zděná přístavba chlévů (viz příloha). Dům byl výrazně přestavěn ve 30. letech 20. století (obvodové zdivo přízemí částečně zachováno ze starší stavby). Zděné hospodářské křídlo chlévů z roku 1861 bylo upraveno (půdní nástavba, střešní konstrukce). První patro domu bylo výrazně upraveno v interiérech v roce 1987.

Sýpka pochází z 3. čtvrtiny devatenáctého století. Opukové obvodové zdivo navazujícího hospodářského křídla pochází ze druhé poloviny devatenáctého století, se stavební úpravou (půdní nástavba a střešní konstrukce) provedenou zřejmě opět ve 30. letech 20. století.

Stodola byla vystavěna v 3. čtvrtině 19. století.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotná usedlost, utvářející charakter vesnice. Velmi hodnotná sýpka a stodola, dochovány v autentické podobě.

Čp. 19

Situace:

Chalupnická usedlost situovaná na východní straně návsi, mezi čp. 18 a 2, na stavební parcele 17. Jedná se o hákový dvůr, kde kolmo na dům navazuje hospodářská část. Dům je přízemní, dnes štítové orientace směrem k vjezdu do návsi, zápraží domu je obráceno na sever. Na západní straně dvora je situovaná samostatně stojící zděná stavba.

Dějiny a prameny:

Výtah pozemkových knih

	Urban Lisej		
1598	Jan syn Urbana Lysýho		75 kop
1599	Jan Aksamit		75 kop
1624	Kryštof Němec		
1651	Jan Vencel		
	Jasn syn Jakuba Novotného		
1664	Jakub Pitro		
1671	Jiřík Sokol		
1687	Jan syn Jiříka Sokola		
1689	Jiřík Petiura	vyzdvižení spustlého stavení	150 kop
1698	Jinřich Petiura	vyzdvižení spustlého stavení	150 kop
1706	Jan Kopřiva		150 kop
1707	Václav Vácha		150 kop
1736	Jakub Novák		150 kop
1765	Martin Svatoš		150 kop
1791	Jan Svatoš	od robot osvobozena zahradnická usedlosti	175 zl
1830	Josef Svatoš	vejminek v setnici a jedna komora jménem kamenice	250 zl

1771 – přiděleno čp. 19, 1788 – dům se zahrádkou, 1839 – chalupnická usedlost, na mapě SK jsou zachyceny tři objekty, dva značené červeně, stodola žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí postavena nová zděná stodola, stavebně upraven dům.

V roce 1885 byl povolen stavební plán přístavbu světnice, odstranění černé kuchyně, výstavby nového tahového komínu. Pravděpodobně nebyla realizována přestavba střechy. V závěru devatenáctého století byl schválen plán úpravy kolmého hospodářského křídla

chlévů.⁹⁶ V roce 1955 byla povolena přístavba verandy a celková adaptace domu, která byla v roce 1960 zkolaudována. Bylo provedeno vybourání vnitřní zdi, segmentově klenutých stropů a komínu a byly provedeny nové příčky a stropy, nový komín a provedena výměna oken.⁹⁷

Popis:

Dům je zděný, se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou bobrovkou, fasáda břizolitová. Okenní otvory na pohledově exponovaných stranách domu jsou novodobé, osazené novodobými velkoformátovými okenními otvory.

Přední průčelí domu je dnes obráceno na druhou stranu od návsi, směrem ke komunikaci Štěnec – Vinary. Přední průčelí je dvouosé, štít trojúhelníkový s novodobým otvorem. Zadní stana domu je trojosá, okenní otvory zvětšené při rekonstrukci v druhé polovině dvacátého století. Na dům navazuje kolmé, původně hospodářské křídlo, jeho zadní strana je čtyřosá.

V zadní části dvora, na jeho východní hranici stála stodola, která byla roku mezi lety 1976-79 přestavěna na rodinný dům čp. 30. Interiér domu byl v druhé polovině dvacátého století zcela přeřezán a klenební konstrukce odstraněny.

Dle stavebních plánů ze závěru devatenáctého století je zřejmé že před přestavbou se jednalo o čtyřdílný dům, s tradiční trojdílnou dispozicí; v pravé orientaci, komorového typu, uspořádána jednotraktově. Přední průčelí domu bylo obráceno k návsi. Poslední díl tvořila konírna s plackovými klenbami, konstrukce odpovídající polovině devatenáctého století, která byla v poslední třetině dvacátého století odstraněna. Pod domem se nachází kamenný valený sklep.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

V šestnáctém století byla zachycena v písemných pramenech selská usedlost. V závěru sedmnáctého století je stavení udáváno jako spustlé.

Zachycený dům na mapě SK z roku 1839 byl stavebně upraven v závěru devatenáctého století (přezděna světnice, odstraněna černá kuchyně, vystavěn nový tahový komín, upraven interiér). V druhé polovině dvacátého století proběhl celková rekonstrukce domu, byly odstraněny klenby, přeřezán interiér domu, odstraněny konírny, odstraněna část chlév a vystavěna nová garáž.

Lze se domnívat, že obvodové zdivo domu může pocházet ze závěru 18., či první poloviny 19. století. Kamenný valený sklep může být starší.

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově hodnotná stavby utvářející hodnotné prostředí vesnice. Při budoucích stavebních úpravách by bylo vhodné rehabilitovat fasádu (štukovou) a rozvržení a členění okenních otvorů.

---

⁹⁶ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

⁹⁷ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 19, nefol.

Čp. 20

Situace

Samostatně stojící obdélná patrová stavba s valbovou střechou, situovaná mezi čp. 9 a 12, na stavební parcele číslo 64.

Prameny a dějiny

V roce 1839 na mapě SK není parcela zastavěna. Roku 1894 byla povolena Josefovi Šišánovi provozovat živnost kovářskou a podkovářskou v čp. 12, pro niž bylo vedle domu postaveno nové stavení, bez čp. V roce 1927 byl objekt přestavěn na výměnek a bylo mu přiděleno čp. 20.⁹⁸ V roce 2004 byla podána žádost na odstranění dřevěného přístavku při jižní straně domu a odstranění kamenné podezdívky a provedení nové betonové.⁹⁹

Popis

Patrová zděná stavba zděná z opuky s valbovou střechou (bobrovka) nasazenou na římse o deskovém základu. Přední vstupní strana je dvouosá v přízemí i v patře. V levé části průčelí v úrovni přízemí je ve zdivu klenutý cihelný oblouk pod obloukem zdivo z cihel a osazeno okno.

V první ose v přízemí jsou umístěny vstupní dvoukřídlé dřevěné dveře s obloukovou zárubní. Dveře jsou rámové konstrukce v horní třetině prosklené, zavěšené na zapuštěných závěsech z 20. století, klika typu elegant z počátku dvacátého století. V druhé ose v přízemí je druhotně osazené špaletové okno typu T, výklopka členěna dvěma příčlemi, spodní křídla jsou čtyřtabulková, kličky typu elegant.

Otvory patře jsou osazeny jednoduchými dvoukřídlými okny s mírným segmentovým záklenkem, osazené ve vnitřním líci obvodového zdiva. Jedná se o šestitabulková okna, zavěšená na vnitřních oválných kovaných závěsech, okno zaskleno bez tmelu, suchým způsobem. V pravém horním rohu je na fasádě vytaženo ukončení kované příčné táhlo. Ve střeše na podélných stranách je umístěn dlouhý větrací vikýř.

Přední štítová strana je v přízemí jednoosá, v patře dvouosá. Osa v přízemí je osazena dvojitým, dvoukřídlým, čtyřtabulkovým oknem. Vnější křídlo nové, vnitřní křídlo s mosaznou klikou typu elegant z počátku dvacátého století.

Zadní podélná strana v přízemí trojosá, v patře dvouosá. Dům je postaven na terénním zlomu, při podélné straně je provedena betonová terasa. Do roku 2004 zde byla kamenná terasa, na které byl postaven dřevěný přístavek. V přízemí první v první ose okenní výplně, dvojitá,

⁹⁸ SOKa Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 1, č.kn. 1, nefol.

⁹⁹ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 20, nefol.

dvoukřídlová čtyřtabulková, vnitřní výplň s mosaznou klíčkou typu elegant. V druhé ose rámové dveře, členěné do čtyř polí, horní dvě prosklené, krabicový zámek. Třetí osa štěrbinový otvor.

Zadní štítová strana je jednoosá v přízemí i v patře. Na úrovni přízemí se v zdivu klene cihelný oblouk, pod ním cihelné zdivo, osazené okno je špaletové typu T, s mosazným kováním typu elegant.

Dům je tradičního trojdílného půdorysu, v patře dvojdílný, vystavěn již s tahovým komínem umístěným v tradiční poloze mezi světnicí a síní. Síně je vybavena podlahou z cementových dlaždic z počátku dvacátého století, strop, trámový s omítaným podhledem. V síni je umístěno dřevěné schodiště vedoucí do prvního patra. Vstupní dveře do světnice a třetího dílu jsou rámové, členěné do čtyř polí, opatřeny klikou a štítkem typu elegant z počátku 20. století, umístěné v tesaných zárubních. Světnice je vybavena prkennou podlahou a trámovým stropem s omítaným podhledem. V tradičním umístění je postaven kachlový sporák, pod ním cementové dlaždice. Třetí díl býval otevřenou místností směrem na západ a sever. Jednalo se o provoz kovárny. V místnosti je umístěn sestup do sklepa, který je situován pod třetím dílem. Malý obdélný sklep je uzavřen segmentovou cihelnou klenbou.

První patro je dvoudílné, vstupuje se do prvního dílu jehož středem prochází cihelné těleso komínu. První patro je vybaveno dřevěnou podlahou a uzavřeno trámovým stropem s jednoduchým prkenným záklopem. Stropní trámy jsou zároveň vaznými trámy krovu.

Krov je hambalkový, trámy jsou hraněné, spojované čepovými spoji, jištěné dřevěnými hřeby. Tesařské číslování je řešeno římskými číslicemi. Na povrchu trámů jsou patrné tesařské značky sloužící při opracování dřevě (červené čáry).

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům čp. 20, bývalá kovárna, byla vystavěna k roku 1894. V roce 1922 ve vesnici není uváděna žádná živnost kovářská¹⁰⁰ a lze tedy předpokládat, že v té době kovárna již nefungovala. Kovárna byla v roce 1927 přestavěna na vejminek. Tomu období odpovídají i užité konstrukce - zazdění otevřených stěn prostoru kovárny osazení nových dveřních a okenních výplní.

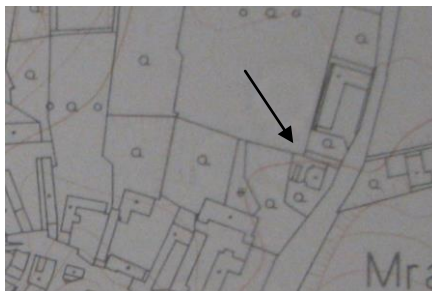
Architektonické a památkové hodnocení

Velmi hodnotná stavba, která by měla být navržena k prohlášení za kulturní památku. Velmi hodnotná stavba v rámci zástavby vesnice.

---

¹⁰⁰ Zápisky Františka Dobrovského, nefol; v majetku rodiny Dobrkovských čp. 21, Mravín.

Čp. 21

Situace

Samostatně stojící dům vilového typu na severním okraji intravilánu. Jedná se o zděný dům, čtvercového půdorysu, s valbovou střechou a zděným vikýřem na čelní straně. Dům je situován v zahradě usedlosti čp. 18, mezi čp. 18 a 27, na stavební parcele číslo 78. Na výřezu mapy z roku 1982 je dům označen šipkou.¹⁰¹

Prameny a dějiny

V roce 1788 bylo číslo popisné přiděleno v Bětníku, držitel Matěj Stošek. V roce 1939/40 proběhla výstavba deputátního domu, kterému bylo přiděleno číslo popisné 21.¹⁰²

V roce 1987 byla provedena výměna prkenných podlah za betonovou, v roce 1989 provedena úprava koupelny. V roce 1990 podána žádost na výstavbu garáže, která byla postavena na okraji pozemku. V roce 2003 proběhla oprava fasády.¹⁰³

Popis

Novostavba zděného domu vilového typu, se valbovou střechou, krytou pálenou taškou.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Novostavba domu z druhé poloviny dvacátého století.

Architektonické a památkové hodnocení

Neutrální stavba situovaná stranou od jádra intravilánu vesnice, dům nenarušuje hodnotnou zástavbu vesnice Mravín.

¹⁰¹ Archiv Zeměměřičství a katastru Praha, Mravín, mapa 1987.

¹⁰² Informace sdělená majitelem domu, p. Lebedou, den 12.12.2012 v Mravíně.

¹⁰³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 21, nefol.

Čp. 22

Situace:

Stavení domkáře je situováno v západní části vesnice za číslem popisným 12, stavební parcela číslo 5. Jedná se o čtyřboké stavení. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Kolmo na přední část domu je postavena kolna se stájemi, kolmo na zadní část domu je postavena stodola a chlévy. Paralelně s dome jsou postaveny zděné chlívky.

Prameny a dějiny

1771 – dům nebyl zachycen v Mravíně (čp. přiděleno v Popovci), 1788 – dům, 1839 – dům domkáře, na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt půdorysu Z, charakterizován jako obytné stavení značen žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobí provedena přestavba celého stavení do čtyřbokého půdorysu

V roce 1892 byla podána žádost na výstavbu kůlny v SZ rohu dvora. Dům s kolmým hospodářským křídlem již bylo zachyceno v půdorysech.¹⁰⁴ V roce 1990 provedena oprava opěrné zdi.¹⁰⁵

Popis:

Zděný přízemní dům z opuky se sedlovou střechou, nasazenou na římse o deskovém základu. Střecha je kryta pálenou taškou, bobrovkou. Přední průčelí domu je v přízemí dvojosé, štít domu je trojúhelníkový. Okenní výplně v průčelí jsou novodobé, jednokřídlé, nečleněné.

Zadní podélná strana je trojosá; první a druhá osa novodobé okenní otvory. Široký cihelný komín je situován při hřebeni na zadní podélnou stranou domu. Krov hambalkový.

Dispozice domu je trojdílná, s tradičním trojdílným jádrem v levé orientaci, uspořádána jednotraktově. Síň domu je zaklenut segmentovou klenbou. V zadní části síně je tradiční poloze situováno těleso dymníku, které je podezděné. Vedle dymníku v zadní podélné zdi domu je druhotně zazděno malé přísvětlovací okénko, které poukazuje na tradiční systém vytápění a vaření, tj. nepřímý způsob ze síně.

Světnice domu je plochostropá. Třetí díl sloužil jako komora a je vybaven trémovým stropem s dvěma příčnými trámy a omítaným podhledem.

K zadní štítové straně domu je přistavěna kolmá stodola, dále navazuje zděný patrový objekt chlévů z opuky, se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, krov vaznicový. Dvorní strana je dvojosá, v přízemí a v patře. V druhé ose v přízemí osazen pískovcový vstupní portál bez profilace. V patře dvě okenní výplně, dřevěné, dvoukřídlé, se segmentovým záklenkem, šestitabulkové. Přízemí vybaveno rovným tvrdým stopem. Patro vybaveno trémových stropem.

¹⁰⁴ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

¹⁰⁵ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 22, nefol.

Na vstupní straně do dvora je postavena zděná kolna s maštalí. Maštal je zděná z opuky, vybavena segmentovými klenbami zděných do ocelových traverz.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl poprvé zachycen k roku 1788 v Josefském katastru. Stávající stavení bylo vystavěno v mezidobí mezi lety 1886 – 1934. K roku 1892 byla schválena žádost výstavby kůlny – dnes maštal, na plánu již zachycen dům s kolmým hospodářským křídlem v dnešním půdorysu. Maštal byla vystavěna v roce 1892, na počátku dvacátého století byla nově zaklenuta segmentovými klenbami zděných do ocelových traverz a provedena nová střešní konstrukce. Lze předpokládat, že v té době byla přistavena kůlna.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotné stavení v rámci zástavby vesnice.

Čp. 23

Situace:

Samostatně stojící dům na jižním okraji intravilánu. Jedná se o zděný dům, se sedlovou střechou. Dům je situován v extravilánu za čp. 1, na stavební parcele číslo 70. Na výřezu mapy z roku 1934 je dům označen šipkou.¹⁰⁶

Prameny a dějiny:

1771 – čp. 23 přiděleno myslivně v Bětníku; číslo přeneseno do Mravína ve 20. století.

1886 – objekt čp. 23 v Mravíně nebyl zachycen, 1934 – v mezidobí vystavěna stodola
V roce 1961 byla povolena přestavba stodoly na obytný dům, který byl zkolaudován v roce 1967. Jednalo se o stodolu na okraji intravilánu vesnice, při silnici do Štěnce, která patřila k usedlosti čp. 3. V roce 1969 byla zpracována projektová dokumentace k výstavbě chlévů a garáže. V roce 1982 byla podána žádost na výstavbu kolny a sklepa.¹⁰⁷

Popis:

Zděný přízemní dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, fasády domu jsou omítnuté břizolitovou omítkou. Krov vaznicový z počátku dvacátého století. Přední štítová strana je v přízemí dvouosá, štít lichoběžníkový. Podélná strana je tříosá. Okenní výplně na domě jsou špaletové trojdílné, z doby výstavby z šedesátých let.

Dispozice domu je čtyřdílná, čtyři obytné díly, dvoutraktové. První a druhý díl slouží jako obytné místnostmi, třetí díl je úzká síň, čtvrtý díl komora. Tyto prostory jsou vybaveny rovnými hurdiskovými stropy ze stavební úpravy v 60. letech 20. století.

Kolmo na přední díl domu navazují hospodářské stavby, stavěné v letech 1982. Na druhé straně dvora je v souběžně s domem situována zděná garáž, vystavěna v roce 1969.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Obvodové zdi domu, střešní konstrukce pochází ze doby výstavby stodoly, na počátku 20. století. Stavební úprava domu proběhla v šedesátých letech, hospodářské objekty pochází z druhé poloviny 20. století.

Architektonické a památkové hodnocení

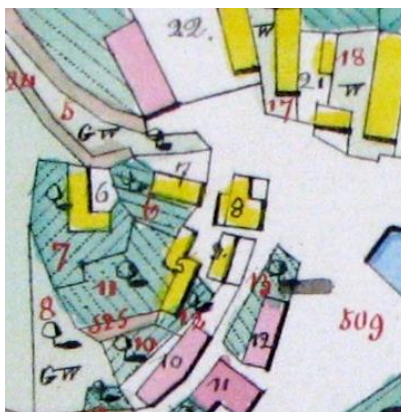
Hmotově hodnotná stavba domu, dotvářející hodnotné území vesnice. Hospodářské stavby jsou neutrální nenarušující prostředí vesnice.

¹⁰⁶ Archiv Zeměměřičství a katastru Praha, Mravín, mapa 1934.

¹⁰⁷ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 23, nefol.

Čp. 24

Situace:

Stavení domkáře je situováno v západní části vesnice za číslem popisným 13, stavební parcela číslo 6. Jedná se o stavení hákového půdorysu. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Kolmo zadní díl domu navazuje kolna s chlévy.

Prameny a dějiny

1771 – dům nebyl zachycen v Mravíně (čp. přiděleno v Popovci), 1788 – dům, 1839 – dům domkáře, na mapě SK 1839 je zachycen jeden objekt půdorysu L, charakterizován jako obytné stavení znače žlutě, 1855 – beze změn, 1886 – v mezidobí přistavěn zděný chlév navazující na kolmé hospodářské křídlo, 1934 – beze změn

V roce 1920 byla schválena stavební úprava domu, která spočívala v provedení nového krovu nad hospodářskou částí, a přezdění hospodářské části. Lze předpokládat, že úprava krovu a střešní konstrukce byla provedena na celém objektu čp. 24.¹⁰⁸

Popis:

Interiér domu nebyl navštíven, popis je proveden podle charakteristických znaků exteriéru pozorovatelných za plotem. Přízemní dům smíšené konstrukce se sedlovou střechou krytou pálenou krytinou, srdcovky, krov vaznicový, s dvojicí šikmých stolic. Zadní podélná a zadní štítová strana domu je zděná z opuky, půdní nadezdívka z cihel, dvorní podélná strana je roubené konstrukce. Přední štítová stěna je omítaná, lze předpokládat roubenou konstrukci a bez podrobnějšího průzkumu nelze zjistit přesnou konstrukci stěn.

Přední štítová stěna je dvouosá, okenní výplně jsou dvojité, dovnitř a ven otevíravé, dvoukřídlé, se segmentovým záklenkem, dělené do čtyř tabulek, zavěšené na bambulkových závěsech, parapet dřevěný. Štít domu je trojúhelníkový, řešený jednouchým bedněním skládaným na sraz.

Střecha je na dvorní straně vynášena podstávkovou konstrukcí s jednoduchým páskem, spoje čepové. Pudní nadezdívka je zde řešena svislým dřevěným bedněním. Dvorní strana je dvouosá, první osa okenní otvor, výplň stejná jako v předním průčelí; druhá osa vstupní dveře umístěné v trámové zárubni. Dveře jsou z lícové strany řešené jako rámové s kosočtverečnou skladbou prken. Třetí díl, který patrně sloužil jako komora je bez otvorů a je nižší nežli první dva díly. V úrovni stropu komorového dílu vyčnívá trám, který náleží k původní konstrukci domu, ale jeho přesný účel bez podrobnějšího průzkumu nelze přesně určit.

Zadní podélná strana je zděná z opuky, s cihelnou půdní nadezdívkou. Na úrovni prvního dílu je pod omítkou patrný zazděný malý otvor, na úrovni druhého dílu je vyzděná odkládací nika.

¹⁰⁸ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

Dům je čtyřdílný, tradiční dispozice s trojdílným jádrem v pravé orientaci, uspořádán jednotraktově, komorového typu.

Kolmé hospodářské křídlo je zděné. Bezprostředně na dům navazuje nutné hospodářské zázemí s průjezdným mlatem a zděným chlévem. Chlív je kamenný, na plánech z roku 1920 je zachycena valená opuková klenba s pětibokou výsečí nad vstupem. Dvorní strana hospodářského křídla je dvouosá, dvoje dřevěná svisle bedněná vrata, hospodářské zázemí a průjezdný mlat. Před chlévem je představen cihelný přístavek.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl vystavěn v mezidobí let 1771 – 1788. Jednalo se o dům roubené konstrukce. Z této doby zůstala zachovaná dvorní roubená stěna domu, popř. průčelí (?). V mezidobí mezi lety 1839 – 1886 byl postaven kamenný chlív navazující na mlat. Zachycená konstrukce klenby odpovídá 2. třetině devatenáctého století.

V roce 1920 byl podána žádost na provedení „*převýšení a nového krytu střechy na stavení čp. 24*“, v rámci těchto prací došlo k úpravě zděných stěn hospodářského kolmého křídla. Lze se domnívat podle stavebních plánů za přezdění zadní podélné strany domu proběhlo v již v druhé polovině devatenáctého století.

Doporučujeme provést průzkum interiéru, dendrochronologické datování vybraných částí roubení, vyčnívajícího trámu nad třetím dílem domu.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům utvářející hodnotné prostředí vesnice.

Čp. 25

Situace:

Stavení domkáře je situováno v západní části vesnice za číslem popisným 26, stavební parcela číslo 3. Jedná se o trojboké stavení. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Kolmo na přední část domu je postavena kolna s chlévy, kolmo na zadní část domu je situováno hospodářské křídlo. Paralelně s domem jsou postaveny zděné chlívky, za domem samostatně stojící stodola.

Prameny a dějiny:

Výtah z pozemkových knih

1836	Josef Mikelka		444 zl KM
1848	Matěj a Kateřina Král	Vlastní grunt vystavili domek z toho gruntu	100 zl KM

1771 – objekt nezachycen 1788 – dům, 1839 – na mapě SK zachycen objekt, značený červeně, půdorys L, 1855 – beze změn, 1886 – změna půdorysu domu, kolmo na přední díl postaven červeně značený objekt.

V roce 1869 vystavěny nové chlévy, kolmo nad první díl domu.¹⁰⁹ Roku 1906 byla povolena výstavba stodoly za domem. V roce 1958 byla opravena zeď ve dvoře, která se sesunula.¹¹⁰

Popis:

Přízemní zděný dům z opuky se sedlovou střechou, krytou pálenými taškami, bobrovkami. Přední průčelí je dvouosé, štít dvouosý, původně lichoběžníkový, později dozděný cihlami do trojúhelníkového tvaru. Štít oddělen od přízemí kordónovou římsou o deskovém základě. Dvorní strana je dvouosá, první osa okno do světnice, druhá osa vstupní dveře před kterými je postavena zděná veranda. Zadní podélná strana je trojosá, zadní štítová strana jednoosá, průjezd kolnou.

Dispozice domu je tradiční s trojdílným jádrem levé orientace, komorového typu, uspořádána převáděně jednotraktově. Vstupujeme do síně, která je vybavena klenutým stropem, dvojice segmentových cihelných kleneb zděných do ocelové traverzy, a podlahou z cementových čtvercových barevně zdobených dlaždic z počátku 20. století.

Za síní je situována černá kuchyně. Vstupní dveře jsou svlakové konstrukce, osazené v trámové zárubni, zavěšené na vodorovných kovaných pásech ukončených listem. Černá kuchyně je zděný obdélný prostor uzavřený valenou kamennou klenbou, podlaha cihelná. V zadní podélné zdi je probouráno novodobé okno (místnost původně bez otvoru). Ve zdi

¹⁰⁹ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

¹¹⁰ Obec Jenišovice, složka Mravín, čp. 25, nefol.

oddělující světnici a černou kuchyni je patrná charakteristická soustava otvorů sloužících pro otopná zařízení, zprava pec se soustavou tří kouřovodů, vlevo otvor pro kamna, s jedním kouřovodem. Nad otvory otopných zařízení je vyklenut v kamenné zdi vylehčovací pas, který byl vyžděn při stavbě domu a teprve poté se pod něj umísťovala otopná zařízení. Z kouřovodů otopných zařízení odcházel dým do volného prostoru pod dymníkem. Klenební pas vynášející dymník byl zřejmě při úpravách domu v 20. století odstraněn a nahrazen novodobým překladem. Podesta pro vaření zde není, byla zřejmě rovněž odstraněna. Z černé kuchyně se poklopem v podlaze vstupovalo do sklepa, který je situován pod světnicí. Sklep je uzavřený kamennou valenou klenbou.

Vstupní dveře do světnice jsou rámové konstrukce, dělené do čtyř dílů, umístěné v trámové zárubni, z počátku 20. století, klika novodobá. Světnice v čele domu je plochostropá, vybavena novodobým stropem. Místnost je částečně zbavena omítek a je odhaleno opukové zdivo. Pod stropem jsou ve zdivu patrné dvě zazděné kapsy po příčných stropních trámech. Třetí díl tvoří komora, která je vybavena stropem s omítaným podhledem. Vstupní dveře jsou svlakové konstrukce, zámek krabicový.

Kolmo na třetí díl navazuje zděné hospodářské křídlo s chlévy a kolnou s průjezdem. V druhé polovině dvacátého století do prostoru chlévu byla vestavěna novodobá koupelna, historická stropní konstrukce byla odstraněna. Dle negativu zachovaném v obvodovém zdivu lze tvrdit, že se jednalo o segmentovou klenbu.

Krov domu je hambalkový s jednou úrovní hambalků. Nad světnicí a síní je krov ztužen dvojitou stojatou stolicí umístěnou pod konci hambalků.

Kolmo na přední díl domu jsou situované chlévy s průjezdem do dvora. Dvorní strana je dvouosá, průjezd a vstup do chlévů. Zdivo je v přízemí opukové, půdní nástavba cihelná, krov vaznicový s dvojicí šikmých stolic. Chlévy jsou uzavřeny soustavou segmentových kleneb zděných do cihelných pasů. V zadní štítové stěně stavby je zachováno zdivo opukového štítu, lichoběžníkového tvaru. V interiéru podkroví jsou ve zdivu opukového štítu zachovány dvě kapsy po stranách, které by odpovídaly usazení dvojice vaznic. Na stavebním plánu z roku 1869 je navržen jednoduchý hambalkový krov bez podélného ztužení. Lze se domnívat, že v průběhu stavby došlo k drobné úpravě a pod konce hambalků byla doplněna dvojice stojatých stolic.

Za domem je situována samostatně stojící stodola, trojdílná s průjezdným mlatem a dvěma pernamí. Střecha je sedlová, krytá pálenou taškou, krov vaznicový s dvojicí šikmých stolic. Zdivo stodoly je převážně cihlové, pouze severní zeď je částečně opuková. Zde je vytesána do kamene datace výstavby stodoly s iniciálami stavebníka: „*L 1906 P AT*“.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům nebyl zachycen prvním okruhem číslování 1771 ale o desetiletí později josefským katastrem v roce 1788. Na mapě SK roku 1839 byl zachycen dům půdorysu L. K roku 1844 je v pozemkových knihách zaznamenáno, že vystavěli domek. Při porovnání půdorysů zachyceným na mapě roku 1839 a 1886 lze potvrdit, že došlo ke změně půdorysu domu a že ve čtyřicátých letech byl dům nově vystavěn. V roce 1869 byla schválena výstavba chlévů s průjezdem, situovaných kolmo na první díl domu. Tato stavba byla následně upravena v první třetině dvacátého století (nové zaklenutí chlévů, nová střešní konstrukce včetně půdní nadezdívky). Zadní stodola byla vystavěna roku 1906.

Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotné stavení v rámci hodnotného území vesnice. Dochovaná černá kuchyně.

Čp. 26

Situace:

Stavení domkáře je situováno v západní části vesnice mezi čísly popisným 10 a 25, stavební parcela číslo 60. Jedná se o trojboké stavení, půdorysu U. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Kolmo zadní část domu je postavena stodola a chlévy, paralelně s domem zděné stavby s pultovou střechou.

Prameny a dějiny

Výtah z pozemkových knih

1844	Matěj Minařík	kupní smlouva na pozemek vedle čp. 25	
1849	Matěj Minařík	spoluvlastnictví chalupy s příslušenstvím na manželku Annu	100 zl

1839 – objekt nezachycen, 1855 – na mapě IS 1855 je zachycen jeden objekt půdorysu L, značen červeně; dům se stodolou, 1886 – beze změn, 1934 – v mezidobý přistavěn paralelní zděný objekt (výměnek s chlévy)

V roce 1882 byl schválen stavební plán na výstavbu zděného vejminku, v přízemí chlévy, v patře obytná část. V roce 1903 byl schválen projekt na přestavbu stodoly a nového krovu s půdní nástavbou nad domem.¹¹¹ V roce 1989 byla povolena adaptace domu, která byla kolaudována v roce 1996. Byly demontovány stropy (cihelne klenby zděné do ocelových travers) a nahrazeny betonovými stropy, do stodoly byly vestavěny obytné místnosti (došlo k přepříčkování a vybourání nových otvorů) a nově zde byl vyhlouben sklep. Do podkroví vestavěny nové obytné místnosti, kamenné schodiště vybouráno a nahrazeno novým. V roce 2000 byl odstraněn vejmínek s chlévy a po roce 2002 byl na jeho místě vystavěn nově objekt garáže a skladů paralelně situován k domu.¹¹²

Popis:

Přízemní zděný dům s půdní nástavbou a sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, krov vaznicový. Přední štítová stěna je dvouosá, štít trojúhelníkový. Okenní výplně domu jsou novodobé z 90. let 20. stol. K zadní štítové stěně je kolmo napojena patrová zděná stavba se sedlovou střechou krytou pálenou taškou (bývalá stodola).

Paralelně situovaná stavba garáže je zděná přízemní, s pultovou střechou, krytou pálenou taškou. Interiér domu nebyl navštíven, stavba byla výrazně upravena v 90. letech 20. století.

¹¹¹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

¹¹² Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 26, nefol.

Shrnutí stavebního vývoje a datování:

Dům byl poprvé v písmenných pramenech zachycen v roce 1849. V roce 1844 koupen pozemek na výstavbu, která byla zřejmě záhy provedena. Obvodové zdivo domu pochází z období výstavby v druhé polovině 40. let 19. století. Dům byl následně upraven v poslední čtvrtině 19. století (segmentové klenby, tahová úprava komínu). V roce 1903 byla schválena a poté provedena přestavba střešní konstrukce nad domem doplněná půdním polopatrem a úpravou fasády. V devadesátých letech 20. století byla provedena celková rekonstrukce domu. Výměnek, který byl schválený v roce 1882, byl v roce 2000 demolován a na jeho místě byla vystavěna zděná garáž.

Architektonické a památkové hodnocení:

Hmotově neutrální stavba.

Čp. 27

Situace:

Stavení je situováno v severní části vesnice za číslem popisným 18, stavební parcela číslo 61. Jedná se o hákové stavení, půdorysu L. Dům je štítové orientace směrem k intravilánu návsi. Kolmo zadní část domu je postavena stodola.

Prameny a dějiny:

Výtah z pozemkových knih

1866	Jan Mikelka	Vlastnické právo na chalupu čp. 27	922 zl RČ

1855 – objekt na mapě nezachycen, 1886 - zachycen červeně značen objekt, půdorysu L, 1934 – beze změn

V roce 1957 byla podána žádost na opravu střechy na stodole. V roce 1960 byla provedena výměna oken. V roce 1999 provedeno úprava střešní konstrukce stodoly.¹¹³

Popis:

Zděný přízemní dům z opuky se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, bobrovkou. Přední průčelí domu je dvouosé, štít lichoběžníkový, okenní výplně jednokřídlé, novodobé. Dvorní strana je šestiosá, výplně novodobé.

Půdorys domu je šestiúhelníkový, prvním, třetím, čtvrtým a pátým dílu řešený jako dvoutraktový. První tři díly na začátku dvacátého století fungovaly jako hostinec. Po druhé světové válce došlo k úpravě na obytnou část domu.¹¹⁴ Jedná se o trojdílné jádro, v druhém díle s úzkou chodbou. Místnosti jsou plochostropé, dochovány dřevní výplně ze čtyřicátých let.

Při provozování hostince bydlel majitel s rodinou v čtvrtém a pátém dílu. Čtvrtý a pátý díl domu je řešen dvoutraktově a zaklenut soustavou plackových kleneb se zděným dělicím pasem. Šestý díl sloužil jako chlév, strop novodobý, hurdiskový. Krov domu je proveden Rankovou konstrukcí. Pod třetím dílem je situován obdélný sklep s cihelnou klenbou valené konstrukce elipsového profilu, přístupný ze čtvrtého dílu.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl vystavěn v roce 1866. Ve čtyřicátých letech dvacátého století byla provedena úprava přední části domu na obytnou část. V druhé polovině dvacátého století proběhla úprava stropní konstrukce v chlévech a úprava některých okenních otvorů a výplní. Střešní konstrukce stodoly byla upravena v závěru devadesátých let dvacátého století.

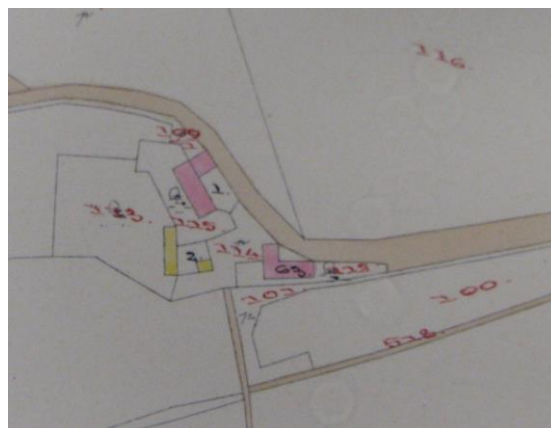
Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotný dům v rámci hodnotného území vesnice.

¹¹³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 27, nefol.

¹¹⁴ Informace sdělená majiteli domu, manželi Pištorovými, dne 12.11.2012.

Čp. 28

Situace:

Stavení domkáře je situováno v Dolním Mravíně, západně od intravilánu vesnice mezi čp. 29 a 7, stavební parcela číslo 63. Jedná se o stavení hákového typu. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Na zadní část domu navazuje stodola.

Prameny a dějiny

1855 – objekt nezachycen, 1886 – na mapě je zachycen jeden objekt půdorysu L, značen červeně, 1934 – v mezidobí postavena stodola

V roce 1907 byla povolena stavba stodoly dle stavebního plánu. V roce 1914 byla schválen stavební plán výstavbu řezárny, nové střešní konstrukce s půdním polopatrem a na odstranění kuchyňské niky v síni).¹¹⁵ V roce 1958 a 1974 byla podána stejná žádost na k úpravě domu, která spočívala ve vybudování nového stropu ve světnici, vybudování nového komínu (odstranění kuchyňské niky v síni) a osazení nového okna v předním štítě (nerealizováno).¹¹⁶

Popis:

Přízemní zděný dům s půdní nástavbou, se sedlovou střechou krytou pálenou taškou. Dům je zděný z opuky, krov vaznicový. Přední průčelí domu je dvojosé, štít trojúhelníkový, ve vrcholu s trojicí úzkých větracích otvorů. Vstupní strana trojosá, v půdní nadezdívce čtyři dvojice úzkých větracích otvorů. Dle dostupných stavebních plánů a charakteristických znaků z exteriéru je dispozice domu trojdílná, v pravé orientaci. Na stavebních plánech je zachyceno navržené odstranění dymníkového komínu a výstavba nového tahového komínu. Interiér domu nebyl navštíven. Kolmo na zadní část domu navazuje cihlová stodola. Stodola je čtyřdílná, se dvěma mlaty a dvěma perami.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl vystavěn mezi lety 1855 a 1886. Po roce 1914 došlo k přestavbě střešní konstrukce a k úpravě fasády. Stodola byla vystavěna na začátku dvacátého století (na plánu z roku 1907 byla stodola navržena v poloviční velikosti).

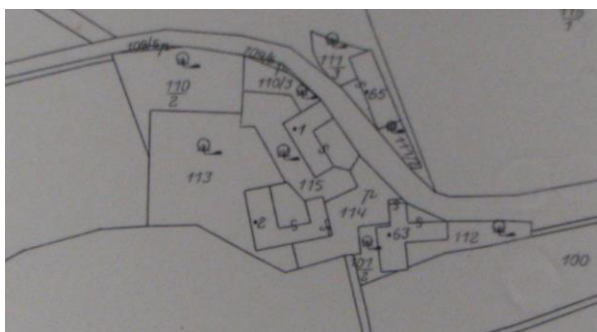
Architektonické a památkové hodnocení

Hodnotné stavení dotvářející hodnotné prostředí zástavby vesnice.

¹¹⁵ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

¹¹⁶ Obec Jenišovice, složka stavební záležitosti Mravín, čp. 28.

Čp. 29

Situace

Dům je situován v „Dolním Mravínu“, v západní části vesnice mezi čp. 28 a 7, stavební parcela číslo 7. Jedná se o dům podélného půdorysu se sedlovou střechou. Dům je štítové orientace směrem ke komunikaci vedoucí z návsi. Před vstupem do domu je přistavěna zděná veranda.

Prameny a dějiny

1886 – objekt na mapě nezachycen, 1934 – dům zachycen na mapě.

Stavební plán z počátku dvacátého století, který zachycuje výstavbu zděného chléva a stodoly navazující v podélné ose na dům.¹¹⁷ V roce 1963 povolena adaptace domu, která spočívala v přezdění obvodových zdí v předním dílu domu, provedení tvrdých betonových stropů, osazení nových oken a úpravě fasády. V roce 1975 byla vystavěna veranda při vstupu. V roce 1971 byla do stodoly vestavěna garáž osazena plechovými vraty.¹¹⁸

Popis

Zděný přízemní dům se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou. Fasády domu jsou omítnuté břizolitovou omítkou. Přední štítová strana je v přízemí dvouosá, štít trojúhelníkový. Podélná strana je šestiosá. Okenní výplně na domě jsou špaletové trojdílné, pocházející z přestavby po roce 1963.

Dispozice domu je šestidílná, první čtyři obytné díly jsou dvoutraktové. První a druhý díl slouží jako obytné místnosti, třetí díl je úzká síň, čtvrtý díl slouží jako komora. Tyto prostory jsou vybaveny rovnými hurdiskovými stropy ze stavební úpravy v 60. letech 20. století.

Pátý díl tvoří chlévy, které jsou uzavřené trojicí segmentových kleneb zděných do ocelových traverz. Šestý díl sloužil jako stodola, po roce 1975 upravena jako garáž.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Dům byl vystavěn mezi lety dle mapových podkladů v mezidobí 1886 – 1934. Dle informací poskytnutých majitelkou domu lze datovat výstavbu do závěru devatenáctého století.¹¹⁹ Na začátku dvacátého století byla povolena výstavbě zděných chlévů a stodoly. V 60. letech proběhla stavební obnova domu.

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově hodnotný dům dotvářející hmotově hodnotné prostředí vesnice.

¹¹⁷ SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

¹¹⁸ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 29, nefol.

¹¹⁹ Dům stavěl dědeček současné majitelky, paní Vyčítalové. Informace poskytnutá pí. Vyčítalovou dne 5.11.2012.

Čp. 30

Situace

Samostatně stojící dům na východním okraji intravilánu vesnice, při komunikace Vinary – Stětec. Jedná se o zděný dům se sedlovou střechou, okapové orientace směrem ke komunikaci. Dům je situován za číslem popisným 19, na stavební parcele číslo 17/2. Na výřezu mapy z roku 1982 označen šipkou.¹²⁰

Prameny a dějiny

Adaptace stodoly patřící k usedlosti čp. 19 na rodinný domek byla schválen a v roce 1976 a dům byl zkolaudován v roce 1979.¹²¹ Stodola byla vystavěna na přelomu devatenáctého a dvacátého století.

Shrnutí stavebního vývoje a datování

Přestavba stodoly na rodinný dům mezi lety 1976 – 1979.

Architektonické a památkové hodnocení

Hmotově neutrální stavba, stranou od jádra intravilánu vesnice.

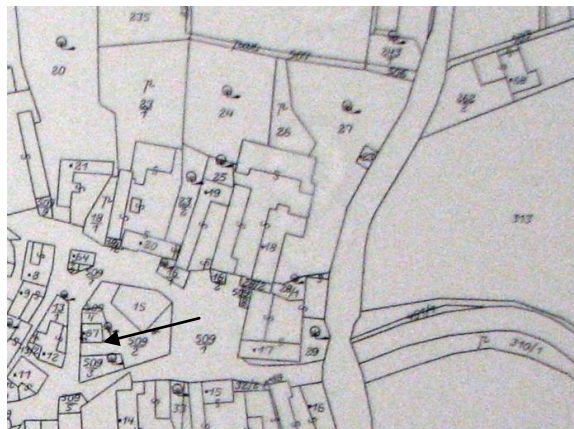
¹²⁰ Archiv Zeměměřičství a katastru Praha, Mravín, mapa 1987.

¹²¹ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 30, nefol.

Objekty bez čísla popisného

Stodola na návsi, st.p.č 67

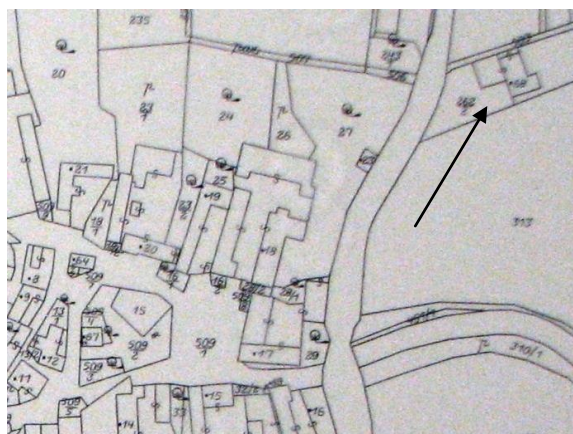
Situace a popis:

Obdélná zděná stodola se sedlovou střechou, krytou pálenou taškou, situovaná naproti domu čp. 9, na stavební parcele číslo 67. Obvodové zdivo částečně opukové, částečně cihlové. Stavba byla zachycena k roku 1909 v půdorysu na stavebním plánu čp. 9.¹²²

Architektonické a památkové hodnocení:

Hmotově hodnotná hospodářská stavba situována návsi.

Stodola st. p.č. 68

Situace a popis:

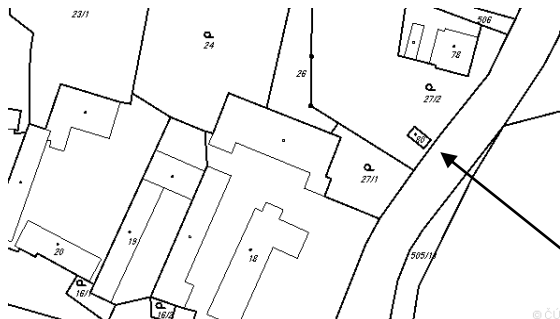
Obdélná zděná stodola z cihel se sedlovou střechou, krytou pálenými taškami, je situovaná na východ od stavení čp. 27, na stavební parcele číslo 69. Jedná se o trojdílnou stodolu s průjezdným platem a dvěma pernamí, krov je vaznicový. Stodola byla postavena na začátku dvacátého století.

¹²² SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart. č. 2, nefol.

Architektonické a památkové hodnocení:

Hmotově hodnotná hospodářská stavba situována v extravilánu mimo jádro vesnice.

Garáž. st.p.č. 80

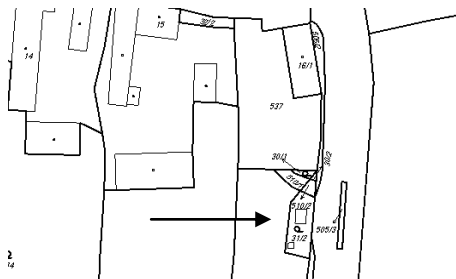
Situace a popis

Obdélná přízemní stavba s plochou střechou situovaná při komunikaci Štenec – Vinary, mezi čp. 18 a 21. Jedná se o stavbu z roku 1990.¹²³

Architektonické a památkové hodnocení:

Jedná se o rušivou stavbu, která je naštěstí situovaná mimo vlastní jádro vesnice.

Autobusová zastávka

Situace a popis:

Plechová plochostropá montovaná zastávka s částečně prosklenými bočními stěnami je situována za usedlostí čp. 1, při silnici Štenec – Vinary, na p.č. 510/2. Stavba pochází ze 3. třetiny dvacátého století.

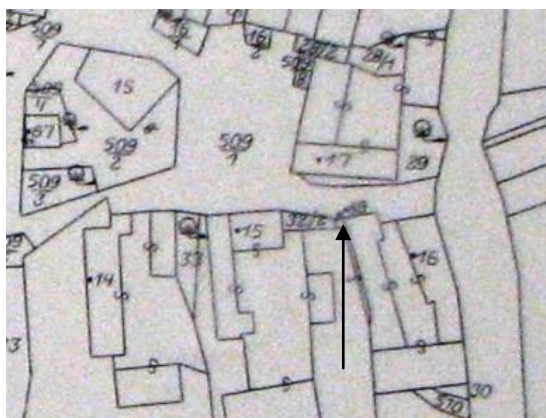
Architektonické a památkové hodnocení:

V rámci hodnot Mravín se jedná spíše o neutrální až rušící stavbu, ale s ohledem na již dnešní ojedinělost výskytu tohoto typu zastávek lze prohlásit, že se zastávka časem stane hodnotnou stavbou.

¹²³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 21, nefol.

Hasičská kolna, st.p.č. 69

Situace a popis:

Obdélná stavba s plochou střechou je situována při jihovýchodním rohu návsi mezi čp. 1 a 2, na stavební parcele 69, na výřez z mapy 1934 označeno šipkou. (v současné katastrální mapě není nezachycena). Fasáda stavby je řešena na kontrastu pohledových režných cihel a štukové fasády, výplně kovové, novodobé. Stavba byla zanesena do pozemkových knih k roku 1914.¹²⁴

Architektonické a památkové hodnocení:

Jedná se o hodnotnou stavbu dotvářející území vesnice Mravín.

Kříž, na p.č. 318/1

Situace a popis:

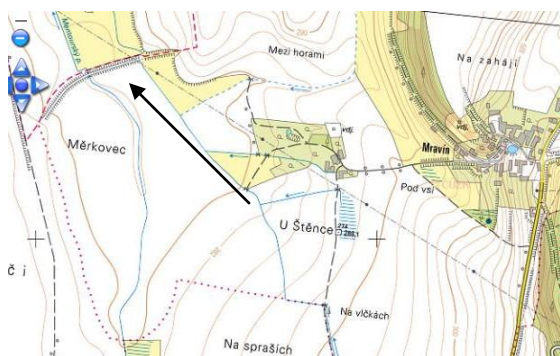
Kříž s litinovým krucifixem a pískovcovým podstavcem, na přední straně zobrazení Panny Marie. Kříž nechala vyrobit paní Dobrovská, rozená Pitrová z usedlosti čp. 18 v roce 1861.

Architektonické a památkové hodnocení:

Hodnotný prvek z roku 1861, ukázka lidové zbožnosti.

¹²⁴ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

Bývalá hráz rybníka Měrkovec

Situace:

Západně od intravilánu vesnice se rozkládal rybník zvaný Měrkovec. Rybník byl položena na samém okraji katastru a sousedil s vesnicemi Jenišovice a Mentour.

Prameny:

Rybník byl poprvé zachycen v literatuře k roku 1623¹²⁵ a zván jako Mirkovský.¹²⁶ Rybník byl zachycen mapu roku 1839, 1855, 1886. Mezi lety 1886 a 1897 byl rybník vysušen a rozparcelován.¹²⁷ K roku 1897 v archivu panství uložen plán na opravu propustě u hráze rybníka.¹²⁸ V plánu bylo navrženo užití dřevěné roury na principu dvou přiklopených žlabů. Historická fotografie zachytila práce prováděné při opravě hráze propustě rybníka. Fotografie je bez datace, ale lze předpokládat, že se jedná o začátek 20. století.¹²⁹ Zde jsou již použity betonové skruže. Zda se jedná pouze o úpravu výše zmiňovaného stavebního plánu, či o jinou akci nelze s jistotou zodpovědět.

Nádrž na návsi, p.č. 15

Situace:

Na návsi je situována nádrž čtyřstranného půdorysu na parcele číslo 15. Břehy nádrže jsou zpevněny pískovcovými bloky.

Prameny:

Vodní nádrž je zachycena na mapách 1839, 1855, 1886 ve shodném půdorysu.

V roce 1966 proběhla oprava nádrže¹³⁰, v 90. letech 20. století celková obnova.

Architektonické a památkové hodnocení:

Výrazný a hodnotný prvek v rámci návsi a celé vesnice.

¹²⁵ K roku 1623 během pobělohorských přesunů majetku je uvedeno na panství 5 rybníků. August Sedláček, Hrad, zámky a tvrze království Českého I., Praha 1882, s. 101.

¹²⁶ V archeologických podkladech pro zpracování územního plánu je uvedeno, že na katastru obce je zaniklá vesnice Mirkovice. Snadno se zde nabízí, že zaniklá vesnice se nalézala v blízkosti či na území dnes již zaniklého rybníka.

¹²⁷ SOA Zámorsk, VS Rychmburk, mapy a plány, č. 20.

¹²⁸ SOA Zámorsk, VS Rychmberk, III. Mapy a plány, č.m. 165.

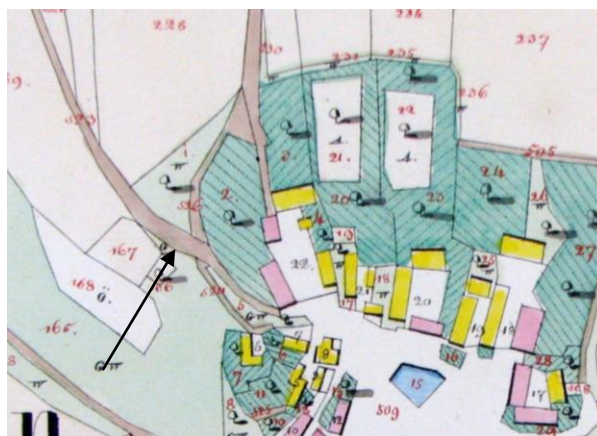
¹²⁹ Fotografie v majetku rodiny Dobrkovských, čp. 21, Mravín.

¹³⁰ Informace poskytnutá panem Vondráčkem, čp. 17, Mravín, dne 10. září 2012.

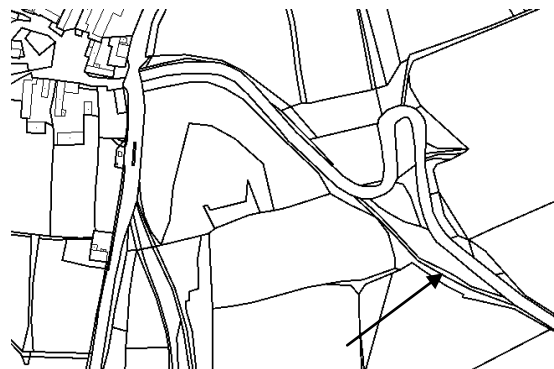
Komunikace

Úvoz kolem hradiště

V terénu v opuce vylámaný zářez směrem k vesnici Mentour, p.č. 523. V některých částech cesty je v ploše zachován kamenný štět. Při hranici s usedlostí čp. 14 zachován relikt kamenné opukové ohradní zdi, skládané na sucho.

Silnice Domoradice – Mravín

Záměr vybudování nové silnice byl zachycen v písemných pramenech v roce 1887: Samotná stavba silnice probíhala mezi lety 1905 – 1908¹³¹. Silnice byla vybudována téměř ve stejné trase, jako stará cesta od Popovce. Nově byl svah na Kravínem překonáván esovitou zatáčkou. Podél cesty byly situovány žulové patníky, na katastru Mravín 7 kusů.

V terénu zůstal zachován relikt historického úvozu starší trasy cesty, parc.č. 492/1, na mapě označen šipkou.

Architektonické a památkové hodnocení:

Historické trasy cest a reliktů historických úvozů jsou velmi cenným prvkem v krajině. Jedná se o universální prostorové kontinuum, často mnohem staršího původu nežli stavební struktury jej vymezující. Stáří sítě cest lze klást do období vzniku osídlení krajiny, či vysazení vesnice. Historické patníky hodnotným prvkem z doby výstavby silnice.

¹³¹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 26, č.kart. 2, nefol.

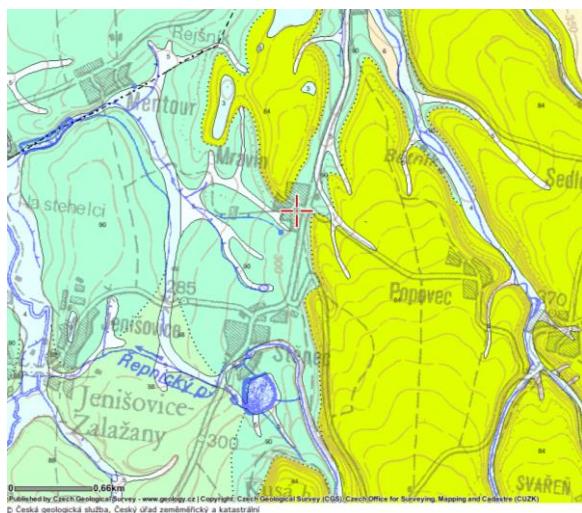
Přílohy

Mapy

1. Poloha vesnice Mravín (okr. Chrudim, Pardubický kraj) označena modrým puntíkem.

2. Zjednodušená geologická mapa okolí vesnice Mravín. Převzato z http://www.geology.cz/app/ciselniky/lokalizace/show_map.php?mapa=g50zj&y=628600&x=1073800&s=1

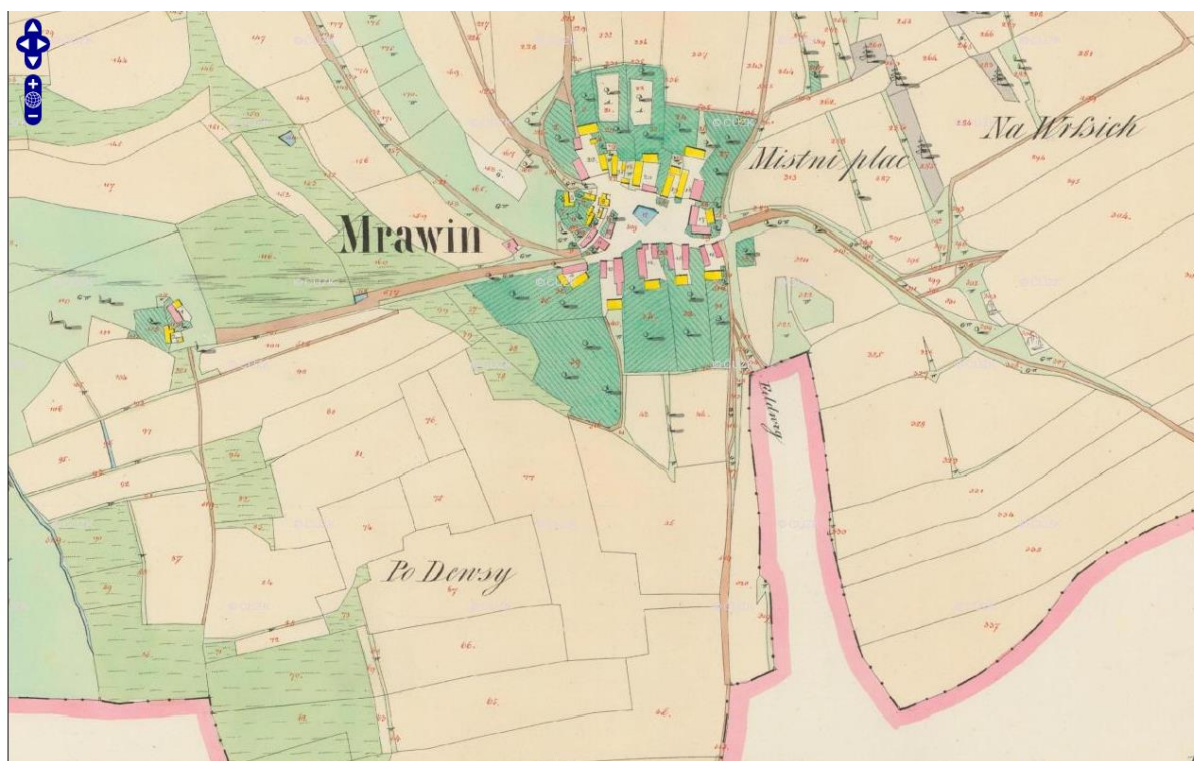

Legenda:

	3: říční sedimenty (písek, štěrk) Stáří: kvartér, Typ hornin: sedimenty neznepevněné, Geologický region: kvartér Českého masivu a Karpat
	4: nívní sedimenty (hlína, písek, štěrk) Stáří: kvartér, Typ hornin: sedimenty neznepevněné, Geologický region: kvartér Českého masivu a Karpat
	5: splachové sedimenty (hlína, písek, štěrk) Stáří: kvartér, Typ hornin: sedimenty neznepevněné, Geologický region: kvartér Českého masivu a Karpat
	6: svahové sedimenty (hlína, písek) Stáří: kvartér, Typ hornin: sedimenty neznepevněné, Geologický region: kvartér Českého masivu a Karpat
	13: naváté sedimenty (spraš, sprašová hlína) Stáří: kvartér, Typ hornin: sedimenty neznepevněné, Geologický region: kvartér Českého masivu a Karpat
	84: vápnito-jílovitý pískovec Stáří: křída, Typ hornin: sedimenty zpevněné, Geologický region: česká křídová pánev
	87: vápnitý jílovec, slínovec Stáří: křída, Typ hornin: sedimenty zpevněné, Geologický region: česká křídová pánev
	88: spongličitý slínovec a prachovec Stáří: křída, Typ hornin: sedimenty zpevněné, Geologický region: česká křídová pánev
	90: slínovec a vápenec Stáří: křída, Typ hornin: sedimenty zpevněné, Geologický region: česká křídová pánev

3. Výřez intravilánu vesnice Mravín z Císařského otisku mapy Stabilního katastru z roku 1839, převzato z http://archivnimapy.cuzk.cz/coc/4871-1/4871-1-002_index.html.

4. Indikační skica mapy stabilního katastru z roku 1855, zachycen Mravín se samotou Bětník a panským dvorem Popovec.¹³²

¹³²Převzato z http://archivnimapy.cuzk.cz/skici/skici/CHR/CHR288018390/CHR288018390_index.html ze dne 20.9.2012.

5. Výřez intravilánu vesnice Mravín z IS mapy SK z roku 1855.

6. Výřez z katastrální mapy z roku 1886. Rybník Měrkovec ještě zachycen, naznačena trasa nové silnice.¹³³

¹³³ SOA Zámorsk, Rychemburk-Chroustovice-Košumberk, III. Mapy a plány, č. 20.

6. b) výřez intravilánu vesnice z mapy roku 1886.¹³⁴

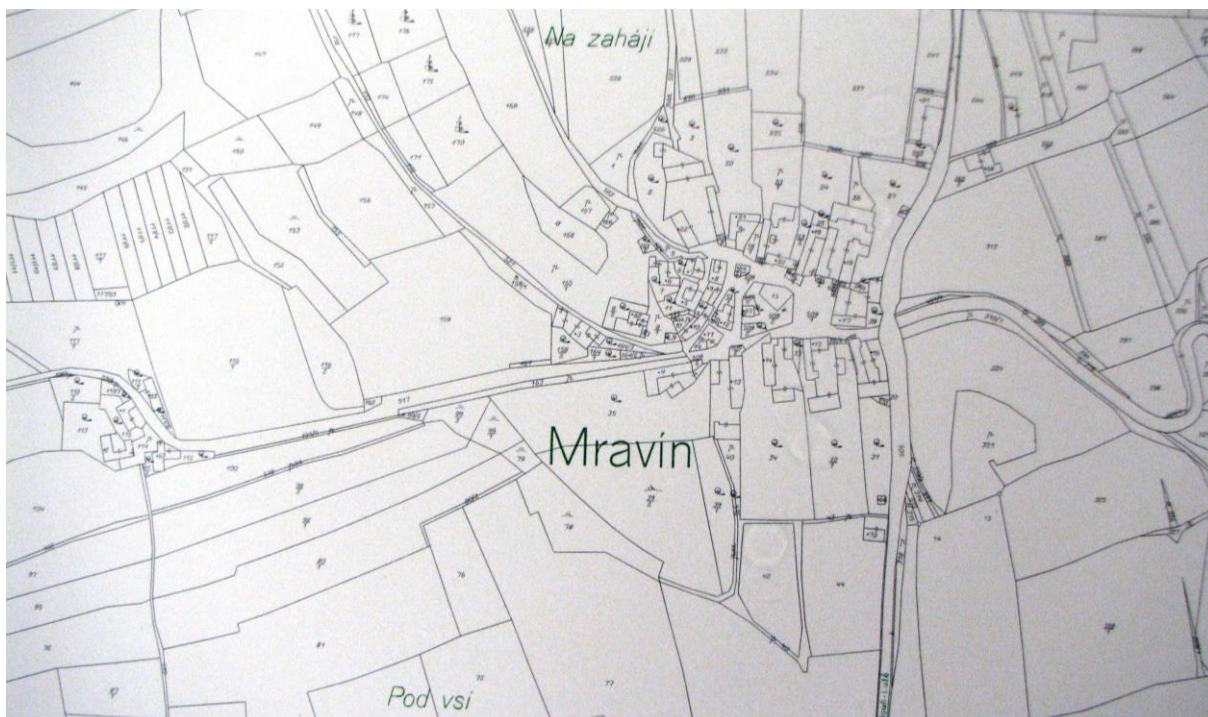
7. Letecký snímek intravilánu vesnice Mravín (převzato z www.mapy.cz)

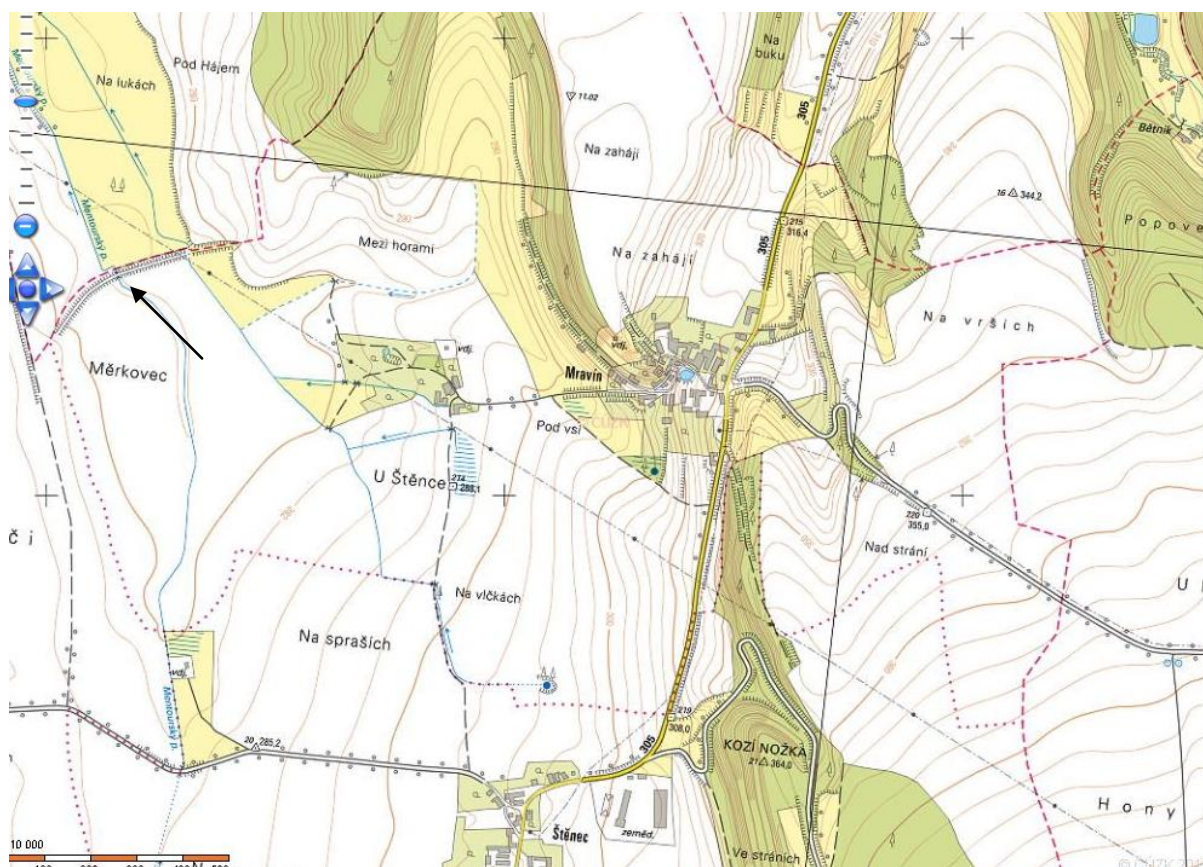
¹³⁴ Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1886, č. 4871.

8. Katastrální mapa z roku 1932.¹³⁵

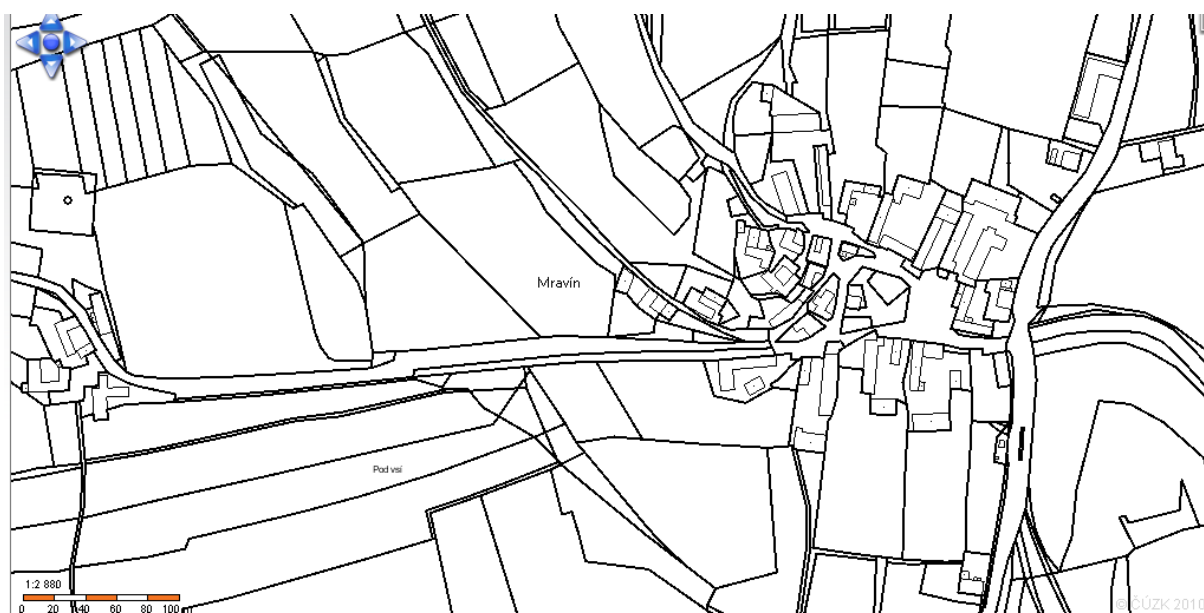

9. Současná katastrální mapa okolí vesnice Mravín (převzato z nahlizenidokn.cuzk.cz) šipkou označená bývalá hráz rybníka Měrkovec.

¹³⁵ Archiv zeměměřičství a katastru v Praze, katastrální mapa Mravína z roku 1934.

10. Digitalizovaná katastrální mapa vesnice Mravín. (převzato z nahlizenidokn.cuzk.cz)

Letecký snímek zástavby vesnice

1. Letecký snímek z 30. let 20. století, fotografoval letec plk. Koukol, přítel rodiny Dobrovských.¹³⁶

2. Letecký snímek z 90. let 20. století, (poskytnul J. Vintera, čp. 5, Mravín)

¹³⁶ Historická fotografie v majetku rodiny Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Pohledy na zástavbu vesnice

1. Pohled na střešní krajinu severní návesní fronty. (autorem fotografií je Z.Vařeková, není-li uvedeno jinak)

2. Pohled z „Hradiska“ na tzv. Dolní Mravín.

3. Pohled na „Hradisko“ z jihu. (převzato z www.mapy.cz, autor J. Vintera)

4. Pohled na severní zástavbu návsi a na nádrž na návsi. (převzato z www.jenisovice.cz)

5. Pohled na západní stranu návsi. V popředí kovárna čp. 20, vyzdobena při Masopustu v roce 2011.

6. Pohled na dlážděné cesty v intravilánu vesnice, v pozadí dům čp. 11 a zadní část domu čp. 12.

7. Zástavba jižní návesní fronty, zleva dům čp. 2, výměnek a dům čp. 3.

8. Zástavba spodní části jižní návesní fronty, zprava část domu čp. 5, výměnek a dům čp. 4, zadní podélná strana domu čp. 3.

Čp. 1.

1. historická pohlednice vesnice se zachycení stavení čp. 1 (poskytnuta J. Švecem, čp. 1, Štenec)

- b) zvětšený výřez z historické pohlednice domu čp. 1.

2. Historická fotografie hospody, první polovina 20. stol. (poskytnuto Dobrovskými, čp. 21, Mravín)

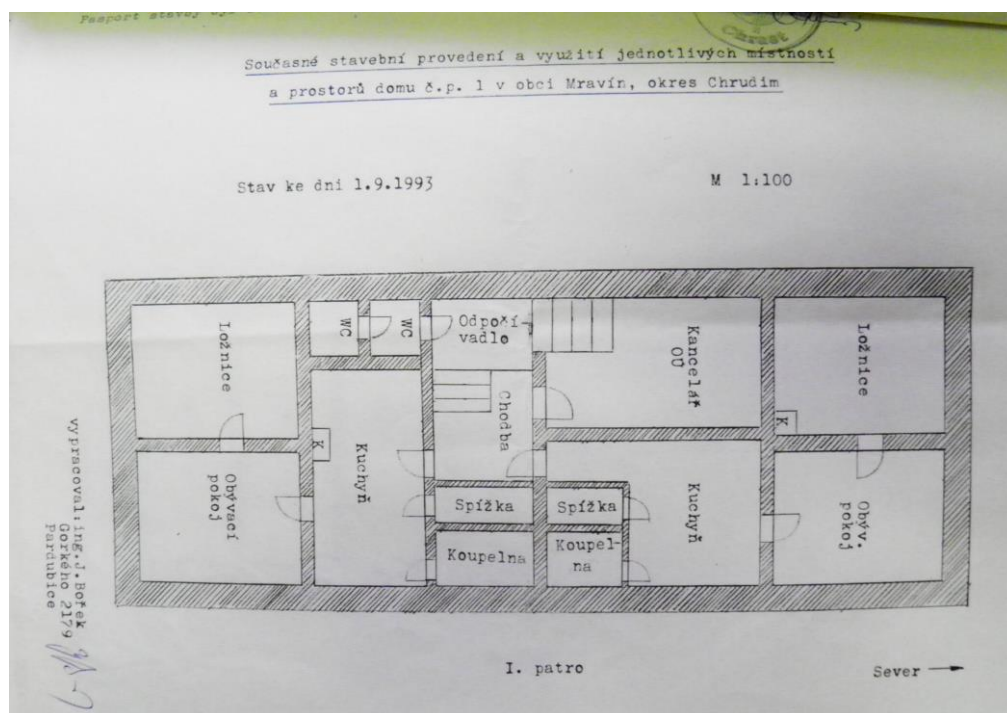
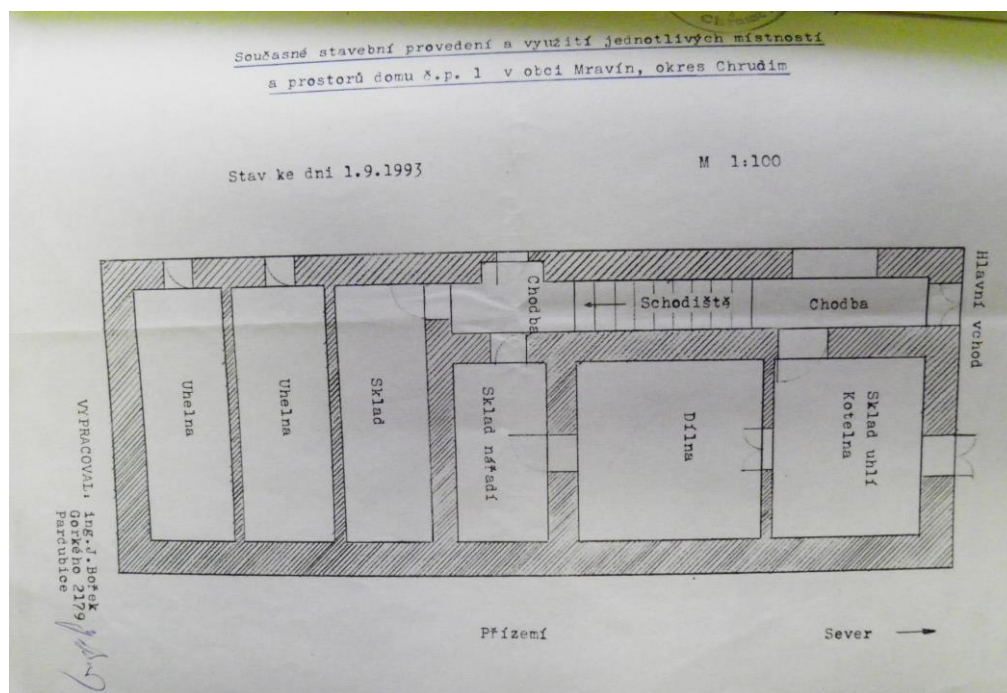

3. Stávající pohled na dům čp. 1, s bránou a v popředí hasičská kolna.

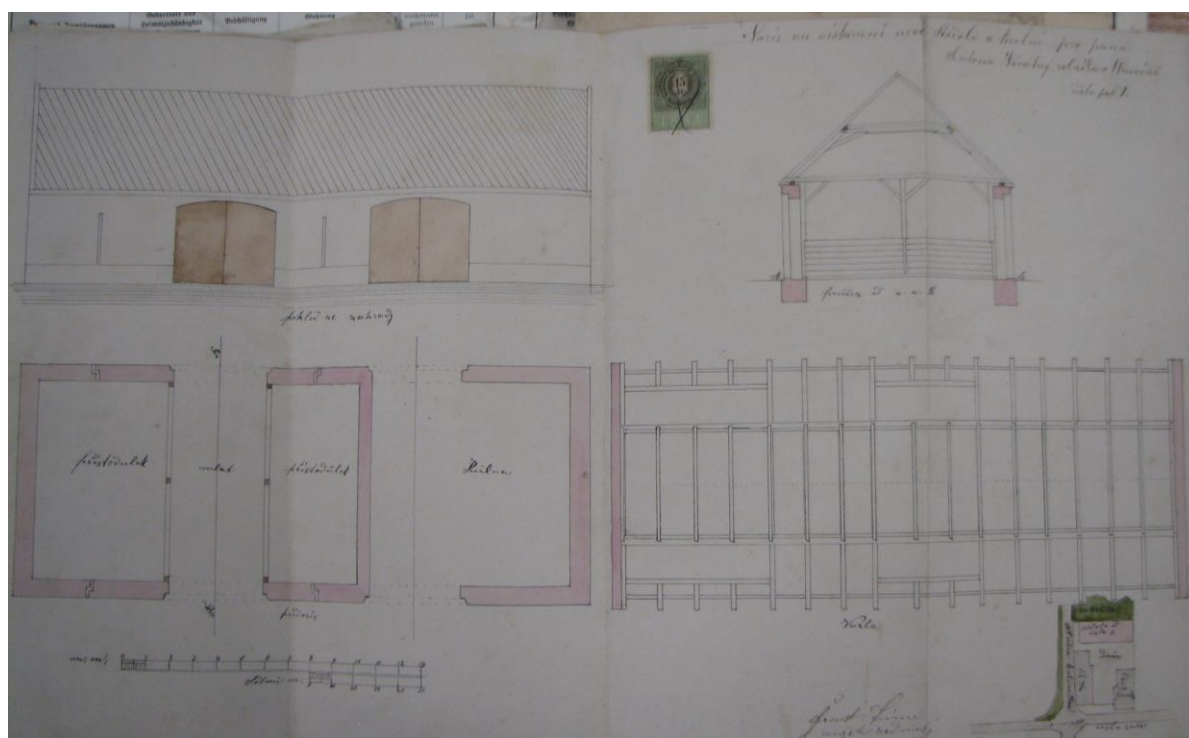

4. Dochované plány domu z 90. let 20. století, poskytnuto manželi Vintrovými, čp. 5 Mravín.

5. Plán na výstavbu stodoly z roku 1881.¹³⁷

¹³⁷ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

Čp. 2

1. Pohled na zástavbu dvora od stodoly.

2. Dvorní strana hospodářského křídla.

3. Pohled na plackovou klenbu v čtvrtém dílu v hospodářském křídle.

4. Pohled na segmentovou klenbu zděnou do ocel. traverzy v prvním dílu hosp. křídla

5. Ranková konstrukce krovu na hospodářském křídlem.

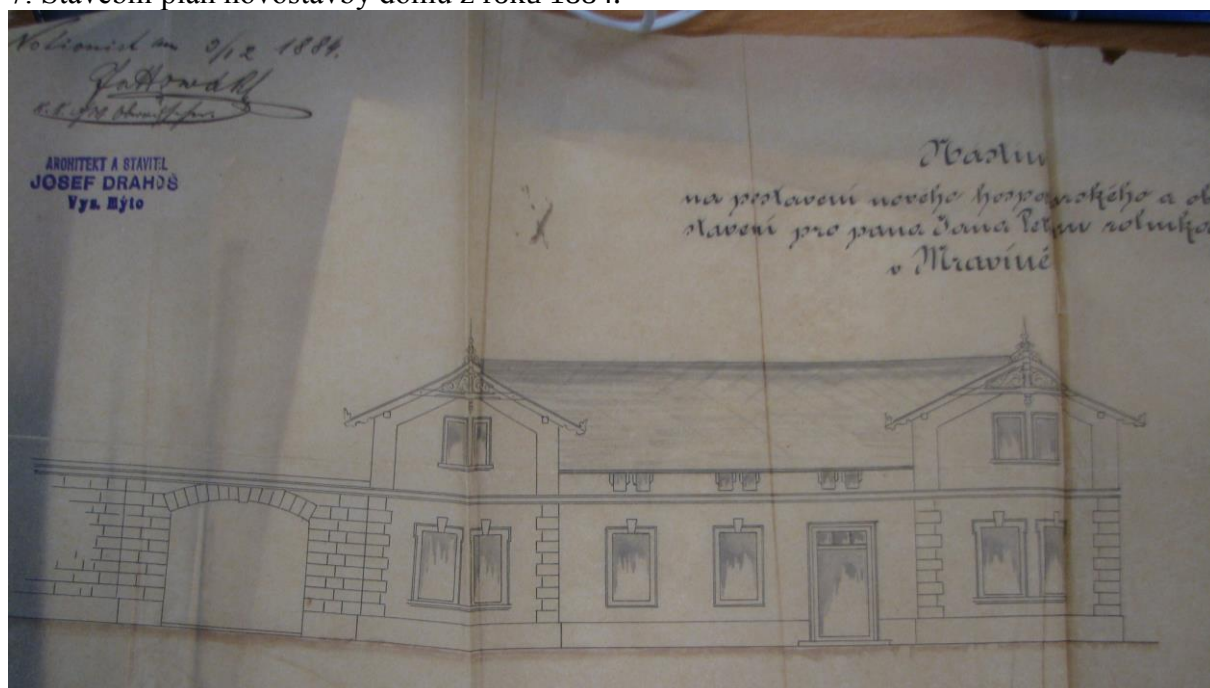

6. Stodola v zadní části dvora

7. Stavební plán novostavby domu z roku 1884.¹³⁸

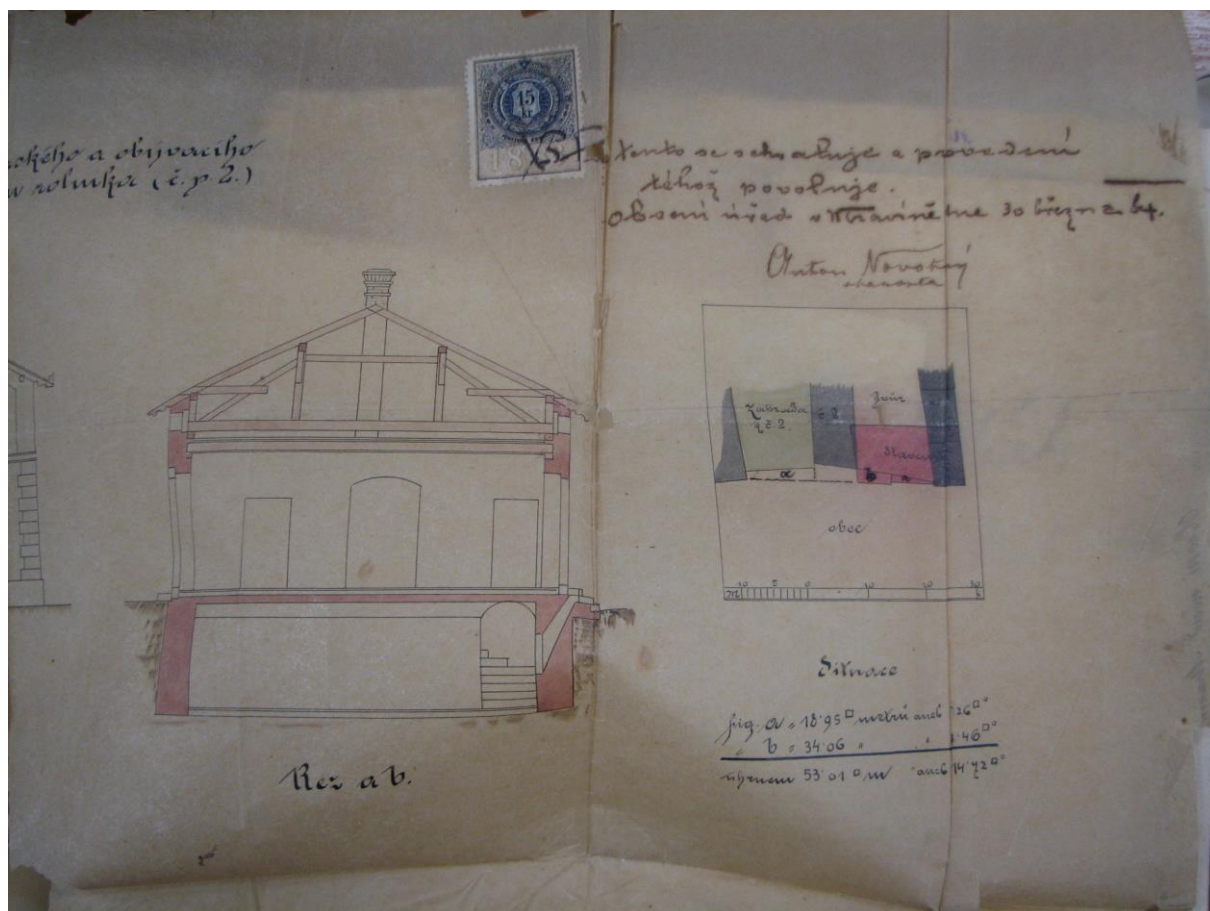
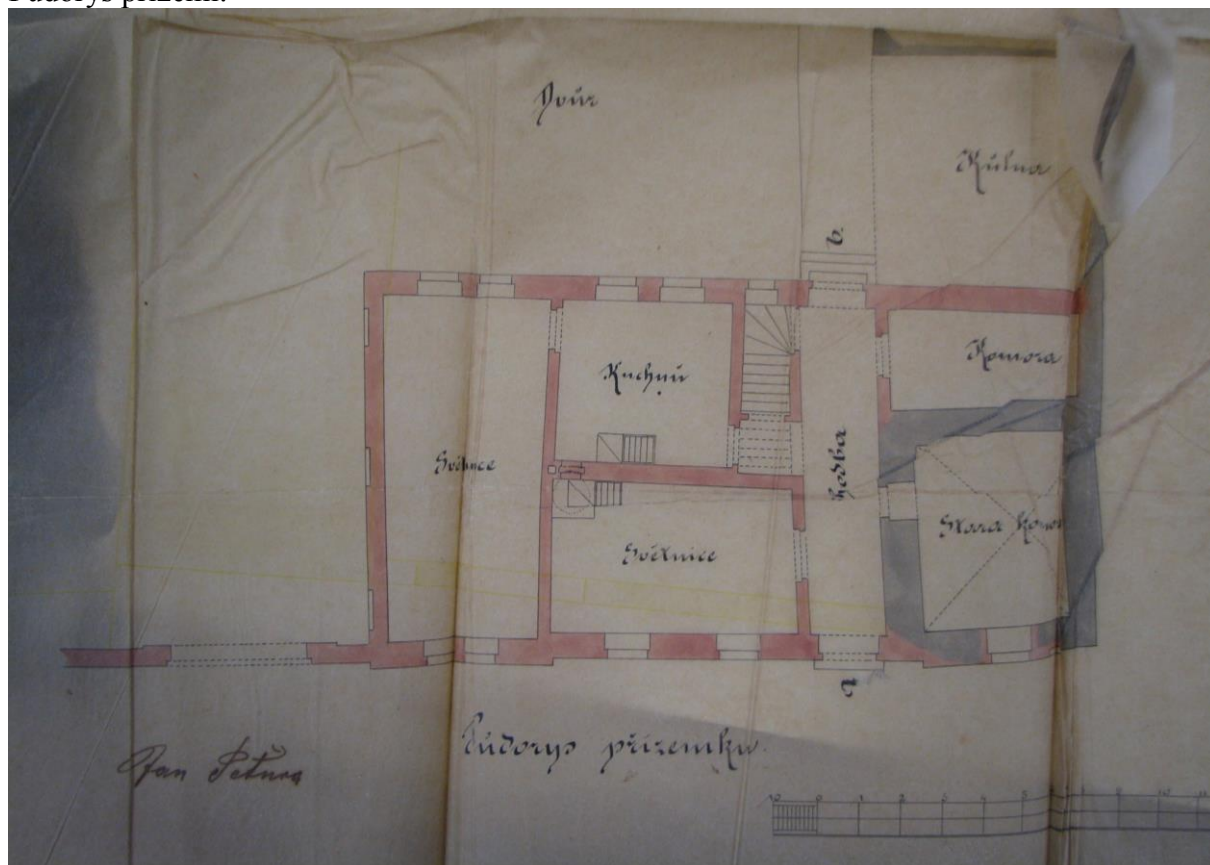
Půdorys sklepa a základů.

¹³⁸ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, nefol.

Půdorys přízemí.

Čp. 3

1. Přední štítové průčelí domu.

2. Pohled na dvorní stranu domu od JV.

3. Dvorní průčelí chlévů.

4. Dvorní strana obytné části domu.

5. Pohled na zadní podélnou stranu domu. Ve zdi jsou ponechané trámy zazděné konce původní stropní konstrukce chlévů. Střecha posledního dílu chlévů domu byla odstraněna.

6. Okenní výplň světnice – trojdílné okno typu T, s bambulkovými závěsy z počátku 20.století

7. Pohled na zadní stranu domu, ke kterému byl přistavěn zděný přístavek, přístupný dveřmi z kuchyňské části síně. Pod touto přístavbou se nachází sklep, patřící k domu. Ve zdivu zadní podélné stěny domu je zřetelná vysekaná kapsa pro založení kolmého zděného cihelného pasu, který vynášel zděnou klenbu přístavku.

8. Pohled do dvora z jihu.

9. Přední štítové průčelí výměnku.

10. První patro zadní podélné strany výměnku. Patro je přístupné po dřevěné pavlači.
Zachováno členění fasády lisenovými rámci na
hladké a hrubozrnné plochy fasády, úprava z doby
výstavby z 1930.

11. Valeně klenutý sklep z opuky přístupný z dvorní strany výměnku.

12. Vstupní dveře do samostatného
dvora výměnku, z poč. 20. století.

13. Pohled na kuchyňskou niku v domě. Elipsovitě klenutý pas vynáší otevřené ústí dymníku, pod ním je vyžděná podesta pro vaření na otevřeném ohni. Na zadní straně kuchyňské niky je čitelná sestava příkládacích otvorů, chlebové pece nad ním charakteristická trojice průduchů a otvor po kamna. B) po levé straně varna na vaření povidel.

14. Pohled do zadní kuchyňské část síně,

15. Pohled na plackovou klenbu síně. zaklenuté valenou cihelnou klenbou

16. Pohled do komory, segmentově zaklenuto.

17. Vstupní dveře do světnice

18. Pohled do světnice, od vstupu.

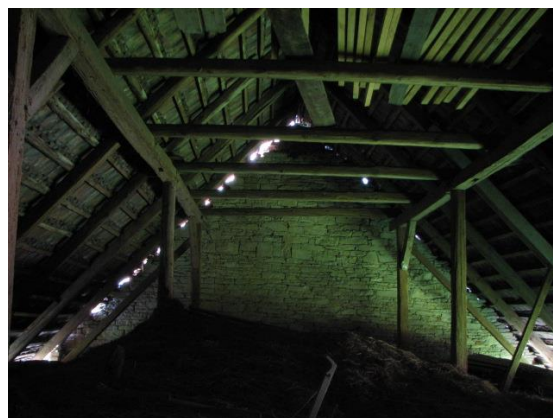
19. Okenní výplň světnice.

20. Pohled na krov nad první a druhým dílem domu, vaznicová soustava s dvojicí stojatých stolic.

21. Pohled na krov nad komorou a chlévy. Hambalkový krov s dvojicí stojatých stolic.

22. Pohled na stropní konstrukci chlévů. Dvojice segmentových kleneb členěných zděnými pasy.

25. šterbinový větrací průduch stodoly.

23. Pohled na dvorní stranu stodoly.

24. Stodola - Rankova konstrukce krovu

Čp. 5

1. Pohled západní nároží domu v roce 2011. 2. Vyzděná kapsa v nároží domu pro uložení zděné klenby branky.

3. Dvorní průčelí domu na úrovni světnice. První okno zprava je dochovaný okenní otvor z doby výstavby domu z roku 1836. Následuje novodobý okenní otvor z roku 1954.

4. Dvorní fasád na úrovni bývalé síně. Zprava novodobý okenní otvor, následuje zazděný původní vstup do domu s cihelným záklenkem, vlevo novodobý vstup z roku 1954.

5. Zazděný vstup do chlévů, vpravo novodobé okno.

6. Pohled na stodolu ze dvora.

7. Pohled do prostoru světnice od vstupu, v průběhu rekonstrukce domu rok 2011. V zadní podélné zdi, vlevo, pod novodobým oknem je dochována nika po varně povidel. Vpravo od tohoto okna je vylámána kapsa po odstraněném vynášecím pasu otevřeného ústí dymníku. Stávající komín je novodobý z roku 1954.

8. Pohled ze světnice ke vstupu, rok 2011.

9. Pohled na fragment špalety původního vstupu s vrstvou vápenných nátěrů.

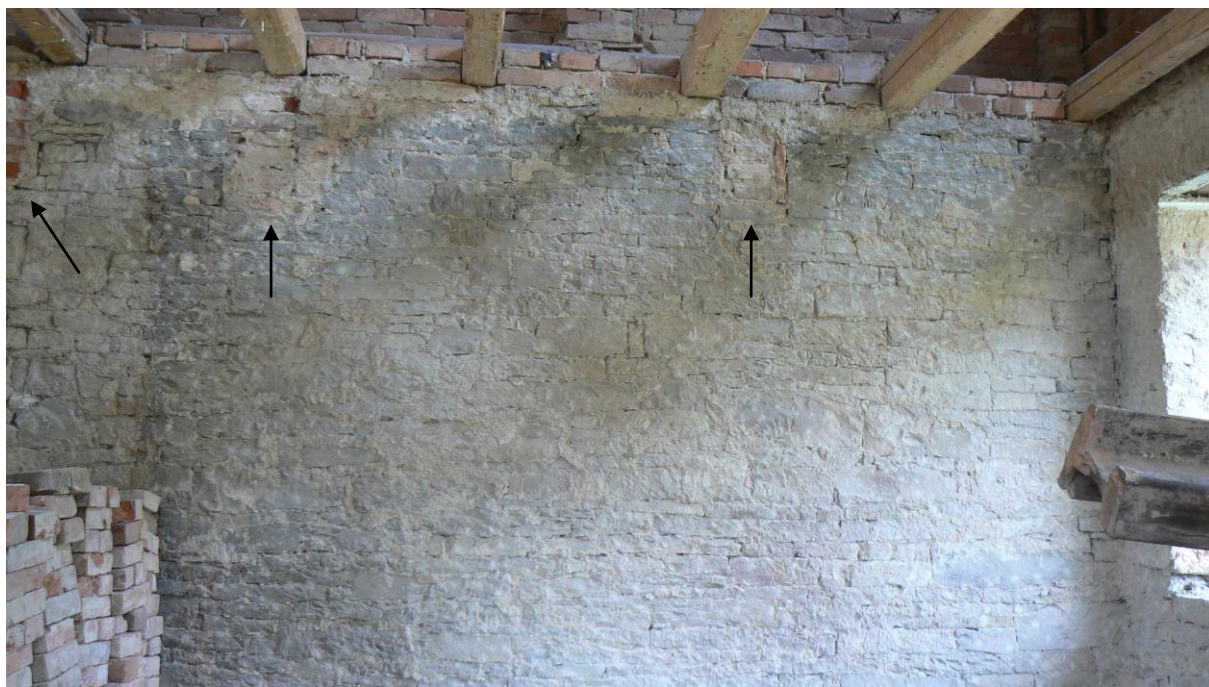

10. Původní opuková dlažba síně.

11. Zazděné kapsy po stropních trámech stropu ve světnici označeny černou šipkou.

12. Zadní zeď komory s výklenkovou nikou a větracím otvorem s kovanou mříží.

13. Stopní klenba komory z roku 1921.

14. Vytesaná datace ve zdivu určující rok výstavby domu, 1836.

Čp. 6

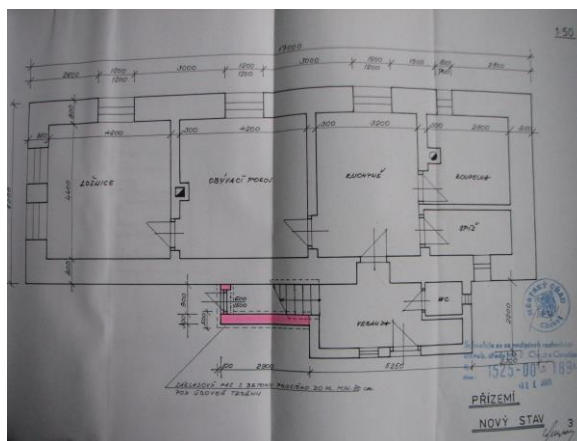
1. Pohled na zadní podélnou stranu domu, 2. Pohled na šikmý sloupek plné vazby krovu od východu.

3. Pohled na dvorní stranu chlévů.

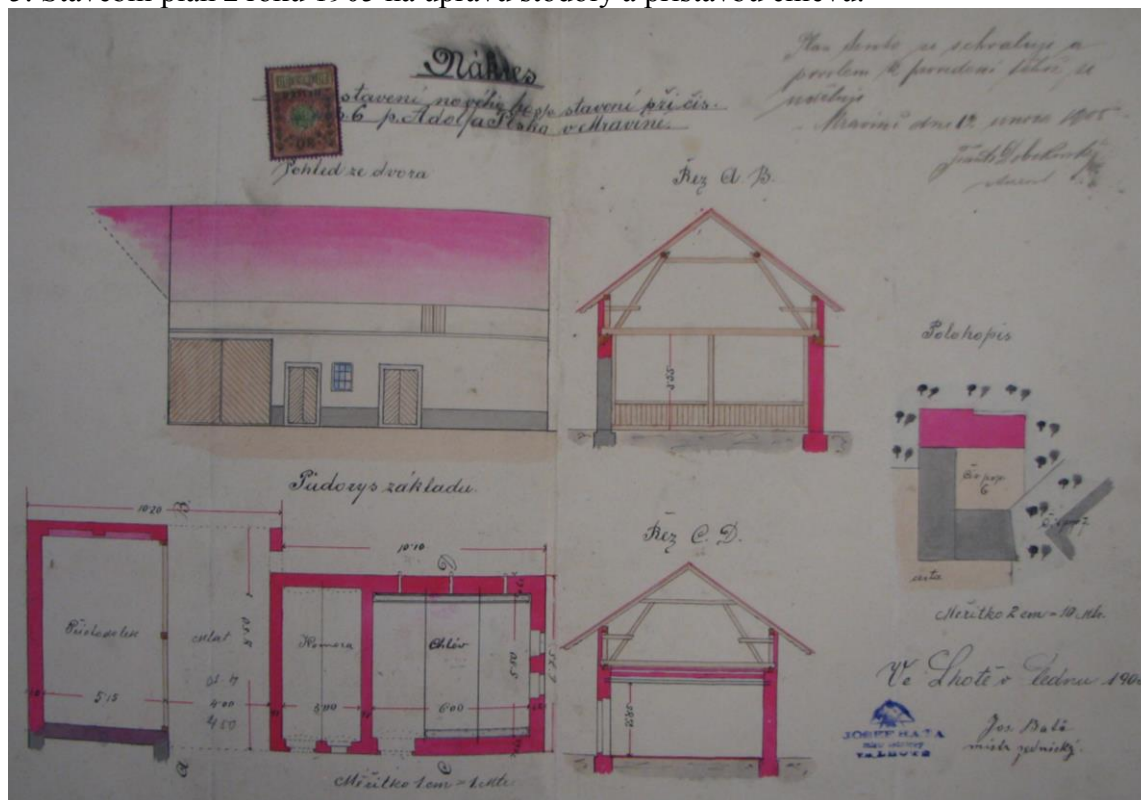
4. půdorys domu dle stavebních plánů z r. 1989.¹⁴⁰

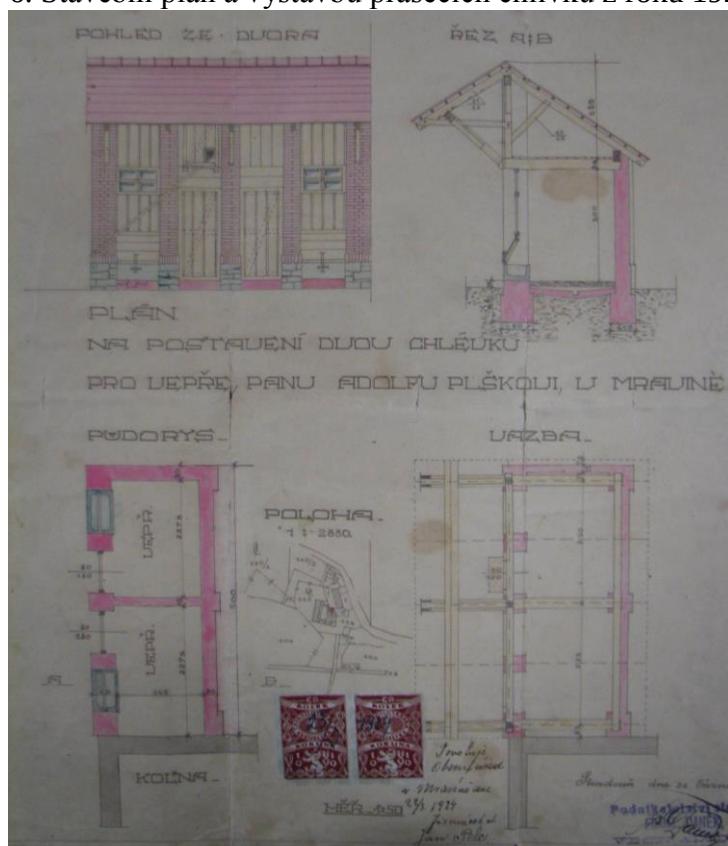
¹⁴⁰ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 6, nefol.

5. Stavební plán z roku 1905 na úpravu stodoly a přístavbu chlévů.¹⁴¹

6. Stavební plán a výstavbu prasečích chlévků z roku 1924. (pozn. 142)

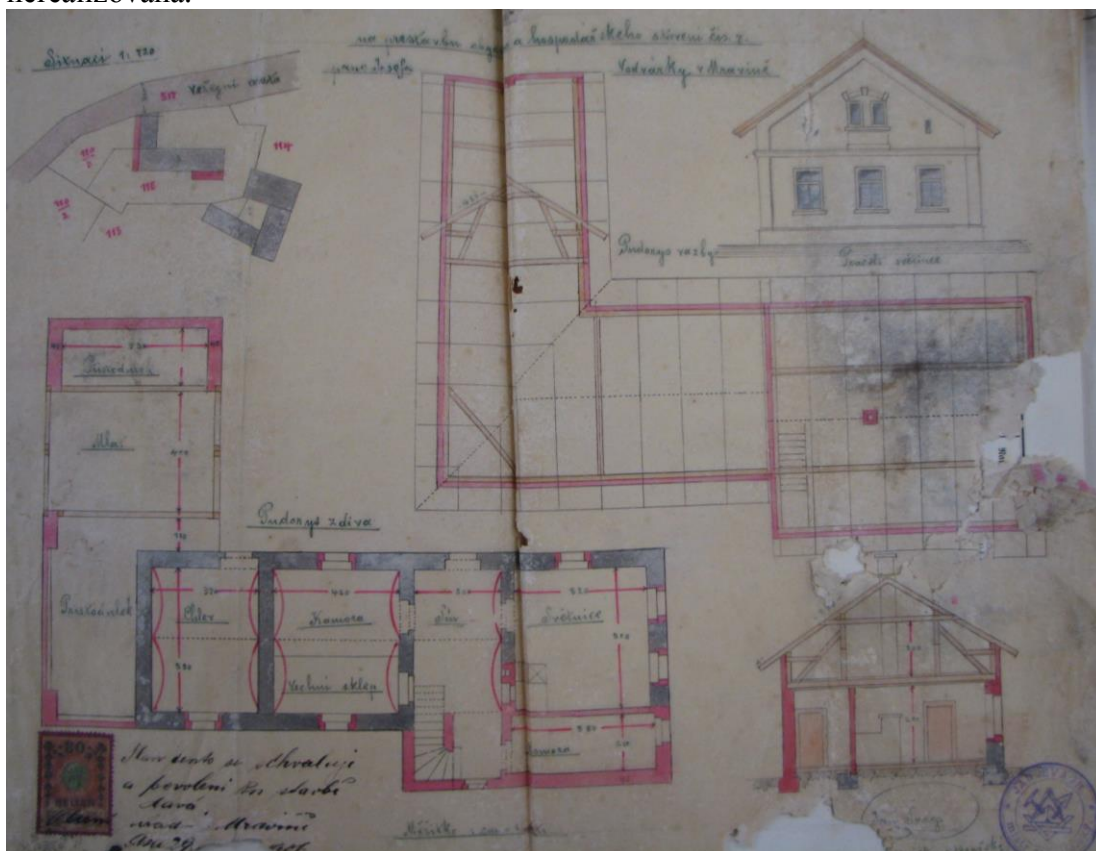

¹⁴¹ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

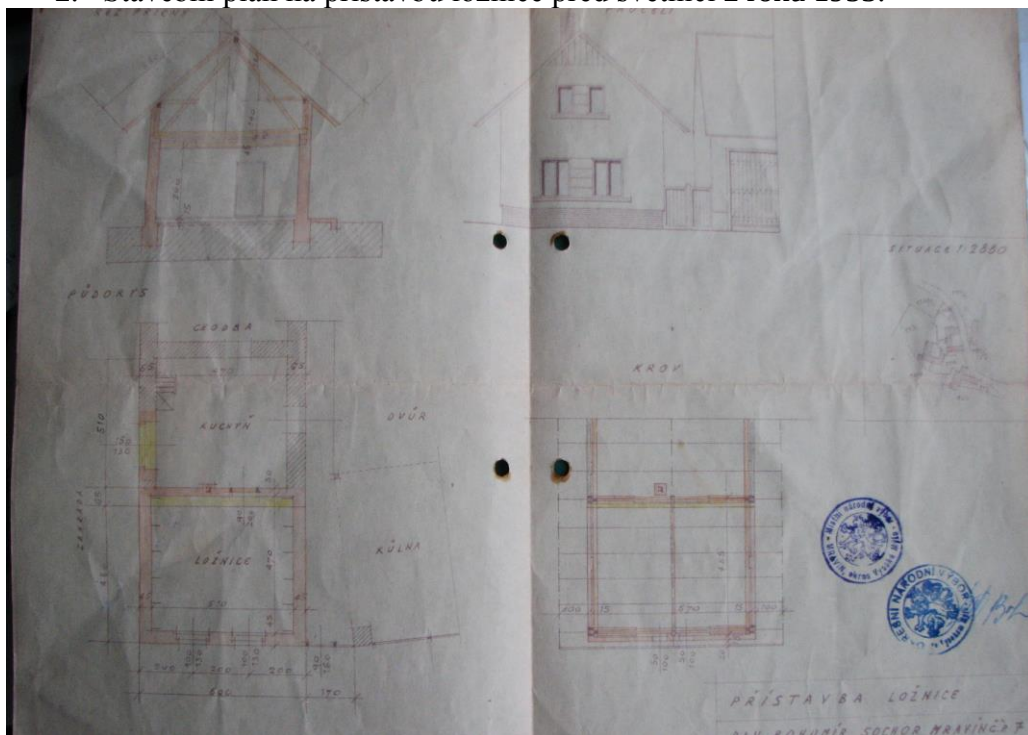

Čp. 7

1 Stavební plán na rozšíření světnice a přestavbu stodoly v roce 1906, světnice nerealizována.¹⁴²

2. Stavební plán na přístavbu ložnice před světnicí z roku 1953.¹⁴³

¹⁴² SOkA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, č. kart. 2, nefol.

¹⁴³ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 7, nefol.

Čp. 8

1. Pohled na průčelí domu, roku 1992, křížkem naznačeny hospodářské části k dostranění.

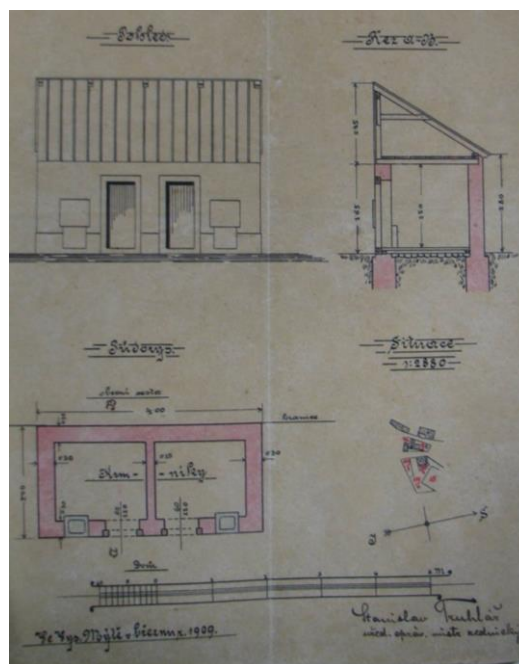

Čp. 9

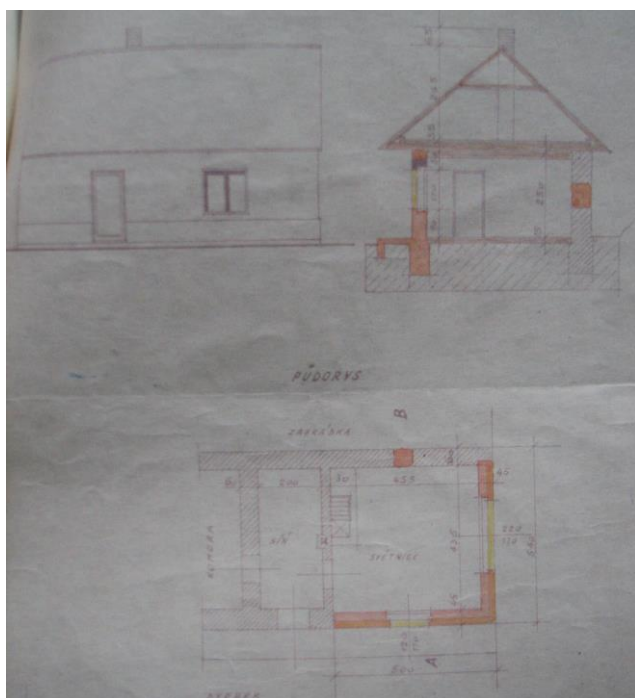
1. Historická fotografie, bez datace.¹⁴⁴

2. Stavební plán z roku 1909 na výstavbu krmníků.¹⁴⁵

3. Stavební plán z 1955 k přezdění boční a čelní stěny světnice, dle předchozího majitele byly stěny ještě roubené. (p. Sochor, Štěnec)

¹⁴⁴ Fotografie poskytnuta J. Vinterou, čp. 5, Mravín.

¹⁴⁵ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart. č. 2, nefol.

Čp. 10

1. Pohled na průčelí domu.

2. Dvojité, šestitabulkové okno se segmentovým záklenkem, zavěšeno na bambulkových závěsech, umístěné v předním štítovém průčelí.

3. Profilace římsy v přední průčelí domu.

4. Pohled na dvorní stranu domu, která je omítnuta hliněnou omítkou vápenným nátěrem.

5. Zadní podélná strana domu s novodobými vybouranými otvory. Vodorovná římsa z průčelí přebíhá přes nároží na zadní stranu domu. Nároží okoseno.

6. Kolmé hospodářské křídlo, vlevo vstup do chlévů, vpravo stodola.

7. Detail štukové výzdoby fasády. Lisenový rám

8. Široký dymníkový komín. Nadstřešní část ukončena charakteristickým tvarem.

9. Pohled ze světnice do rohu, kde jsou tradičně umístovány otopná zařízení.

10. Nejstarší okno domu umístěno v komoře. Dvoukřídlé, se suchým zasklením bez tmelu, členěno olověnými pásky.

11. obdélný sklep, uzavřený cihelnou segmentovou klenbou, umístěný pod komorou.

Čp. 11

1. Pohled na štítové průčelí přístavby k domu. 2. Zadní podélná stana přístavby. Zřetelná stavební stára. Zdivo domu s přístavbou není provázáno. Střecha staršího domu byla zvednuta nadezdívkou na úroveň přístavby. Šipkou označena starší zazděná pozednice.

3. Pohled na dům od jihu.

4. Pohled na zděnou kuchyňskou niku.

Čp. 13

1. historická fotografie domu, z první poloviny 20. století, poskytnuto rodinou Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Čp. 14

1. Historická kresba areálu usedlosti, pře rokem 1910, poskytnuta majitelem usedlosti p. Novotným, čp. 14, Mravín.

2. Historické fotografie roubené obdélné stodoly před rokem 1910, poskytnuto p. Novotným, čp. 14, Mravín.

3. Historická fotografie dvorní strany domu, postaveného po požáru 1910. (p. Novotný)

Čp. 15

1. Pohled na přední průčelí domu.

2. Pohled na dvorní stranu domu.

3. Pohled na stodolu na zadní straně dvora.

4. Pohled na chlív z roku 1947 a garáž z roku 1962 na východní straně dvora,

Čp. 16

1. Pohled na dvorní stranu stodoly.

2. Rankova konstrukce krovu ve stodole.

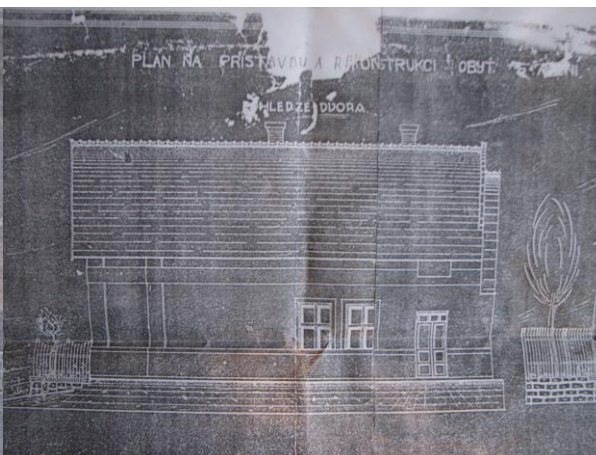
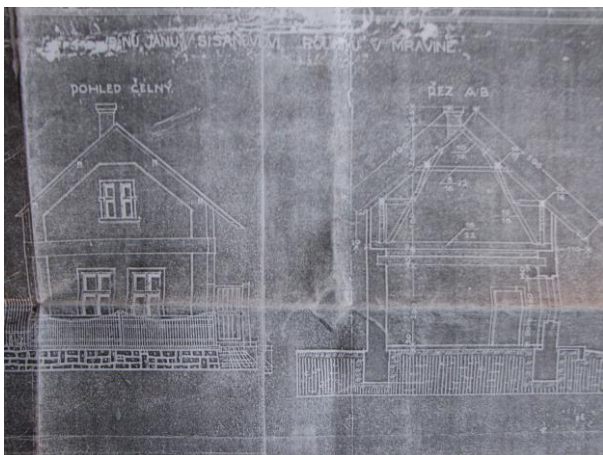
3. Pohled na dvorní stranu kolny a vejminku při jižní hranici dvoru.

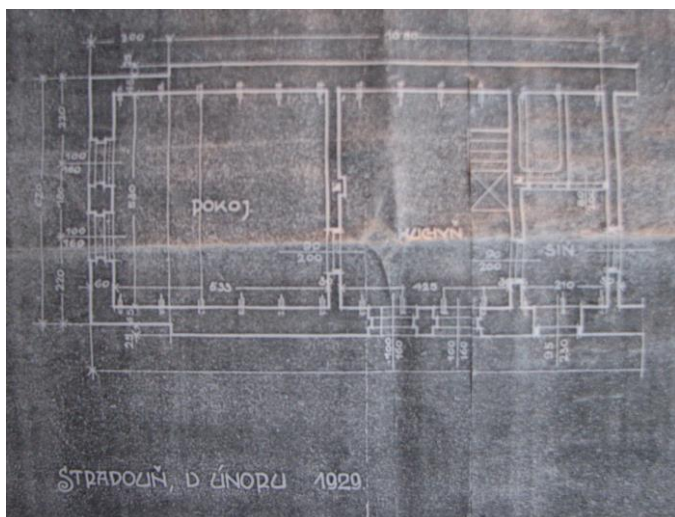
4. Pohled na vaznicový krov nad kolnou.

5. Stavební plán úpravy domu z roku 1929.

Čp. 17

1. Pohled na dům před úpravou fasády.

2. Pohled na stodolu od brány.

3. Pohled na hospodářské křídlo.

4. Pohled do prostoru sklepa.

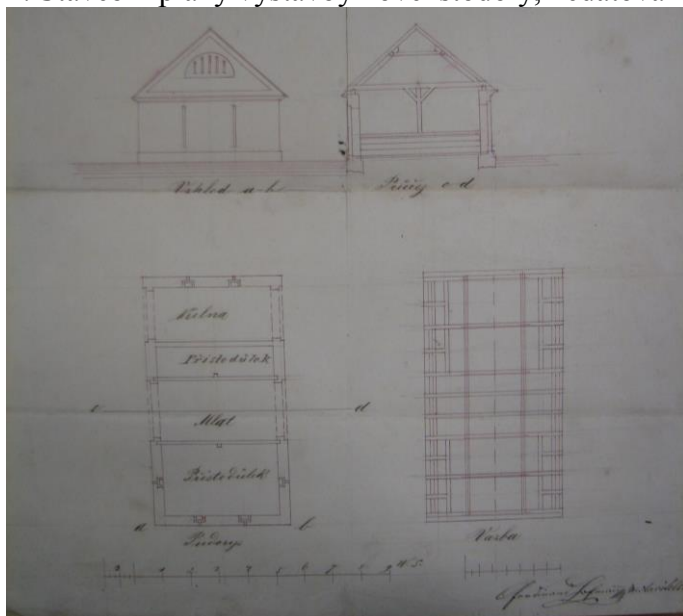
5. Zadní štít domu, dozděný do trojúhelníkové tvaru.

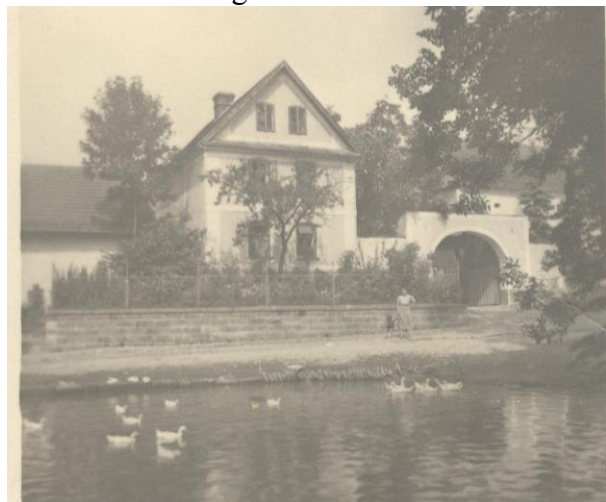
6. Detail lisenového rámu na zadní straně domu.

7. Stavební plány výstavby nové stodoly, nedatováno.

8. Historická fotografie domu z návsi ze dne 27.7.1937, poskytnuto rodinou Dobrkovských.

Čp. 18

1. Pohled na přední štítové průčelí domu.

2. Pohled na dvorní stranu domu a navazujícího hospodářského křídla.

3. Pohled na podélnou stranu sýpky.

4. Pohled na štítové průčelí sýpky se zbytky omítkových vrstev.

6. Detail pilíře brány, který naznačuje původní klenutou bránu, jejíž klenba byla přistaveních úpravách na začátku 20. století odstraněna.

7. Detail okenního otvoru sýpky s výplní s výplní z kované mříže a rámovanou ozdobnou štukovou šambránou.

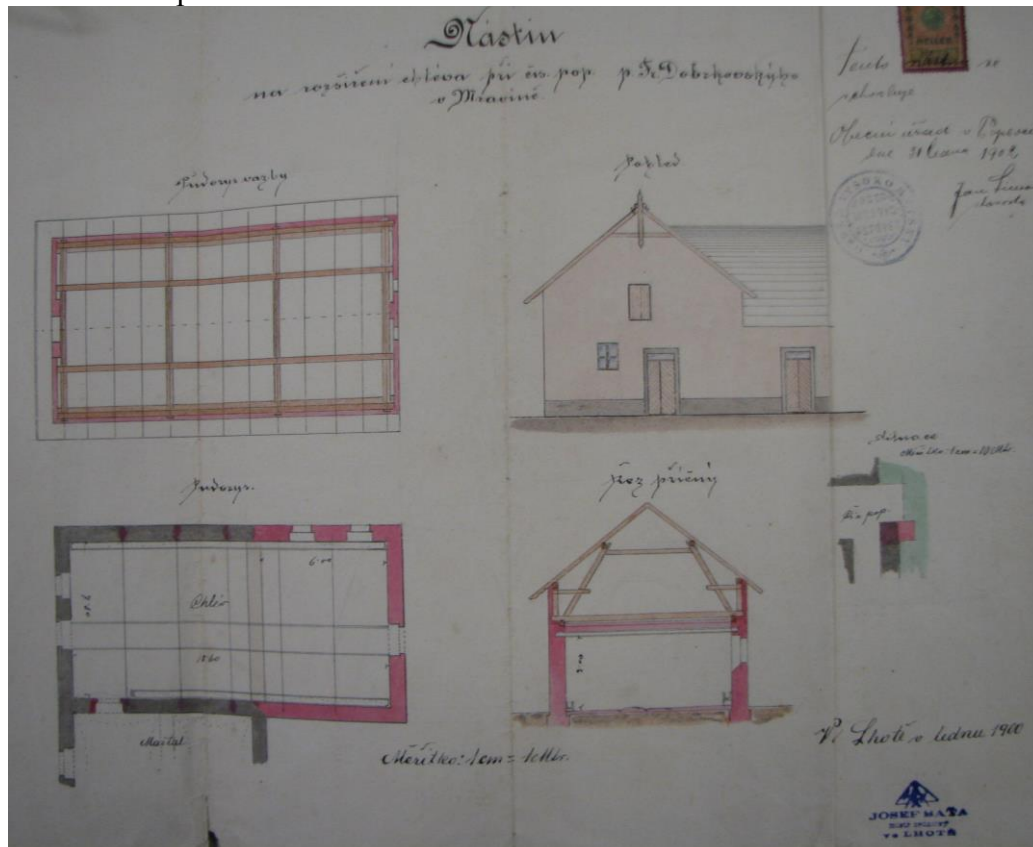
8. Zadní podélní strana domu.

9. Pohled na stodolu, uzavírající zadní stranu dvora.

10. Stavební plán rozšíření chléva z roku 1910.¹⁴⁶

¹⁴⁶ SOKA Chrudim, Archiv obce Mravín, inv.č. 25, kart.č. 2, nefol.

11. Historická fotografie domu čp. 18 postaveného v 60. 19. století před přestavbou ve 30. letech 20. století, poskytnuto rodinou Dobrovských, čp. 21.

12. Historická fotografie dvora, 1. čtvrtina 20 stol. 13. V pozadí pohled na průčelí čp. 18, po přestavbě v 30. letech.

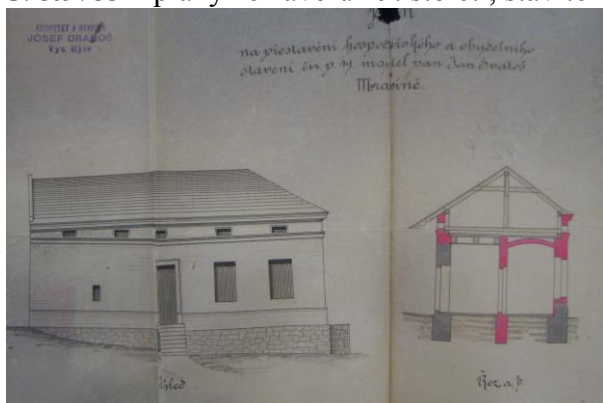

Čp. 19

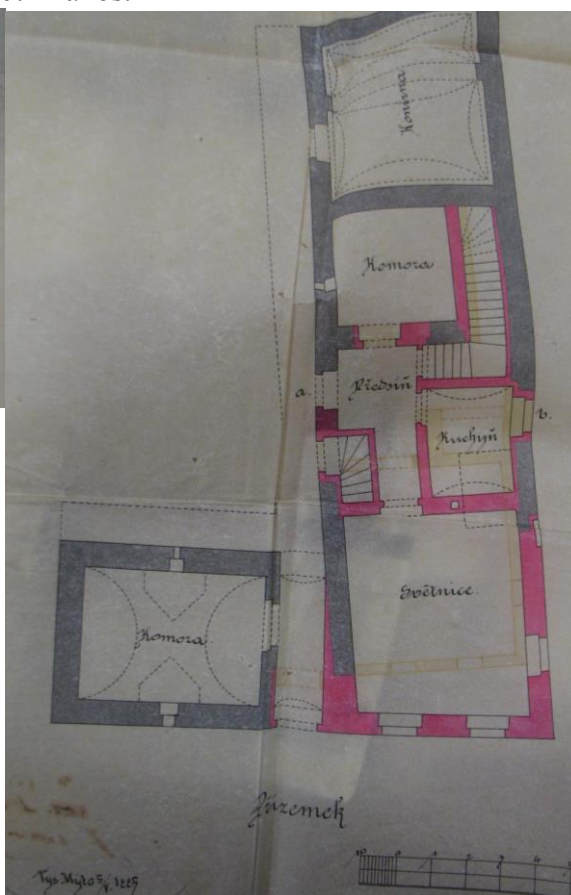
1. Zadní podélná strana kolmého hospodářské křídla. 2. Samostatně stojící stavba ve stavení.

3. stavební plány ze závěru 19. století, stavitel J. Drahoš.

4. Stavební plán úpravy chlévů.

5. Stavební plány úpravy domu z roku 1960.

6. Pohled na dům z návsi, 1. pol. 20. století.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Fotografie v majetku p. Pištory, čp. 19, Mravín.

Čp. 20

1. Přední štítová strana domu.

2. Zadní štítová strana. Pod omítkou je patrný cihelný oblouk, pod ním cihelné zdivo.

3. Vstupní dveře do domu foceno z interiéru. 4. Vstupní dveře na zadní podélné straně.

5. Pohled na obvodovou zeď. V interiéru je patrný zděný oblouk. 6. Zadní podélná strana s dřevěným Přístavkem, foto 2004.¹⁴⁸

7. Okenní výplň prvního patra, dvoukřídlé okno se segmentovým záklenkem, členěné do šesti tabulek, zaskleno suchým způsobem bez tmelu, zavěšeno na vnitřních oválných kovaných závěsech.

8. Pohled na segmentovou klenbu ve sklepě, který je situován pod třetím dílem.

¹⁴⁸ Obec Jenišovice, Mravín, složka čp. 20, nefol.

9. Dveře do světnice, z počátku dvacátého století.

10. Pohled na kachlový sporák umístěný ve světnici.

11. Pohled do prostoru krovu, jednoduché hambalkové konstrukce.

12. Tesařské značky, římská číslice a červené čáry, určené k opracování dřeva.

Čp. 21

1. Pohled na dům čp. 21, vystavěný v roce 1939/40.

Čp. 22

1. Pohled na profil segmentové klenby v síni.

2. Pohled na dvorní stranu chlévů.

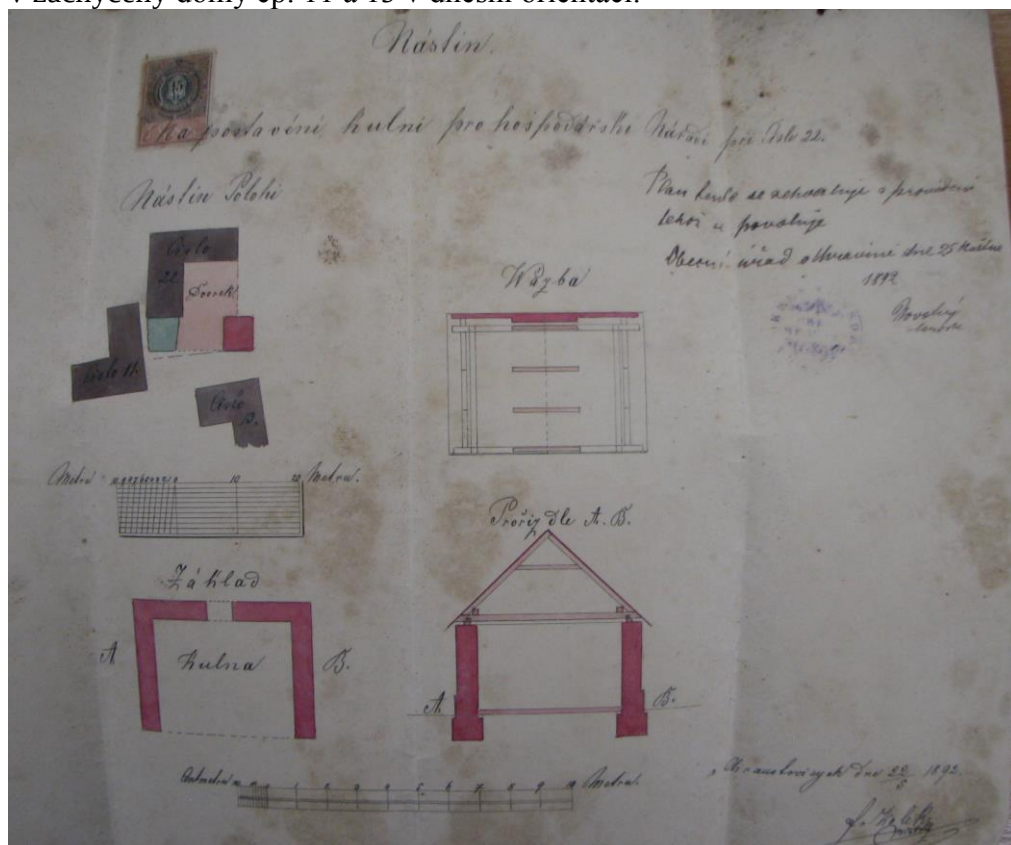

3. Trámový strop v první patře hospodářské budovy. 4. Segmentové klenby v maštali.

5. stavební plán na výstavbu maštale v SZ rohu dvoru čp. 22 z roku 1892. Na situaci jsou zachyceny domy čp. 11 a 13 v dnešní orientaci.

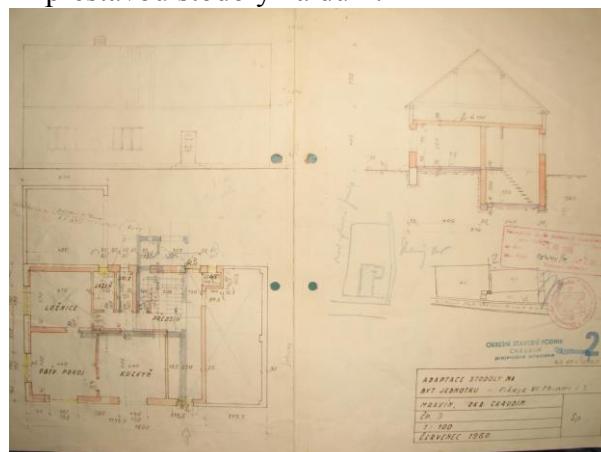

Čp. 23

1. pohled na zadní podélnou stranu domu.

2. Plán stavební úpravy z roku 1961 na přestavbu stodoly na dům.

Čp. 24

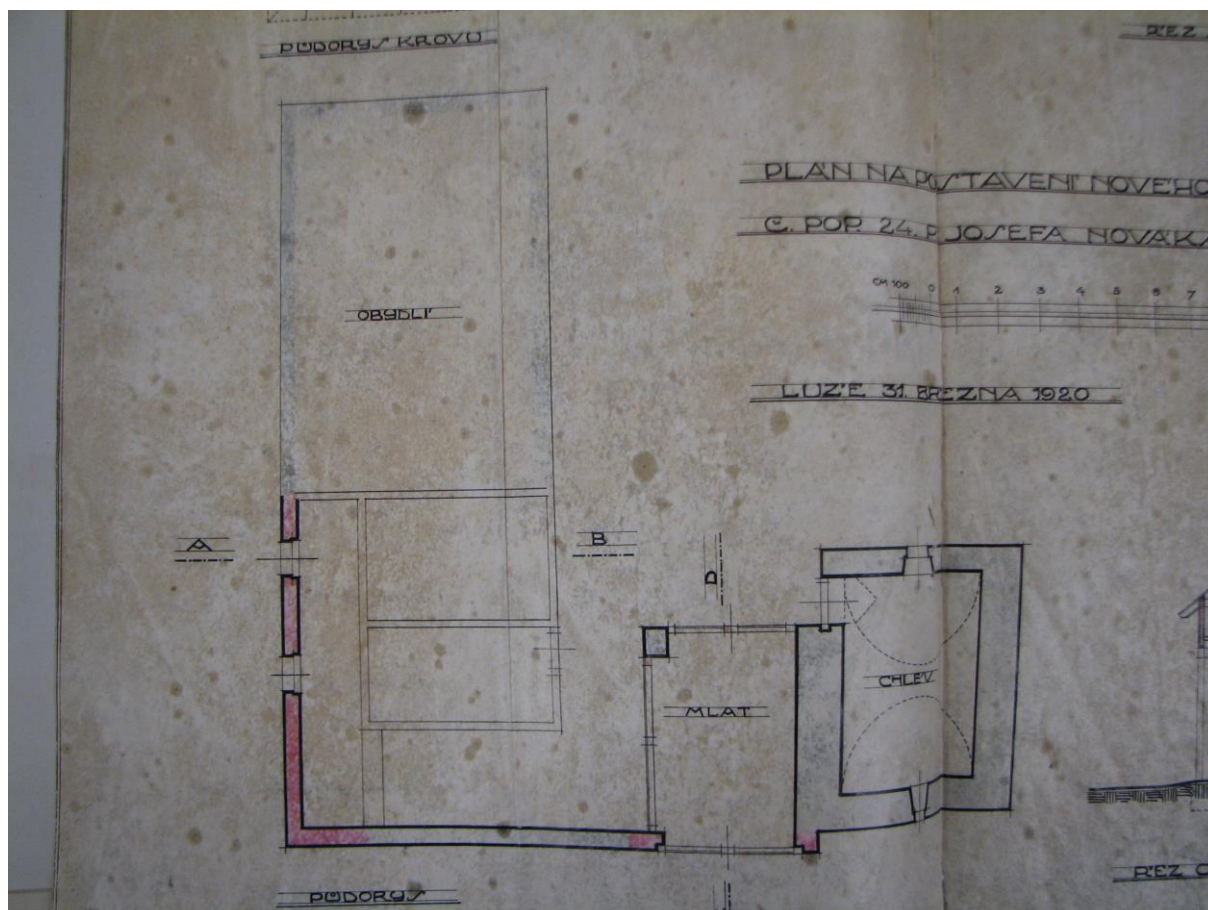
1. pohled na dvorní stranu domu a kolmého hospodářského křídla.

2. Pohled na zadní stranu domu.

3. Půdorys domu zachycený stavebním plánem z roku 1920

Čp. 25

1. Pohled dělicí stěnu mezi světnicí a černou kuchyní. 2. Pohled na čelní stranu sklepa a profil valené klenby
Pohled na vstupy do otopných zařízení.

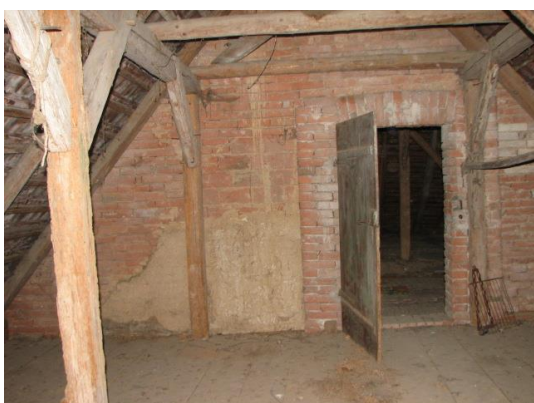
3. Pohled na klenební konstrukci síně.

4. Pohled na dlažbu síně, poč. 20. stol.

5. Hambalkový krov s dvojicí stojatých stolic nad domem.

6. Zadní strana domu s kolmým hospodářským křídlem

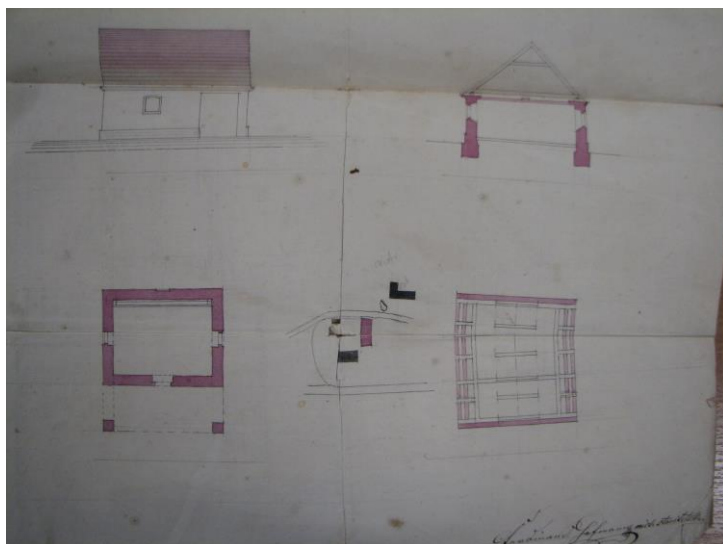
7. Segmentová soustava kleneb zděných do ocelových traverz z dvacátého století, v chlévech vystavěných v roce 1869.

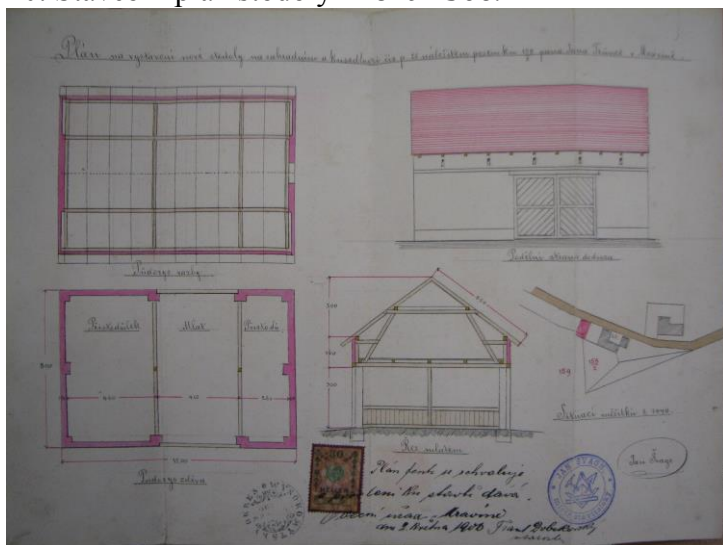
8. Opukový štít chlívů postavených v roce 1869, upraveno na zač. 20. století.

9. Stavební plán chlívů z roku 1869.

10. Stavební plán stodoly z roku 1906.

Čp. 26

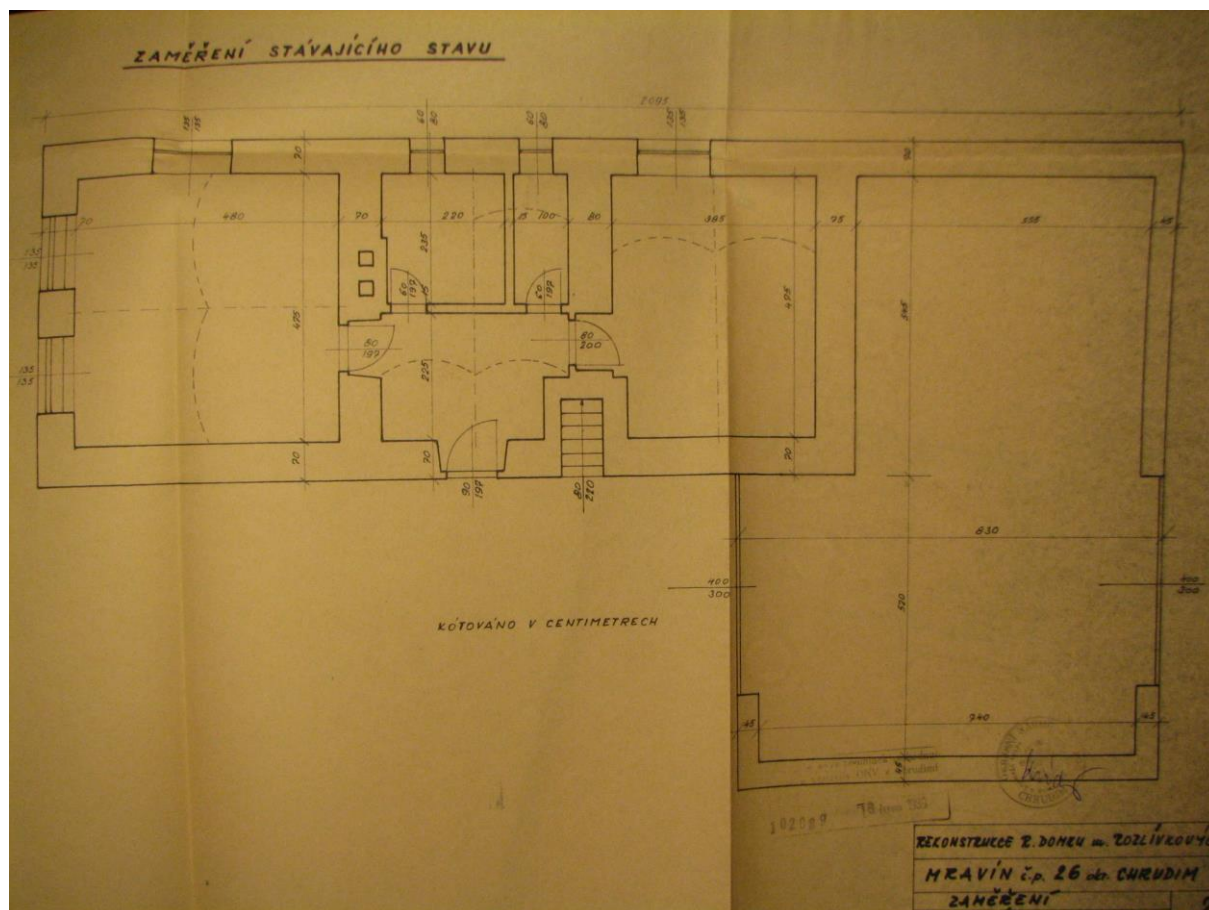
1. Pohled na zadní stranu domu.

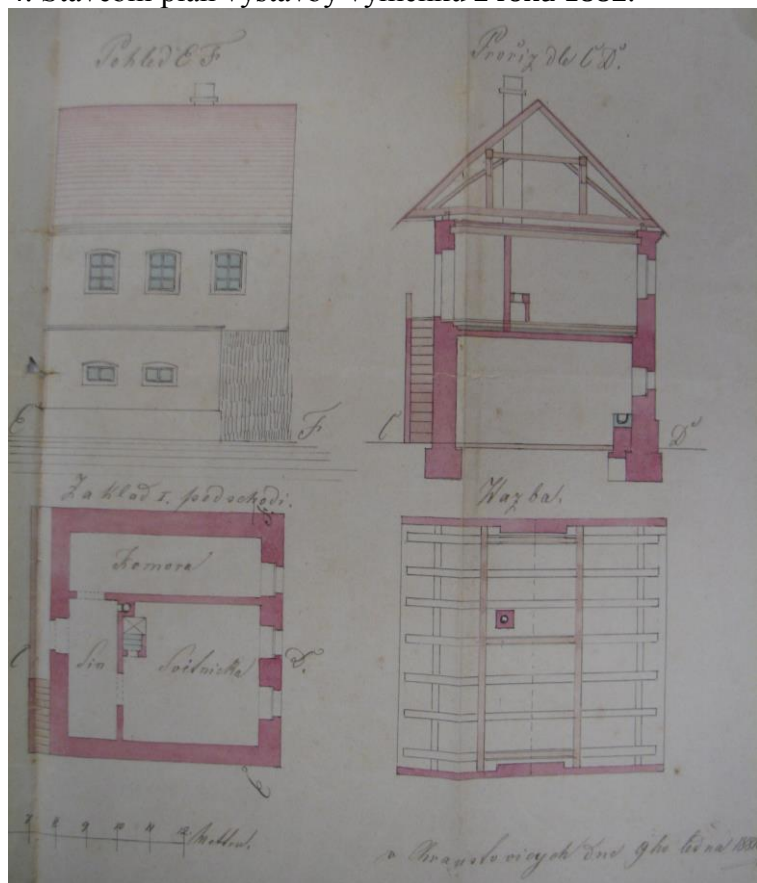
2. Zadní strana stodoly, po rekonstrukci v 90. letech 20. století.

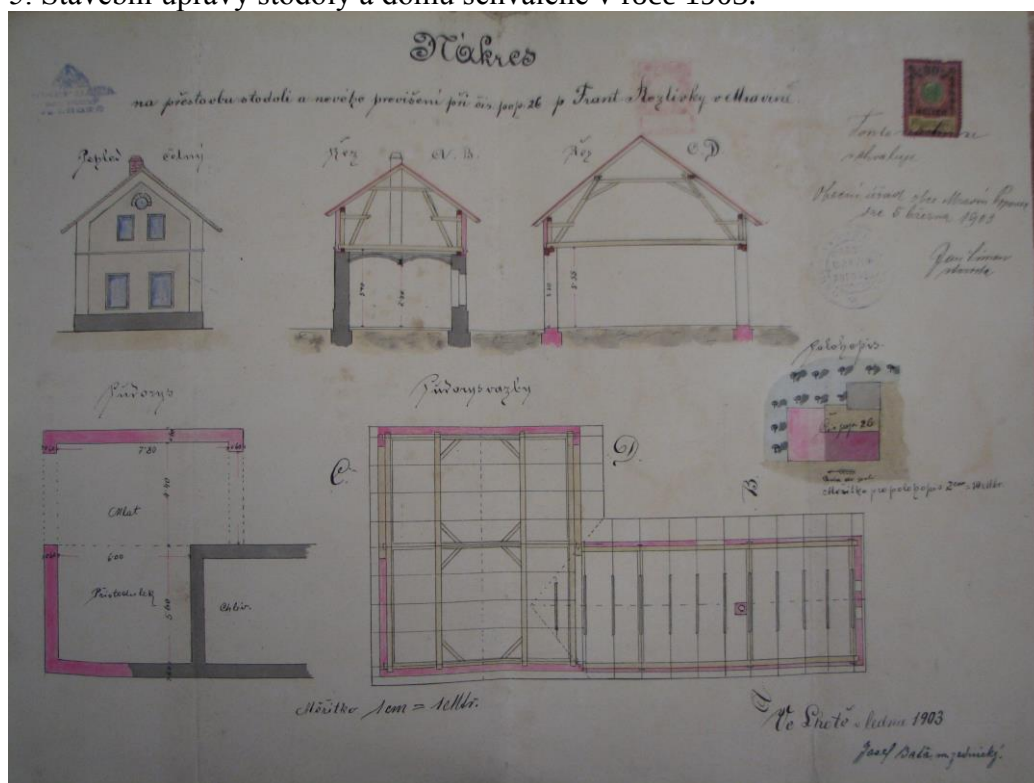
3. Půdorys domu před rekonstrukcí v 90. letech 20. stol.

4. Stavební plán výstavby výměnku z roku 1882.

5. Stavební úpravy stodoly a domu schválené v roce 1903.

6. Historická fotografie průčelí stavení čp. 26, nedatováno asi 2. třetina 20. století, poskytnuto rodinou Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Čp. 27

1. Pohled na zadní čelní stranu sklepa.

2. Placková klenba v pátém dílu domu.

3. Rankova konstrukce krovu nad domem.

4. Pohled na plackovou klenbu ve čtvrtém dílu, po levé straně těleso schodiště do sklepa a do krovu.

5. Detail dveřního zámku z doby výstavby domu.

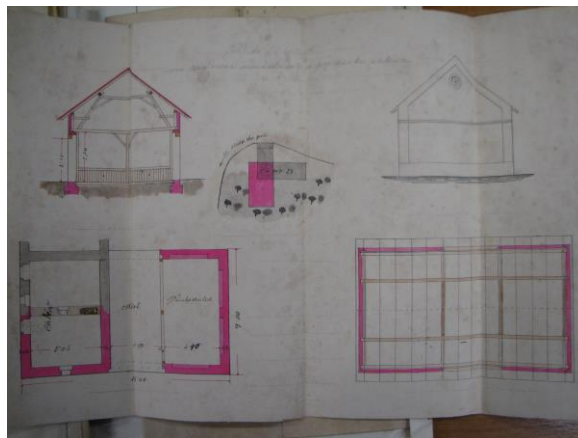

Čp. 28

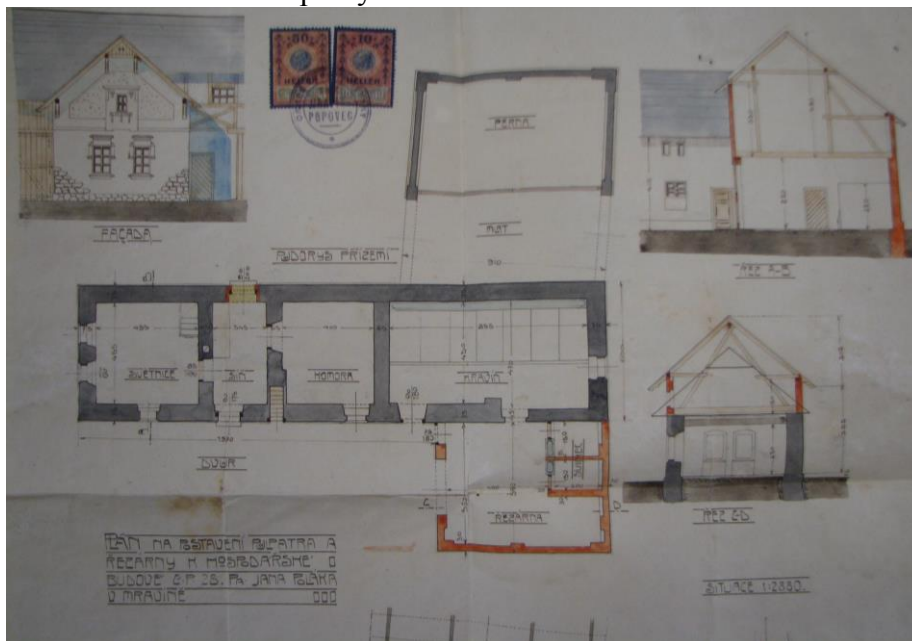
1. Vstupní strana domu.

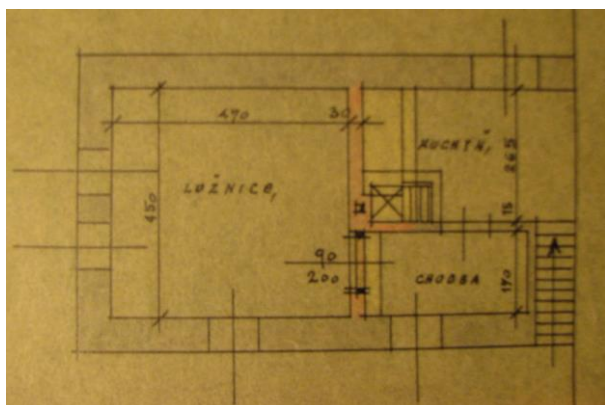
2. Plán výstavby stodoly z roku 1907.

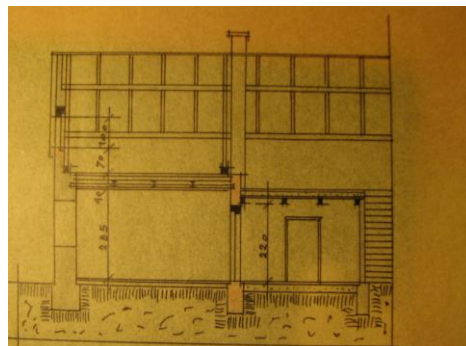
3. Navržené stavební úpravy v roce 1914.

4. Půdorys domu navržených stavebních úprav z roku 1974.

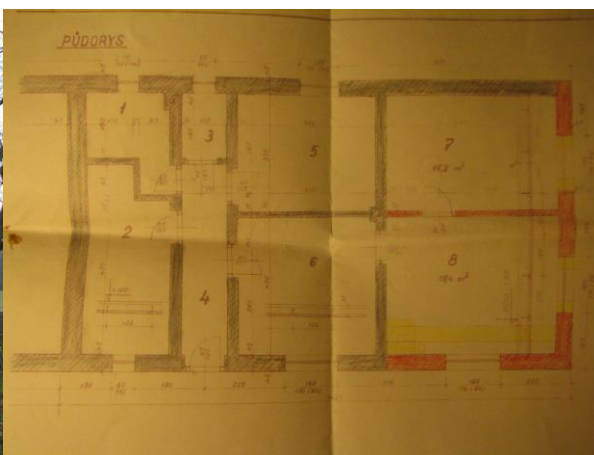

5. Řez ze stavebního plánu z roku 1974.

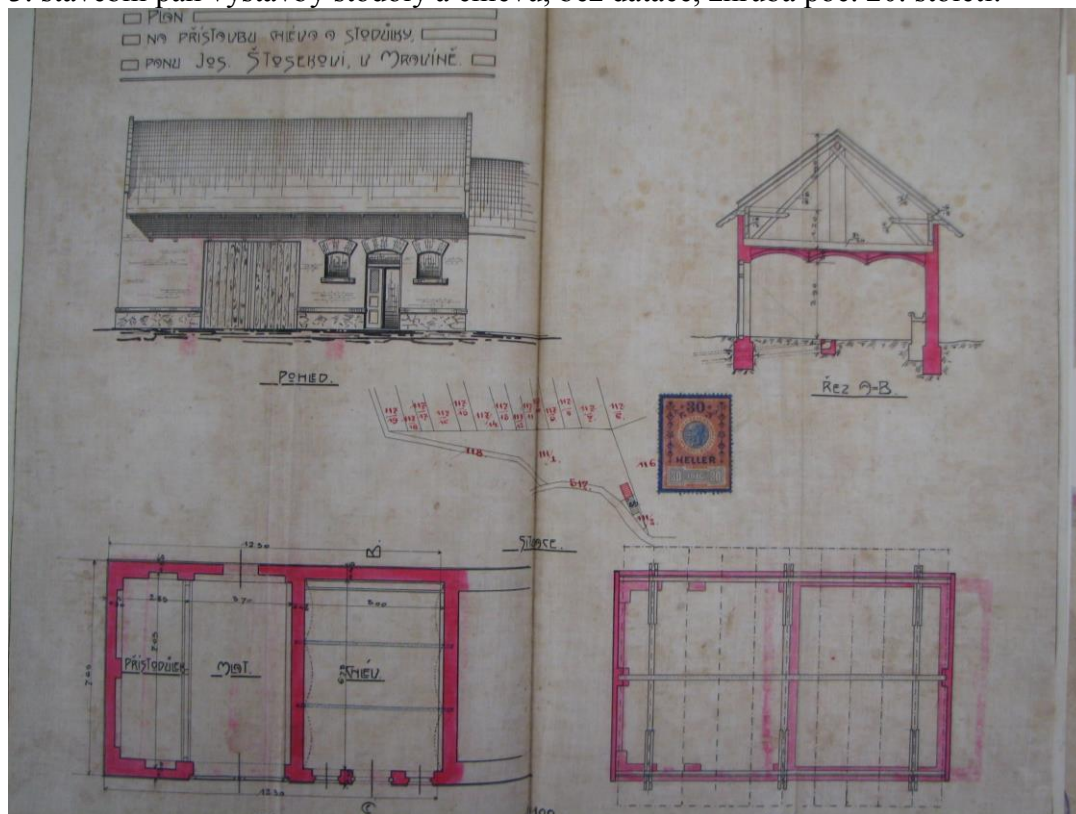

Čp. 29

1. Pohled na přední průčelí domu od jihu. 2. Půdorys přední části domu se schválenými stavebními úpravami v roce 1963.

3. stavební plán výstavby stodoly a chlévů, bez datace, zhruba poč. 20. století.

Čp. 30

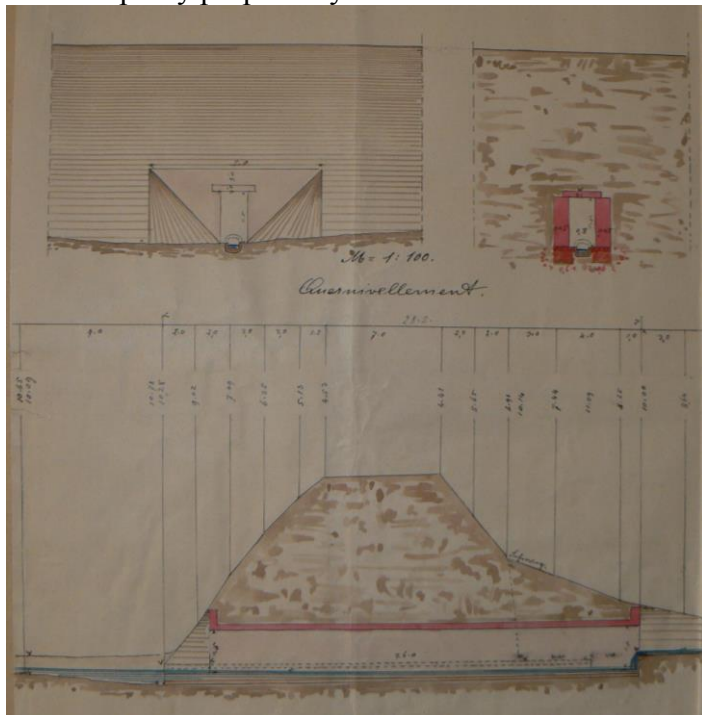
1. Pohled na dům od východu.

Rybník Měrkovec

1. Plán opravy propustě rybníku Měrkovec z roku 1897.

2. Historická fotografie opravy propustě rybníka, bez datace, poskytnuto rodinou Dobrkovských, čp. 21, Mravín.

Nádrž na návsi

1. Historická fotografie nádrže, z 2. třetiny dvacátého století, poskytnuto rodinou Dobrovských, čp. 21, Mravín.

Památkové hodnocení zástavby

Stavebně historické hodnocení zástavby

